

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

на тему:

**«УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ
ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»**

виконала:

студентка спеціальності
071 “Облік і оподаткування”
Мочернюк Надія Василівна

науковий керівник:

к.е.н., доц. Шкроміда Н. Я.

рецензент:

к.е.н., доц. Ємець О. І.

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Іван БАЛАНЮК

_____ “07” листопада 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Мочернюк Надії Василівни

1. Тема роботи “Управлінський облік та аналіз виробничих витрат промислових підприємств в умовах сталого розвитку”

Керівник роботи кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування Шкроміда Надія Ярославівна.

2. Перелік питань, які потрібно розробити: дослідити економічну сутність виробничих витрат і необхідність управління ними у контексті досягнення цілей сталого розвитку; систематизувати класифікацію виробничих витрат з метою їх обліку та аналізу; визначити основні методи управлінського обліку витрат підприємства та їх особливості в умовах соціально-відповідального бізнесу; виокремити особливості організації управлінського обліку на підприємстві харчової промисловості; описати систему обліку виробничих витрат на підприємстві; розглянути особливості контролю і регулювання виробничих витрат у системі управлінського обліку для мінімізації екологічного впливу; проаналізувати структуру та динаміку виробничих витрат в умовах застосування підходів циркулярної економіки; здійснити факторний аналіз витрат та собівартості окремих продуктів харчування з позиції безвідходного управління ресурсами; визначити шляхи оптимізації виробничих витрат на підприємстві харчової галузі з урахуванням цілей сталого розвитку.

3. Дата видачі завдання 04.12.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні основи управлінського обліку та аналізу виробничих витрат підприємства	17.03.2025 р.	Виконано
2.	Особливості управлінського обліку виробничих витрат у ТОВ "УКР-СНЕКС"	27.06.2025 р.	Виконано
3.	Аналіз виробничих витрат та шляхи їх оптимізації у ТОВ "УКР-СНЕКС"	14.11.2025 р.	Виконано

Студент

Керівник роботи

Мочернюк Н. В.

Шкроміда Н. Я.

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

наукового керівника кандидата економічних наук, доцента кафедри обліку і оподаткування Шкромиди Надії Ярославівни на кваліфікаційну роботу магістра

2-го курсу групи ОО-М2 Мочернюк Надії Василівни на тему:

“Управлінський облік та аналіз виробничих витрат промислових підприємств в умовах сталого розвитку”

Головною потребою сучасності є збереження навколишнього середовища, раціональне використання ресурсів та забезпечення сталого розвитку економіки. Досягнення цих цілей неможливе без підвищення ефективності господарської діяльності підприємств, що передбачає пошук шляхів скорочення витрат, запровадження ресурсозберігаючих технологій і формування екологічно орієнтованої системи управління. Саме тому дослідження проблем управлінського обліку та аналізу виробничих витрат набуває особливої актуальності, адже ефективне управління витратами є важливою умовою забезпечення фінансової стійкості підприємства й одночасно сприяє реалізації принципів сталого розвитку.

У теоретичній частині роботи розкрито економічну сутність виробничих витрат і обґрунтовано необхідність ефективного управління ними в умовах сталого розвитку. Також систематизовано класифікаційні ознаки витрат, визначено основні методи управлінського обліку та охарактеризовано їх специфіку в умовах соціально відповідального бізнесу. Окрему увагу приділено організації управлінського обліку на підприємстві харчової промисловості та побудові системи обліку виробничих витрат, орієнтованої на поєднання традиційних підходів із принципами циркулярної економіки.

Детально розглянуто питання контролю й регулювання витрат, здійснено

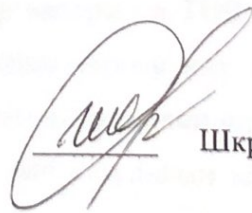
аналіз їх структури та динаміки з урахуванням концепції безвідходного використання ресурсів. Проведено факторний аналіз витрат і собівартості продукції, а також визначено основні напрями оптимізації витрат підприємства відповідно до цілей сталого розвитку.

Кваліфікаційна робота відзначається логічністю побудови, послідовністю викладу матеріалу, самостійністю виконання та практичною спрямованістю. Використані сучасні методи економічного аналізу, а отримані результати мають прикладне значення і можуть бути використані у практиці управління витратами промислових підприємств.

Серед побажань варто зазначити доцільність ширшого висвітлення міжнародного досвіду застосування управлінського обліку в системі екологічно орієнтованого виробництва. Проте це зауваження не впливає на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок: кваліфікаційна робота Мочернюк Надії Василівни на тему: “Управлінський облік та аналіз виробничих витрат промислових підприємств в умовах сталого розвитку” є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, має науково-освітню і практичну цінність, за змістом та оформленням відповідає встановленим вимогам, може бути допущена до захисту із позитивною оцінкою, а її автор заслуговує на присудження другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”.

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування
“10” серпня 2025 р.

Шкроміда Н. Я.

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу магістра 2-го курсу групи ОО-М2 Мочернюк Надії Василівни на тему: “Управлінський облік та аналіз виробничих витрат промислових підприємств в умовах сталого розвитку”

У сучасних умовах господарювання особливої актуальності набуває питання ефективного управління витратами на промислових підприємствах, адже саме оптимізація витрат є запорукою підвищення конкурентоспроможності, забезпечення фінансової стабільності та досягнення цілей сталого розвитку. Все це зумовило актуальність теми роботи, її значимість, цілі й основні напрямки дослідження.

Об’єктом дослідження є процес організації бухгалтерського та управлінського обліку, контролю й аналізу виробничих витрат в умовах упровадження принципів циркулярної економіки на ТОВ “УКР-СНЕКС”.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних, організаційних і практичних положень, пов’язаних із удосконаленням обліку, аналізу та контролю витрат промислових підприємств.

Практична частина роботи базується на матеріалах ТОВ «УКР-СНЕКС». Автор здійснила аналіз структури та динаміки виробничих витрат, провела факторний аналіз собівартості продукції, визначила напрями оптимізації витрат із позиції безвідходного виробництва. Отримані результати мають прикладне значення і можуть бути використані для вдосконалення системи управлінського обліку та підвищення ефективності діяльності промислових підприємств.

Недоліки. Варто зазначити, що в роботі недостатньо розкрито нормативно-правове регулювання обліку виробничих витрат та його

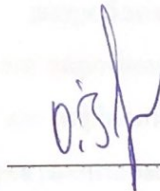
особливості в умовах сталого розвитку як у вітчизняній, так і в зарубіжній практиці. Це обмежує можливість повного порівняльного аналізу і врахування сучасних підходів до організації обліку й контролю витрат. Однак зазначене зауваження не впливає на загальну позитивну оцінку роботи.

За результатами дослідження можна зробити висновок, що робота виконана на актуальну тему, яку автором логічно та послідовно розкрито відповідно до питань плану у контексті обліково-аналітичної діяльності підприємства.

Загальний висновок: кваліфікаційна робота Мочернюк Надії Василівни на тему: “Управлінський облік та аналіз виробничих витрат промислових підприємств в умовах сталого розвитку є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, має наукову і практичну цінність, за змістом та оформленням відповідає встановленим вимогам, може бути допущена до захисту, а її автор заслуговує на присудження другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”.

Рецензент

кандидат економічних наук
доцент кафедри підприємництва
торгівлі та прикладної економіки

Ємець О. І.

“10” серпня 2025 р.

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти виконана Мочернюк Н. В.

Назва роботи: “Управлінський облік та аналіз виробничих витрат промислових підприємств в умовах сталого розвитку”.

Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”.

Кваліфікаційна робота містить: 106 сторінок, список літератури з 51 найменування, таблиць 25; рисунків 17; додатків 6.

Об’єктом дослідження є процеси бухгалтерського та управлінського обліку, контролю й аналізу виробничих витрат на ТОВ “УКР-СНЕКС” в умовах сталого розвитку.

Предметом роботи є сукупність теоретичних, методичних та практичних засад обліку, аналізу та контролю виробничих витрат на ТОВ “УКР-СНЕКС” в умовах сталого розвитку.

Метою роботи є розроблення та вдосконалення теоретико-методичних і практичних засад обліку, аналізу та контролю виробничих витрат на ТОВ “УКР-СНЕКС” із врахуванням принципів циркулярної економіки.

За результатами дослідження розроблено рекомендації щодо удосконалення обліку, аналізу та контролю виробничих витрат на ТОВ “УКР-СНЕКС”. Запропоновано нові ознаки класифікації витрат із урахуванням вторинного виробництва, що сприяє ефективнішому управлінню ресурсами. Розроблено рекомендації до робочого плану рахунків у контексті систематизації та узагальнення інформації про відходи і їх повторне використання. Вдосконалено традиційні формули розрахунку показників, що використовуються для визначення фінансової стійкості підприємства. Запропоновані підходи дозволяють підвищити точність обліково-аналітичних даних і прийняття управлінських рішень. Отримані результати можуть бути використані для оптимізації витрат і підвищення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: управлінський облік, витрати, собівартість, контроль,

аналіз, вторинне виробництво, сталий розвиток, циркулярна економіка.

Рік виконання роботи 2024-2025 рр.

Рік захисту роботи 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП		3
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА	
1.1.	Сутність виробничих витрат і необхідність управління ними у контексті досягнення цілей сталого розвитку	7
1.2.	Класифікація виробничих витрат з метою їх обліку та аналізу	16
1.3.	Методи управлінського обліку витрат підприємства та їх особливості в умовах соціально-відповідального бізнесу	27
	Висновки до розділу	35
РОЗДІЛ 2	ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ У ТОВ “УКР-СНЕКС”	
2.1.	Організація управлінського обліку на підприємстві харчової промисловості	36
2.2.	Система обліку виробничих витрат на підприємстві, орієнтована на інтеграцію класичних методів з концепцією циркулярної економіки	46
2.3	Контроль і регулювання виробничих витрат у системі управлінського обліку для мінімізації екологічного впливу	55
	Висновки до розділу	64
РОЗДІЛ 3	АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ У ТОВ “УКР-СНЕКС”	
3.1	Аналіз структури та динаміки виробничих витрат в умовах застосування підходів циркулярної економіки	66
3.2	Факторний аналіз витрат та собівартості окремих продуктів харчування з позиції безвідходного управління ресурсами	77
3.3	Шляхи оптимізації виробничих витрат на підприємстві харчової галузі з урахуванням цілей сталого розвитку	87
	Висновки до розділу	100
ВИСНОВКИ		102
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ		106
ДОДАТКИ		111

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах ринкової економіки ефективність функціонування промислових підприємств визначається рівнем їх прибутковості, яка безпосередньо залежить від обсягу доходів та величини виробничих витрат. Забезпечення стабільного економічного зростання можливе лише за умови раціональної системи управління витратами, що дає змогу своєчасно виявляти резерви зниження собівартості продукції, підвищувати рентабельність і конкурентоспроможність підприємства.

При впровадженні процесів орієнтованих на досягнення цілей сталого розвитку, особливого значення набуває використання ефективних інструментів управлінського обліку, орієнтованих не лише на фінансові результати, а й на раціональне використання ресурсів, мінімізацію екологічних витрат та забезпечення соціальної відповідальності бізнесу. Саме управлінський облік і аналіз виробничих витрат виступають основними елементами системи прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення економічної, екологічної та соціальної збалансованості діяльності промислових підприємств.

Дослідження теоретичних та прикладних аспектів управлінського обліку й аналізу виробничих витрат у контексті сталого розвитку є актуальним, оскільки воно сприяє формуванню ефективної системи управління витратами, підвищенню ефективності виробництва та забезпеченню довгострокової конкурентоспроможності підприємств.

Проблеми управлінського обліку та аналізу виробничих витрат промислових підприємств в умовах сталого розвитку вивчали наступні вчені: А. С. Бакаєв, П. С. Безруких, С. Л. Брю, Ф. Ф. Бутинець, Н. Д. Врублевський, С. Ф. Голов, М. Грещак, Н. С. Еліас, В. П. Завгородній, Р. Ентоні, Р. Кемпбелл, О. І. Кобилянська, В. Г. Козак, Ф. Котлер, О. Коцюба, Ю. Б. Кравчук, В. С. Лень, К. Макконел, Дж. Ріс, Д. У. Сєнко, В. К. Скляренко, Н. М. Ткаченко, А. М. Турило, Д. Р. Хенсен, та ін. Незважаючи на вагомі результати наукових досліджень у цій сфері, проблематика організації та методичного забезпечення

обліку, аналізу і контролю виробничих витрат в умовах сталого розвитку залишається актуальною та потребує подальшого опрацювання.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розроблення та вдосконалення теоретико-методичних і практичних засад обліку, аналізу та контролю виробничих витрат на ТОВ “УКР-СНЕКС” із врахуванням принципів циркулярної економіки.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі визначено наступні завдання:

- дослідити економічну сутність виробничих витрат і необхідність управління ними у контексті досягнення цілей сталого розвитку;
- систематизувати класифікацію виробничих витрат з метою їх управлінського обліку та аналізу;
- визначити основні методи управлінського обліку витрат підприємства та їх особливості в умовах соціально-відповідального бізнесу;
- виокремити особливості організації управлінського обліку на підприємстві харчової промисловості;
- описати систему обліку виробничих витрат на підприємстві, орієнтовану на інтеграцію класичних методів з концепцією циркулярної економіки;
- розглянути особливості контролю і регулювання виробничих витрат у системі управлінського обліку для мінімізації екологічного впливу;
- проаналізувати структуру та динаміку виробничих витрат в умовах застосування підходів циркулярної економіки;
- здійснити факторний аналіз витрат та собівартості окремих продуктів харчування з позиції безвідходного управління ресурсами;
- визначити шляхи оптимізації виробничих витрат на підприємстві харчової галузі з урахуванням цілей сталого розвитку.

Об’єктом дослідження є фінансово-господарська діяльність ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “УКР-СНЕКС”.

Предметом дослідження виступає система організації та методики обліку витрат, калькуляції та аналізу собівартості готової продукції досліджуваного підприємства в умовах досягнення цілей сталого розвитку.

Методи дослідження. Для досягнення завдань та поставлених цілей у процесі дослідження було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів. Зокрема, використано діалектичний метод пізнання, методи індукції та дедукції, наукової абстракції, системного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, систему показників, а також методи оцінювання, порівняння та статистико-економічний аналіз. Інформаційну базу дослідження становлять чинні законодавчі та нормативні акти України, національні стандарти бухгалтерського обліку, наукові праці українських і зарубіжних учених у сфері обліку виробничих витрат і формування собівартості продукції в умовах сталого розвитку, а також статистичні матеріали, дані офіційних інтернет-ресурсів і практичні матеріали діяльності досліджуваного підприємства.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методичному обґрунтуванні та узагальненні особливостей обліку виробничих витрат та визначення собівартості продукції, а також у розробленні пропозицій щодо їх оптимізації на підприємстві з урахуванням принципів циркулярної економіки. Досліджено застосування методів економічного аналізу для підвищення ефективності управління виробничими витратами та собівартістю продукції на прикладі господарської діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС”.

Практичне значення отриманих результатів. Практична значущість результатів, отриманих у кваліфікаційній роботі, полягає у тому, що розроблені рекомендації та висновки щодо обліково-аналітичних і контрольних процесів у ТОВ “УКР-СНЕКС” сприятимуть підвищенню ефективності управління виробничими витратами та собівартістю продукції з урахуванням принципів безвідходного виробництва.

Апробація результатів роботи. Окремі науково-практичні положення та результати дослідження представлені як доповідь на тему “Інструменти управлінського обліку у контексті оптимізації виробничих витрат підприємства” на Міжнародній мультидисциплінарній науковій конференції “Світ наукових досліджень” 23 січня 2025 р. (з публікацією тез).

Обсяг та структура дослідження. Кваліфікаційна робота містить наступні структурні частини: вступ, три розділи, висновки, перелік використаних джерел та додатки. Основний зміст викладено на 106 сторінках друкованого тексту. Робота складається із 17 рисунків, 25 таблиць. Перелік використаних джерел налічує 48 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність виробничих витрат і необхідність управління ними у контексті досягнення цілей сталого розвитку

У сучасних умовах ринкової економіки ефективне функціонування підприємств значною мірою залежить від раціонального використання наявних ресурсів. Жоден виробничий чи господарський процес не може бути реалізований без залучення відповідних факторів виробництва, вартість використання яких знаходить своє відображення в економічній категорії “витрати”.

Витрати відіграють важливу роль у системі економічного аналізу, оскільки є одним із ключових чинників, що впливають на фінансові результати діяльності суб’єктів господарювання. Вони не лише відображають обсяг ресурсів, витрачених на виробництво та реалізацію продукції, а й характеризують рівень організації виробництва, ефективність управлінських рішень і загальну конкурентоспроможність підприємства. У зв’язку з цим інформація про витрати займає центральне місце в системі управління підприємством. Вона є необхідною як для стратегічного, так і для оперативного управління, забезпечуючи прийняття обґрунтованих рішень на всіх рівнях – від центру управління до окремих структурних підрозділів.

Таким чином, поняття “витрати” охоплює широкий спектр економічних явищ і залишається одним із найбільш багатозначних та дискусійних термінів у сучасній економічній літературі. Тлумачення цього поняття суттєво варіюється залежно від нормативно-правового контексту: зокрема, у податковому обліку воно застосовується для визначення бази оподаткування, тоді як у фінансовому обліку – для розрахунку фінансових результатів діяльності підприємства. Подібні розбіжності ускладнюють формулювання єдиного терміну та

підкреслюють необхідність в глибшому дослідженні цього поняття. Важливим кроком у цьому напрямі є розгляд трактування витрат згідно з національними стандартами та нормативно-правовими актами, які визначають їх облік і застосування в господарській діяльності.

У відповідності до положень НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, витрати трактуються як “зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу”. Це визначення є базовим для організації бухгалтерського обліку в Україні [1].

Аналогічне визначення витрат міститься і в Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, згідно з яким витрати – це зменшення активів або збільшення зобов’язань, що зумовлює зменшення власного капіталу підприємства (за винятком випадків його вилучення чи розподілу власниками), за умови, що такі витрати можуть бути достовірно оцінені [2].

Враховуючи те, що НП(С)БО були розроблені з урахуванням МСФЗ, визначення витрат у перелічених стандартах мають низку спільних ознак. Зокрема, НП(С)БО 16 “Витрати” тлумачить витрати як “зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені” [3]. Натомість МСФЗ трактують витрати як: “зменшення економічних вигод через вибуття активів або зростання зобов’язань, не пов’язане з розподілом капіталу між власниками” [4].

Відмінність визначення витрат порівняно з попередніми нормативно-правовими актами спостерігається у Податковому кодексі України. Згідно з яким: “витрати – це сума витрат платника податку в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для ведення господарської діяльності, що веде до зменшення економічних вигод через вибуття активів або збільшення зобов’язань, що спричиняє зменшення власного капіталу” [5].

Проте значна частина науковців не погоджується з нормативними визначеннями поняття витрат. На їхню думку, пов'язувати витрати із зменшенням власного капіталу є некоректно, адже рахунки обліку витрат не мають прямого зв'язку з рахунками капіталу. Окрім цього, нормативні трактування часто є занадто загальними і не враховують особливостей різних галузей. У зв'язку з цим багато дослідників пропонують власні, більш деталізовані підходи до визначення витрат.

Так, М. Грещак та О. Коцюба розглядають витрати підприємства як “обсяг використаних ресурсів у грошовому вираженні, що спрямовуються на досягнення конкретної мети господарської діяльності” [6]. Подібну позицію займає Ф. Ф. Бутинець, який визначає витрати як “спожиті ресурси або кошти, що підлягають оплаті за отримані товари, виконані роботи чи надані послуги” [7].

В свою чергу В. С. Лень акцентує увагу на економічній сутності витрат як “відтоку активів або виникненні кредиторської заборгованості, що є наслідком основної діяльності підприємства” [8].

У табл. 1.1 відображено узагальнення підходів до розуміння сутності витрат, що ґрунтуються на законодавчих положеннях та наукових концепціях.

У всіх наведених визначеннях витрат простежується спільний елемент – наявність чітко окресленої мети, задля досягнення якої використовуються ресурси. Для промислових підприємств основною ланкою виступає виробництво, що й визначає їхню стратегічну спрямованість. Відтак виробничі витрати є провідною категорією, яка відіграє ключову роль у розробці стратегії розвитку бізнесу та в ухваленні управлінських рішень.

З огляду на це, особливої уваги заслуговує аналіз поняття виробничих витрат. У науковій літературі представлено низку підходів до їх трактування, які по-різному розкривають їх зміст, структуру та економічну природу. Розглянемо основні визначення, запропоновані провідними вітчизняними та зарубіжними науковцями.

Таблиця 1.1

Основні підходи до трактування сутності витрат за різними джерелами

Джерело	Визначення
НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” [1]	Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).
Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” [2]	Витрати виступають як зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства, за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.
НП(С)БО 16 “Витрати” [3]	Витратами звітного періоду є зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 “Подання фінансової звітності” [4]	Витрати як зменшення економічних вигод протягом звітного періоду, що відбувається у формі відтоку, або збільшення зобов’язань, які ведуть до зменшення капіталу, не пов’язаних з його розподілом між учасниками акціонерного капіталу.
Податковий Кодекс України [5]	Витрати це сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу.
Грещак М., Коцюба О. [6, с. 247]	Витрати як обсяг використаних ресурсів у грошовому вираженні, що спрямовуються на досягнення конкретної мети діяльності.
Бутинець Ф. Ф. [7, с. 154]	Витрати це спожиті ресурси або гроші, які необхідно заплатити за товари, роботи і послуги.
Лень В. С. [8, с. 315]	Витрати – це відтік або інше використання активів або в результаті основної діяльності господарюючого суб’єкта виникнення кредиторської заборгованості.
Кравчук Ю. Б., Турило А. М. [9, с. 61]	Витрати – це вартісне вираження абсолютної величини застосовано-спожитих ресурсів, необхідних для здійснення ним поставленої мети.
Кобилянська О. І. [10, с. 189]	Витрати – це найважливіша частина фінансової діяльності підприємства, тому слід знати порядок їх здійснення, обліку й розподілу задля отримання доходу.
Козак В. Г. [11, с. 198]	Витрати – це одна з важливих категорій управлінського обліку та якісної оцінки діяльності підприємства
Котлер Ф. [12, с. 58]	Витрати виступають інструментом цінової політики підприємства, тому що попит визначає верхній рівень ціни, а її мінімальну величину – витрати.
Макконел К., Кемпбелл Р. [13, с. 37]	Виражені в грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових ресурсів на виробництво продукції.
Хенсен Д. Р., Еліас Н. С., Сенко Д. У. [14, с. 106]	Пожертва грошовими еквівалентами за товари, від яких очікується, що вони принесуть вигоду для організації: поточну чи майбутню.

Джерело: сформовано автором на основі [1-14]

Вивчаючи й досліджуючи поняття виробничих витрат, можна дійти висновку, що серед науковців існує дискусія щодо правомірності ототожнення виробничих витрат із собівартістю продукції. Зокрема, Ф. Ф. Бутинець вважає, що “витрати виробництва – це грошовий вираз обсягу ресурсів, використаних у процесі виготовлення продукції, розмір яких може бути безпосередньо віднесений до конкретного її виду”. На його думку, саме ці поточні витрати обліковуються й плануються як собівартість продукції [15].

Подібну позицію поділяє і В. П. Завгородній, який зазначає: “у процесі виробництва витрачається праця, використовуються засоби та предмети праці, а всі витрати підприємства на виробництво та реалізацію продукції, виражені в грошовій формі, становлять її собівартість” [16].

Схожого підходу дотримуються й зарубіжні вчені. Р. Ентоні та Дж. Ріс підкреслюють, що “собівартість (або витрати) – це грошове вираження величини використаних ресурсів, спрямованих на досягнення певної мети. Таким чином, витрати визначаються саме за критерієм споживання ресурсів, які мають бути кількісно й вартісно зафіксовані для конкретного цільового результату” [17].

Однак не всі науковці підтримують ідею ототожнення виробничих витрат із собівартістю продукції. Так, А. С. Бакаєв, П. С. Безруких та Н. Д. Врублевський вказують на принципову відмінність між цими поняттями: “витрати виробництва відображають первинне споживання ресурсів, у той час як собівартість – це підсумковий фінансовий результат, що фіксується на момент випуску продукції”. Таким чином, між часом здійснення витрат і моментом формування собівартості існує часовий розрив [18].

Аналогічної думки дотримується і В. К. Скляренко, який визначає: “витрати як витрати певного звітного періоду, що підтверджені документально, є економічно виправданими та повністю перенесли свою вартість на реалізовану в цей період продукцію” [19].

Дещо іншу точку зору пропонує С. Ф. Голов, який пов’язує виробничі витрати із формуванням активів підприємства – зокрема, із виникненням або

збільшенням обсягів незавершеного виробництва. Це трактування акцентує на тому, що витрати можуть не зникати одразу після їх понесення, а тимчасово втілюватися в активах [20].

Своєю чергою, К. Р. Макконелл, Кемпбелл Р. і С. Л. Брю трактують витрати крізь призму альтернативних можливостей: “витрати – це або виплати, які підприємство зобов’язане здійснити, або доходи, які мають бути забезпечені постачальнику ресурсів, щоб залучити ці ресурси до власного виробництва, відвернувши їх від інших потенційних напрямів використання” [13].

Також заслуговує на увагу визначення, запропоноване Н. М. Ткаченко. Вона розглядає виробничі витрати як “спожиті засоби виробництва, що втілюють минулу працю (сировина, матеріали, паливо тощо), а також амортизацію засобів праці (машини, будівлі, споруди), які переносять свою вартість на створений продукт”. Авторка зосереджується насамперед на матеріальній складовій витрат, що робить її підхід дещо обмеженим [21].

Узагальнюючи результати дослідження сутності витрат, виробничі витрати можна визначити як грошове вираження ресурсів, спожитих у процесі виробництва, зокрема сировини, матеріалів, енергії, праці та амортизації, які безпосередньо формують собівартість продукції та відображають економічну суть виробничої діяльності.

Згідно з науковими дослідженнями, поняття виробничих витрат трактується по-різному, що обумовлено різноманіттям методологічних підходів та дослідницьких завдань. Однак незалежно від обраного підходу, слід визнати, що виробничі витрати – це не просто облікова категорія, а й ключовий елемент стратегічного управління, який потребує системного планування, контролю та постійного вдосконалення. Грамотне управління витратами дає можливість уникати зайвих ресурсних втрат, підвищувати ефективність діяльності, зміцнювати позиції підприємства на ринку та водночас сприяти досягненню довгострокових цілей, зокрема в контексті сталого розвитку. Погляди українських і зарубіжних науковців на сутність виробничих витрат систематизовано в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні концепції визначення сутності виробничих витрат за науковими джерелами

Джерело	Визначення
Бутинець Ф. Ф. [15, с. 14]	Виробничі витрати – це грошовий вираз обсягу ресурсів, використаних у процесі виготовлення продукції, розмір яких може бути безпосередньо віднесений до конкретного її виду.
Завгородній В. П. [16, с. 77]	У процесі виробництва витрачається праця, використовуються засоби та предмети праці, а всі витрати підприємства на виробництво та реалізацію продукції, виражені в грошовій формі, становлять її собівартість.
Ткаченко Н. М. [21, с. 314].	Виробничі витрати – спожиті засоби виробництва, що втілюють минулу працю (сировина, матеріали, паливо тощо), а також амортизацію засобів праці (машини, будівлі, споруди), які переносять свою вартість на створений продукт
Скляренко В. К. [19, с. 42]	Виробничі витрати як витрати певного звітного періоду, що підтверджені документально, є економічно виправданими та повністю перенесли свою вартість на реалізовану в цей період продукцію.
Голов С. Ф. [20, с. 145]	Виробничі витрати – це формування активів підприємства – зокрема, як виникнення або збільшення обсягів незавершеного виробництва.
Бакаєв А. С., Безруких П. С., Врублевський Н. Д. [18 с. 53]	Виробничі витрати відображають первинне споживання ресурсів, у той час як собівартість – це підсумковий фінансовий результат, що фіксується на момент випуску продукції.
Ентоні Р. та Ріс Дж. [17, с. 82]	Виробничі – це грошове вираження величини використаних ресурсів, спрямованих на досягнення певної мети.
Макконеллі К. Р., Кемпбелл Р., Брю С. Л. [13, с. 38]	Виробничі витрати – це або виплати, які підприємство зобов'язане здійснити, або доходи, які мають бути забезпечені постачальнику ресурсів, щоб залучити ці ресурси до власного виробництва, відвернувши їх від інших потенційних напрямів використання

Джерело: сформовано автором на основі [15-21]

Сталий розвиток – це гармонійний процес, який передбачає збалансоване економічне зростання, задоволення потреб суспільства та збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь. Зростання людських потреб при обмеженості природних ресурсів стало однією з найгостріших загроз нашого часу. Така розбіжність спричиняє низку глобальних викликів – зміну клімату, забруднення довкілля, виснаження ресурсів і соціальну нерівність. Оскільки ці явища є наслідком дій самого суспільства, саме воно має взяти на себе відповідальність за їх подолання. Особливу роль у цьому процесі відіграє

бізнес, адже він має потужний вплив на економіку, довкілля та якість життя людей. Саме тому у вересні 2015 року на Саміті ООН були прийняті 17 Цілей сталого розвитку – як глобальний план дій для запобігання соціальним і екологічним катастрофам (див. рис. 1.1).

Рис. 1.1. Глобальні цілі сталого розвитку

Джерело: сформовано автором на основі [22]

Світові лідери першими продемонстрували, що прибутковий бізнес може поєднуватися з турботою про природу та соціальну справедливість. Такий підхід швидко поширився у світі та знайшов підтримку в промисловості. Сьогодні все більше компаній впроваджують практики, що сприяють досягненню сталого розвитку: повторне використання ресурсів, підтримка освіти, забезпечення гендерної рівності та участь у волонтерських програмах у бідних регіонах світу.

У цьому контексті особливої актуальності набуває діяльність промислових підприємств, які мають значний потенціал для оптимізації використання ресурсів. В умовах зростаючого тиску на природне середовище

надзвичайно важливою метою є зменшення витрат шляхом впровадження безвідходних та ресурсозберігаючих виробничих процесів. Одним із основних підходів, що відповідає цим завданням, є впровадження циркулярної економіки, яка передбачає мінімізацію відходів, повторне використання матеріалів і створення замкнених циклів у виробництві.

Сталий розвиток і циркулярна економіка – це не лише теоретичні концепції, а й практичні підходи, які вимагають суттєвих змін у системах управління підприємствами. Одним із ключових чинників такої трансформації є бухгалтерський облік, зокрема управління виробничими витратами. Для ефективної реалізації циркулярної моделі необхідні нові методи обліку, які дозволяють відображати перетворення відходів із традиційно нецінних матеріалів у цінні ресурси, що мають економічну, екологічну та соціальну вартість.

Циркулярна економіка, на відміну від лінійної, базується на принципах відновлення та замкнених циклів: матеріали, відходи та залишки повторно використовуються замість одноразового споживання. Це сприяє мінімізації використання первинної сировини, зменшенню обсягів відходів і витрат на їх утилізацію. Відповідно, управління витратами у такій системі стає особливо важливим, оскільки саме через точний облік і контроль можна досягти економічної ефективності та знизити ресурсні втрати.

Перехід до циркулярної економіки вимагає комплексного перегляду бізнес-процесів та облікових підходів, зокрема зміщення фокусу з традиційного обліку ресурсів на облік за функціями або життєвим циклом продукції. У цьому контексті ефективне управління витратами набуває ключового значення, оскільки забезпечує своєчасне виявлення резервів, оптимізацію ресурсів і підтримку сталого розвитку підприємства [24, с. 74].

Отже, витрати є ключовим чинником фінансової стійкості, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства. Рациональне управління ними забезпечує ефективне використання ресурсів і економічну доцільність діяльності, створюючи умови для впровадження

інноваційних технологій і ресурсозберігаючих заходів. Це особливо важливо в умовах переходу до циркулярної економіки та сталого розвитку бізнесу, де ефективність витрат безпосередньо впливає на екологічні та соціальні результати. Впровадження нових технологій і підходів до обліку не лише сприяє збереженню ресурсів, а й допомагає формувати стратегії, що підвищують прибутковість підприємства та забезпечують його стійкий розвиток. Водночас головним викликом залишається інтеграція економічних, екологічних і соціальних аспектів у традиційні принципи бухгалтерського обліку.

1.2. Класифікація виробничих витрат з метою їх обліку та аналізу

У системі управління витратами на промисловому підприємстві важливе місце посідає їх класифікація, яка є основою для організації обліку, планування, аналізу та прийняття управлінських рішень. Від точності й обґрунтованості класифікаційного підходу залежить достовірність облікової інформації та ефективність контролю за формуванням собівартості продукції.

Складність класифікації витрат зумовлена багатьма чинниками: масштабістю виробництва, технологічною різноманітністю процесів, а також великою кількістю витрат, які виникають у різних підрозділах, на різних етапах і мають різну економічну природу. Частина витрат є одноелементними, інші – комплексними; деякі прямо пов'язані з виготовленням продукції, інші – опосередковано; одні змінюються пропорційно до обсягів виробництва, інші залишаються постійними. У зв'язку з цим систематизація витрат за різними ознаками дозволяє сформувати повну та релевантну інформацію для цілей управлінського обліку й аналізу.

На рис. 1.2 наведено розмежування існуючих класифікаційних ознак витрат відповідно до визначених цілей обліку.

Рис. 1.2. Розмежування класифікаційних ознак

Джерело: узагальнено на основі [25, с. 99-103].

У контексті оцінювання запасів та визначення фінансових результатів доцільно виокремити такі класифікаційні ознаки витрат, як: за способом перенесення на продукцію та за статтями калькуляції. Детальний розгляд перелічених ознак дозволяє поглибити розуміння структури витрат і забезпечує основу для формування обґрунтованої системи управлінського обліку.

Поділ витрат на прямі та непрямі є загальним за своєю суттю, проте надзвичайно важливим для забезпечення прибутковості підприємства. Саме цей поділ дозволяє визначити собівартість окремого продукту, оцінити його рентабельність у порівнянні з іншими та прийняти рішення щодо доцільності його подальшого виробництва. Повністю уникнути непрямих витрат неможливо, проте необхідно прагнути їх максимально якісного та оперативного розподілу між видами продукції. Такий підхід забезпечує власникам і

керівникам підприємства можливість приймати ефективні й, головне, результативні управлінські рішення.

Прямі витрати безпосередньо пов'язані з виготовленням конкретного виду продукції та можуть бути прямо включені до її собівартості, що дозволяє прогнозувати можливий прибуток. До прямих витрат відносяться, зокрема, витрати на матеріальні та трудові ресурси, задіяні у виробничому процесі конкретного продукту, також амортизація обладнання, що безпосередньо використовується для його виготовлення, тощо.

На відміну від прямих витрат, які безпосередньо формують собівартість конкретного продукту, непрямі витрати не можуть бути віднесені до окремого виробу і потребують спеціального розподілу між різними видами продукції. До них відносяться витрати на оренду виробничих приміщень, комунальні послуги, зарплата обслуговуючого та допоміжного персоналу, а також експлуатаційні витрати обладнання, що використовується для виготовлення кількох видів продукції.

Особливістю непрямих витрат є їх універсальний характер, що зумовлює необхідність застосування обґрунтованих методів калькуляції для розподілу між продуктами, наприклад пропорційно до трудових або матеріальних ресурсів, виробничих годин чи інших баз. На малих підприємствах питома вага непрямих витрат часто перевищує питому вагу прямих, оскільки одні й ті самі ресурси та обладнання одночасно забезпечують виробництво різних виробів. У таких умовах для підвищення точності обліку доцільно виділяти групи однорідних виробів (наприклад, хліб, печиво, сухарі, кондитерські вироби), що дозволяє зменшити величину непрямих витрат та формувати достовірнішу собівартість продукції.

Для забезпечення точності аналізу витрат за окремою виробничою одиницею використовується класифікація за статтями калькуляції, яка дозволяє систематизувати витрати та визначити найбільш ресурсомісткі складові виробничого процесу [26, с. 76]. Такий підхід дає змогу не лише оцінити структуру витрат, але й ідентифікувати потенційні резерви для їх оптимізації

без негативного впливу на фінансові результати підприємства. Зокрема, особлива увага приділяється витратам на сировину та матеріали, оскільки вони безпосередньо включаються до собівартості продукції та формують основу для розрахунку економічної ефективності окремих виробів. В окрему групу витрат доцільно віднести купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, оскільки в багатьох галузях промисловості саме вони становлять основну частину витрат.

Витрати, пов'язані зі зворотними відходами, також виділяються в самостійну групу. У сучасних умовах, зокрема в рамках переходу до циркулярної економіки, їх відокремлення набуває особливого значення, адже це дозволяє знизити загальні витрати на ресурси, налагодити повторне використання матеріалів і підвищити екологічну стійкість виробничої діяльності. Значну питому вагу займають витрати на оплату праці основних та додаткових працівників, які задіяні у виробничому процесі, а також відповідні соціальні відрахування, що забезпечують виконання законодавчих вимог і підтримку соціальної стабільності на підприємстві.

Разом із матеріальними та трудовими витратами необхідно враховувати амортизацію та обслуговування обладнання, яке забезпечує безперервність технологічних процесів та підтримує виробничі потужності у робочому стані. Всі непрямі витрати, що були згадані попередньо, знайшли своє відображення у статті загальновиробничих витрат. Окремо виділяються витрати, пов'язані з браком продукції, які безпосередньо впливають на ефективність використання ресурсів та собівартість виробів, тоді як рідкісні або непередбачувані витрати включаються до статті "Інші витрати виробництва", адже їх важко заздалегідь віднести до певної із значених груп [27, с. 46]. Така класифікація витрат сприяє їх систематизації, більш обґрунтованому розрахунку собівартості продукції та підвищенню ефективності управління ресурсами підприємства.

Наступна класифікаційна група використовується з метою вирішення поточних та довгострокових завдань, а також вибору оптимального рішення із сукупності альтернативних. За даною класифікацією витрати поділяються на

дійсні та можливі (альтернативні). Дійсні витрати – це витрати, які вимагають сплати грошових коштів або витрачання інших активів. До цієї групи належить усе, що закуповується для виробництва продукції, а також запаси, які використовуються для підтримки експлуатації обладнання. Водночас, коли ресурси, призначені для виробничих потреб, застосовуються не за первісним призначенням і реалізуються з меншим рівнем доходу, ніж очікувалося, вони переходять до категорії можливих (альтернативних) витрат. Таким чином, можливі витрати – це вигода, яка втрачається у випадку, коли вибір одного напрямку дій вимагає відмови від альтернативного рішення.

Для ефективного аналізу витрат на одиницю продукції застосовується класифікація, що систематизує витрати та дозволяє оцінити їхній внесок у собівартість і резерви оптимізації. Особливе значення в цьому контексті мають маржинальні витрати, які відображають витрати на виробництво кожної додаткової одиниці продукції і використовуються переважно для стратегічного планування. Вони допомагають визначити оптимальний рівень виробництва, оцінити доцільність розширення або скорочення виробничих ліній і приймати рішення щодо напрямів розвитку підприємства.

У той же час для оперативного або експрес-аналізу фінансових показників важливу роль відіграють середні витрати, які обчислюються як відношення сумарних витрат до кількості виготовленої продукції. Вони дозволяють оцінити середню собівартість одиниці продукції, контролювати ефективність поточного використання ресурсів та робити оперативні управлінські висновки. Таким чином, маржинальні та середні витрати доповнюють один одного: перші забезпечують стратегічний підхід до планування і прийняття ключових управлінських рішень, а другі дають змогу здійснювати швидкий контроль і оцінку поточних виробничих процесів.

Кожне управлінське рішення супроводжується певними наслідками, які можуть бути як позитивними, так і негативними, а також визначає величину витрат, що залежать від обраного рішення. Наприклад, вибір постачальника, зміна рецептури чи вдосконалення технологічного процесу є релевантними

щодо витрат, оскільки прямо впливають на їхню величину та структуру. На основі таких прикладів можна сформулювати визначення: релевантні витрати – це витрати, які змінюються внаслідок прийняття управлінських рішень і безпосередньо залежать від альтернативних варіантів дій.

На противагу релевантним існують витрати, на які рішення керівника не має істотного впливу. До них належать, зокрема, витрати на придбання обладнання, ціна якого визначається ринковими умовами і не змінюється залежно від управлінських рішень. Крім того, до нерелевантних відносяться витрати, що вже відбулися, оскільки вони не можуть впливати на майбутні рішення.

Для обґрунтованого вибору оптимального варіанту управлінського рішення застосовуються диференціальні витрати, які визначаються як різниця між витратами альтернативних рішень. До таких витрат, зокрема, належить різниця у вартості сировини від різних постачальників протягом періоду її використання. Використання диференціальних витрат дозволяє керівнику оцінити фінансові наслідки кожного альтернативного рішення та обрати той варіант, який забезпечує максимальну ефективність ресурсів підприємства.

З метою оптимізації операційної діяльності та аналізу беззбитковості застосовується класифікація витрат за залежністю від обсягів виробництва. Вона дозволяє чітко визначити, які витрати змінюються пропорційно випуску продукції, а які залишаються постійними, що сприяє ефективному плануванню та контролю ресурсів. До змінних витрат належать витрати, що прямо залежать від обсягів виробництва, зокрема на сировину, матеріали, паливо, енергію та оплату праці змінних працівників. Аналіз цих витрат допомагає оцінити витрати на виробництво додаткових одиниць продукції та вплив обсягів виробництва на собівартість [28, с. 87].

Постійні витрати залишаються відносно незмінними незалежно від обсягів випуску продукції. До них відносяться амортизація обладнання, оренда приміщень, утримання адміністративного персоналу та інші витрати, що забезпечують безперервність виробничого процесу. Вони формують базову

частину собівартості і є ключовими для визначення беззбиткового обсягу виробництва. Завдяки такій класифікації витрат підприємство може диференціювати ресурси за характером їх змінності, точніше оцінювати собівартість і приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо планування та оптимізації виробництва.

Розподіл витрат за календарними періодами дозволяє визначити періодичність їх виникнення та є важливою ознакою класифікації. Вона застосовується з метою розробки та обґрунтування напрямів діяльності підприємства і дозволяє чітко диференціювати витрати залежно від періодичності їх виникнення та тривалості впливу на виробничий процес.

До поточних витрат відносяться витрати, що виникають регулярно, як правило, із періодичністю менше місяця. Прикладами таких витрат є щоденні витрати на матеріали у виробничих цехах або поточне забезпечення ресурсами. Вони забезпечують безперервність операційної діяльності та впливають на короткострокові фінансові результати. Довготермінові витрати пов'язані з виконанням довгострокових договорів або контрактів, які не планується завершити раніше ніж через 9 місяців від моменту здійснення перших витрат або отримання авансу. До цієї групи належать витрати на довготермінові інвестиції та забезпечення тривалих проектів [29, с. 270]. Такі витрати важливі для стратегічного планування та прогнозування фінансового стану підприємства.

Одноразові витрати виникають один раз і мають періодичність більше ніж місяць. Вони спрямовуються на забезпечення процесу виробництва протягом конкретного терміну та не повторюються регулярно. До цієї групи належать, зокрема, витрати на одноразове придбання обладнання або запуск нових виробничих ліній. Завдяки класифікації за календарними періодами підприємство може більш точно планувати фінансові потоки, оцінювати вплив витрат на короткострокову та довгострокову діяльність і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Для аналізу та контролю використання ресурсів застосовується класифікація за стадіями життєвого циклу виробу, яка дозволяє оптимізувати управління витратами на кожному етапі виробничо-комерційної діяльності та підвищити ефективність їх використання. До витрат на стадії науково-дослідних робіт відносяться витрати на дослідження ринку та розробку нових технологій і продуктів, що забезпечують конкурентоспроможність виробу. На етапі виробництва враховуються матеріали основного виробництва, енергія, паливно-мастильні матеріали та оплата праці персоналу. Стадія реалізації охоплює витрати на діяльність збутового персоналу, маркетингові заходи та транспортування продукції. Витрати на утилізацію охоплюють ліквідацію відходів та організацію повторного використання матеріалів, що має ключове значення для досягнення цілей сталого розвитку та впровадження принципів безвідхідного виробництва. Використання класифікації за стадіями життєвого циклу виробу дозволяє оцінити ефективність застосування ресурсів на кожному етапі та виявити ділянки, де їх використання є нераціональним.

З огляду на це виникає необхідність класифікації витрат за рівнем контрольованості з метою оцінки діяльності центрів відповідальності. Цей поділ частково перетинається з класифікацією на релевантні та нерелевантні витрати, проте має власну специфіку. Релевантність відображає вплив витрат на прийняття конкретного управлінського рішення, тоді як контрольованість визначає, чи може керівник або будь-який інший працівник безпосередньо впливати на ці витрати у межах своїх повноважень. Отже, контрольовані витрати – це ті, на які менеджер може впливати, наприклад, основні матеріальні витрати та заробітна плата робітників з позиції директора виробництва. В свою чергу, неконтрольовані витрати – це витрати, на які керівник впливати не може, як-от амортизація виробничого обладнання. Використання такої класифікації дозволяє точніше оцінювати ефективність управління ресурсами та діяльність центрів відповідальності.

Контроль за витратами передбачає встановлення певних нормативів та допустимих меж їх величини. У цьому контексті застосовується класифікація

витрат за відношенням до норм. Фактичні витрати відображають реальні обсяги ресурсів, використаних у звітному періоді для виробництва продукції. Нормативні витрати – це ті, що закріплені у встановлених нормах і підтверджені результатами контрольних розрахунків, виробничих перевірок, калькуляційних відомостей тощо. Прогнозні витрати – це витрати, визначені у кошторисах і планових розрахунках; вони не є точними показниками, однак виступають орієнтиром для всіх ділянок господарського процесу [30, с. 41]. У разі відхилень від прогнозних показників проводиться порівняння фактичних і нормативних витрат з метою виявлення причин розбіжностей та розроблення заходів щодо запобігання перевитратам або збереження досягнутої економії.

Класифікація витрат за місцем їх виникнення та центрами відповідальності спрямована на забезпечення ефективного контролю за діяльністю відповідальних осіб і локалізацію витрат у межах підприємства. Так, на рівні робочого місця витрати безпосередньо пов'язані з конкретними засобами праці, наприклад амортизацією та витратами на обслуговування обладнання, що дозволяє оцінювати раціональність його використання та індивідуальну ефективність працівника. У межах бригади витрати формуються як результат колективної праці, типовим прикладом є бригадна відрядна заробітна плата робітників, за яку відповідальність несе бригадир, що стимулює належну організацію спільної роботи. На рівні структурного підрозділу до витрат належать витрати на утримання й експлуатацію цехового обладнання, оплату управлінського персоналу, використання енергоресурсів та інші витрати, що узагальнюють діяльність усього підрозділу. Багаторівневий підхід забезпечує більш точну ідентифікацію джерел витрат та об'єктивнішу оцінку ефективності управління ресурсами і діяльності центрів відповідальності.

Поділ витрат за класифікаційними ознаками відіграє ключову роль у системі управлінського обліку, оскільки дозволяють не лише структурувати інформацію, але й здійснювати ефективний контроль за діяльністю центрів відповідальності та раціональне використання ресурсів. Водночас у контексті переходу до циркулярної економіки та реалізації цілей сталого розвитку

особливого значення набуває виокремлення витрат, пов'язаних із поводженням з відходами, їх переробкою, утилізацією та повторним використанням продукції, що є необхідною умовою формування сучасної екологічно орієнтованої моделі господарювання. Тому доцільним є вдосконалення існуючої класифікації витрат із включенням моделей циркулярної економіки.

Основним критерієм такої класифікації є розмежування витрат між традиційним виробництвом і процесами циркулярної економіки. Традиційні витрати охоплюють усі ресурси, використані в межах стандартного виробничого процесу, тоді як витрати виробництва із елементами циркулярної економіки включають витрати на виробництво продукції з вторинної сировини, повторну реалізацію продукції, утилізацію відходів, тощо.

З метою повного аналізу і контролю за ресурсами доцільно класифікувати витрати за напрямками переробки, виділяючи витрати на рециклінг, повторне використання та утилізацію відходів. До витрат на рециклінг належать витрати на сортування, обробку та підготовку відходів для повторного використання у виробництві. Витрати на повторне використання охоплюють підготовку вторинної сировини та інтеграцію її у нові вироби, включаючи оплату праці персоналу. Витрати на утилізацію враховують збір, транспортування та безпечну ліквідацію відходів, що не підлягають повторному використанню, а також супутні адміністративні й контрольні витрати.

Повторне використання сировини вимагає детального обліку витрат та забезпечення достовірної інформації для відповідних служб. Тому доцільним є класифікувати витрати за стадіями життєвого циклу безвідходного виробництва. До інноваційних витрат відносяться всі витрати на розробку виробничої лінії, створення рецептур із додаванням вторинної сировини, проведення досліджень і випробувань технологічних рішень, спрямованих на підвищення ефективності та безвідходності виробництва. Наступний етап охоплює витрати на впровадження розроблених технологій, включаючи матеріальні витрати, витрати на вторинну сировину, заробітну плату персоналу та інші супутні витрати, пов'язані з організацією безвідходного виробничого

процесу. Після проведення контрольної перевірки розпочинається безпосереднє виробництво, де визначаються витрати на вторинне виробництво, повторне використання та утилізацію відходів. Узагальнену інформацію щодо класифікації витрат наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація витрат для цілей управлінського обліку з впровадженням елементів циркулярної економіки (*пропозиції автор)

№	Ознаки класифікації	Види витрат (групи)
1.	За способом перенесення на продукцію	- Прямі - Непрямі
2.	За статтями калькуляції	- матеріальні витрати - витрати на оплату праці - розподілені загальновиробничі витрати - інші витрати виробництва
3.	За реальністю виникнення	- дійсні - можливі
4.	За розрахунком на одиницю продукції	- маржинальні - середні
5.	За релевантністю	- релевантні - не релевантні
6.	За формою залежності від обсягів виробництва	- змінні - постійні
7.	За календарними періодами	- поточні - довготермінові - одноразові
8.	За стадіями життєвого циклу виробу	- витрати виробництва - витрати реалізації - витрати утилізації
9.	За ознакою контролюваності	- контрольовані - неконтрольовані
10.	За відношенням до норм	- фактичні - нормативні - прогнозовані
11.	За доцільністю витрачання	- продуктивні - непродуктивні
12.	За місцем виникнення витрат та центрів відповідальності	- витрати на робочому місці - витрати бригади - витрати структурного підрозділу
13.	За характером використання ресурсів*	- традиційні - циркулярні
14.	За видами циркуляційних витрат*	- витрати рециклінгу - витрати повторного використання ресурсів - витрати на утилізацію відходів
15.	За станами життєвого циклу*	- інноваційні витрати - витрати на впровадження технологій - операційні витрати

Джерело: сформовано автором на основі [23-29]

Отже, класифікація витрат є ключовим інструментом управлінського обліку, що дозволяє систематизувати інформацію, контролювати використання ресурсів та підвищувати ефективність виробничих процесів. У сучасних умовах переходу до циркулярної економіки особливо важливо виділяти витрати, пов'язані з безвідходним виробництвом, переробкою відходів та повторним використанням ресурсів. Це сприяє зниженню матеріаломісткості, оптимізації виробничих процесів та підвищенню екологічної стійкості підприємства. Врахування таких витрат дозволяє точніше планувати ресурси, виявляти резерви ефективності та підтримувати баланс між економічними і екологічними цілями. Таким чином, вдосконалена класифікація витрат стає необхідним інструментом для реалізації принципів сталого розвитку та досягнення стратегічних цілей підприємства.

1.3. Методи управлінського обліку витрат підприємства та їх особливості в умовах соціально-відповідального бізнесу

Рациональне управління витратами є однією з основ ефективної діяльності підприємства в умовах сучасної економіки. Витрати становлять одну з найважливіших складових економічного аналізу, оскільки саме вони дозволяють визначити економічну доцільність виробничих процесів, формувати конкурентоспроможну цінову політику та забезпечувати стабільне зростання прибутку.

Серед актуальних тенденцій розвитку бізнес-середовища особливе місце посідає впровадження принципів соціальної відповідальності та орієнтація на досягнення цілей сталого розвитку. Це зумовлює необхідність перегляду підходів до управління витратами, які мають враховувати не лише економічну ефективність, а й соціальні та екологічні аспекти діяльності. Таким чином, управлінський облік витрат повинен забезпечувати не тільки контроль за

витратами, а й сприяти реалізації стратегічних цілей підприємства в межах його відповідальності перед суспільством.

Собівартість продукції формується на основі методів обліку витрат. Під ними розуміють сукупність способів фіксації, класифікації та узагальнення інформації про витрати з метою виконання певних завдань [30]. Вибір методів обліку витрат залежить від типу виробництва, особливостей технологічного процесу, організаційної структури підприємства та об'єктів витрат. Згідно з НП(С)БО 16 “Витрати” такими об'єктами можуть бути продукція, роботи, послуги або окремі напрями діяльності підприємства, для яких необхідно встановити виробничі витрати [3].

Відповідно, ефективне управління витратами потребує гнучкого та адаптивного підходу, який дозволяє виявити проблемні зони, оптимізувати ресурси та підтримувати високу якість продукції за умов зниження собівартості. Таким чином, вивчення сучасних методів управлінського обліку витрат з урахуванням принципів соціальної відповідальності та цілей сталого розвитку є важливою передумовою формування довгострокової конкурентоспроможності підприємства.

У науковій літературі та практиці управлінського обліку методи обліку витрат прийнято поділяти на дві основні групи – вітчизняні та зарубіжні. Вітчизняні методи сформувалися під впливом нормативно-правової бази України та орієнтовані переважно на потреби бухгалтерського обліку й визначення собівартості відповідно до вимог фінансової звітності. Натомість зарубіжні методи розроблялися з акцентом на стратегічному використанні інформації про витрати, що зумовило появу більш гнучких і аналітичних підходів. Детальний перелік таких методів наведено на рис. 1.3.

Сутність позамовного методу полягає в групуванні витрат відповідно до індивідуальних замовлень споживачів або у випадках, коли кожне замовлення має унікальні характеристики. Об'єктом обліку в цьому методі є конкретне замовлення, на яке акумулюються всі витрати – від використаних матеріалів і трудових ресурсів до накладних витрат. Собівартість визначається після

завершення виконання замовлення шляхом підсумовування всіх понесених витрат та їх співвіднесення з обсягом виготовленої продукції або виконаних робіт [31, с. 33]. Завдяки дрібносерійному характеру виробництва легко відслідковувати витрати, що використовуються для виготовлення конкретного об'єкта, що дає змогу ефективно контролювати ресурси та враховувати екологічні аспекти

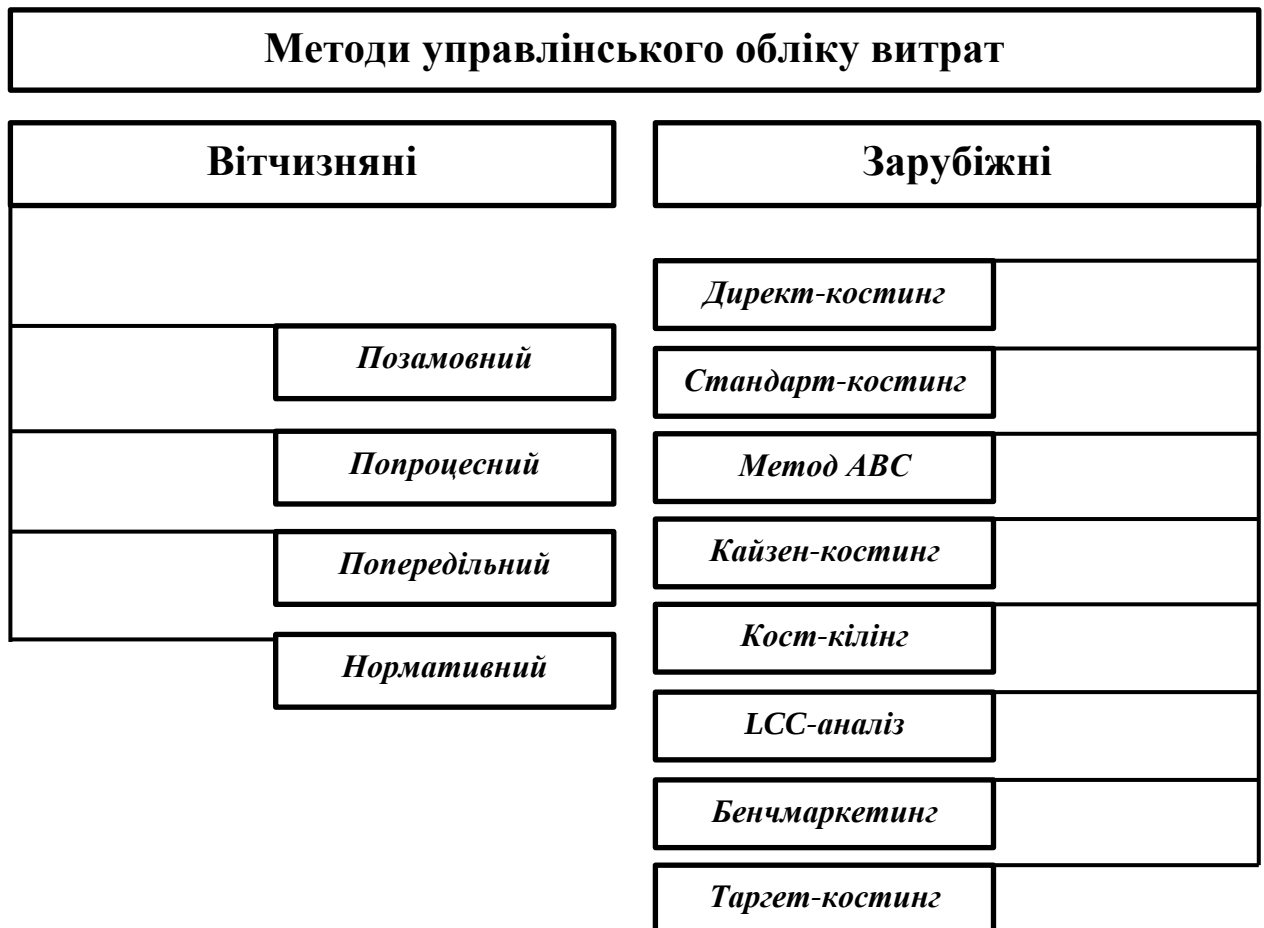

Рис. 1.3. Основні методи обліку виробничих витрат у системі управлінського обліку

Джерело: сформовано автором на основі [32, с. 90-94]

У контексті соціально-відповідального бізнесу позаповний метод обліку витрат забезпечує інтеграцію соціальних та екологічних принципів у виробничий процес. У галузях із високим рівнем енергоспоживання, таких як машинобудування, суднобудування та будівництво, традиційні джерела енергії можуть бути замінені відновлюваними – сонячною вітровою та іншими сучасними технологіями. Застосування високотехнологічного обладнання та

залучення кваліфікованих кадрів створює можливості для розробки енергозберігаючих машин та впровадження безвідходних технологій. Таким чином, використання позамовного методу дозволяє групувати всі витрати, пов'язані з соціально-екологічними аспектами, у окрему статтю калькуляції та оцінювати їх практичну ефективність, що підвищує соціальну, екологічну та економічну цінність продукції.

Попроцесний метод обліку витрат передбачає систематичну реєстрацію прямих витрат за встановленими статтями, технологічними процесами, місцем їх виникнення та об'єктами калькулювання [33, с. 84]. Це дозволяє визначати суму витрат на кожному етапі виробництва. Зазвичай цей метод застосовується на підприємствах, які спеціалізуються на виробництві великих обсягів ідентичних товарів за незмінної технології та зі схожими матеріальними характеристиками.

Попроцесний метод є ефективним у рамках циркулярної економіки завдяки можливості систематично відстежувати прямі витрати на кожній стадії виробництва. Метод дозволяє деталізувати собівартість продукції, враховуючи використання вторинної сировини, енергозбереження та контроль втрат при масовому випуску аналогічних товарів на кожному етапі виробництва. Отримані дані дають змогу управлінцям своєчасно приймати обґрунтовані рішення та оптимізувати використання ресурсів для підвищення виробничої ефективності.

Попередільний метод, що має певну схожість із попроцесним, застосовується на підприємствах, де виробничий процес поділений на кілька послідовних технологічно завершених переділів. Собівартість обчислюється для кожного переділу, включно з напівфабрикатами, які можуть бути реалізовані як готова продукція або використані на наступних етапах виробництва. У практиці підприємств брак або повернена продукція, за умови дотримання стандартів якості, також може виступати ресурсом для подальшого виробництва. Такий підхід до розрахунку собівартості є особливо доцільним при впровадженні принципів циркулярної економіки, оскільки дозволяє

відстежувати використання вторинної сировини та оцінювати обсяг зекономлених ресурсів.

Наступний метод обліку витрат відрізняється від попередніх характером формування собівартості продукції. Якщо позамовний, попроцесний та попередільний методи ґрунтуються на фактичних витратах, нормативний метод передбачає визначення собівартості за заздалегідь встановленими нормами витрат, які розробляються на кожному підприємстві з урахуванням його технологічних особливостей.

Рис. 1.4 Оцінка переваг і недоліків методів обліку витрат на практиці підприємств

Джерело: сформовано автором на основі [34, с. 154-158]

Основне завдання цього методу полягає у забезпеченні ефективного використання ресурсів відповідно до встановлених норм та контролю відхилень

фактичних витрат від нормативних. Метод знаходить широке застосування на вітчизняних підприємствах завдяки простоті та надійності розрахунків. Він дозволяє своєчасно виявляти резерви для підвищення прибутковості при збереженні або навіть скороченні витрат.

Впровадження принципів сталого розвитку у рамках нормативного методу дозволяє враховувати всі можливі заходи з економії сировини та відображати їх у нормативній калькуляції. Крім того, проведення контрольного виробництва дає змогу оцінити ефективність нормативних показників у порівнянні з фактичними витратами, що сприяє своєчасному прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та підвищенню ролі соціальних та екологічних показників у виробничій діяльності. На рис 1.4 наведено основні переваги та недоліки кожного з методів.

Зарубіжна практика пропонує ширший перелік методів обліку витрат. Частина з них є подібними до вітчизняних, однак простежуються й певні відмінності у підходах до їх застосування. Дослідження практичного застосування методів обліку витрат свідчить, що на підприємствах рідко використовують будь-який метод у чистому вигляді. Різноманітні цілі та особливості господарської діяльності зумовлюють застосування численних комбінацій методів. У сучасних умовах використання лише одного методу стає все менш поширеним, оскільки комбіновані підходи дозволяють точніше відображати реальні витрати, оперативно контролювати їх та оцінювати ефективність ресурсозбереження.

Впровадження принципів сталого розвитку поступово змінює підходи до обліку витрат, орієнтуючи його на раціональне використання ресурсів, мінімізацію відходів та безвідходне виробництво. У сучасних умовах облік має відображати не лише фактичні витрати, а й ефективність повторного використання матеріалів, застосування вторинної сировини та скорочення енергоспоживання. Це створює підґрунтя для оцінки результативності екологічних інновацій і визначення обсягів збережених ресурсів, що набуває особливого значення в межах циркулярної економіки.

Таблиця 1.4

**Характеристика основних методів управлінського обліку витрат
зарубіжного досвіду**

№	Метод	Характеристика
1	Директ-костинг	Відомий як метод неповної собівартості. Сутність якого полягає у поділі витрат на змінні та постійні. До собівартості продукції включають лише змінні витрати, тоді як постійні тракуються витратами звітного періоду та списуються на фінансові результати. Незавершене виробництво оцінюється за змінними витратами.
2	Стандарт-костинг	Полягає у використанні попередньо встановлених нормативів витрат, що дозволяє планувати виробничі процеси, контролювати ресурси, калькулювати собівартість та оцінювати результати. Метод забезпечує даними для прийняття управлінських рішень та виявлення відхилень фактичних витрат від нормативних.
3	Метод ABC	Передбачає облік витрат за видами діяльності. Виробничі витрати конкретного виду продукції визначають шляхом додавання витрат за кожним процесом і операцією. Метод виник як відповідь на неточності стандарт-костингу у розподілі накладних витрат. Сьогодні даний метод вважають одним із перспективних методів управління витратами, особливо коли це стосується підприємств із великою питомою вагою непрямих витрат.
4	Кайзен-костинг	Спрямований на поступове та безперервне зниження собівартості продукції шляхом удосконалення виробничих процесів. Суть методу полягає в постійному пошуку можливостей для скорочення витрат без шкоди якості продукції. Такий підхід дозволяє досягти цільової собівартості, підвищити рентабельність виробництва та запобігти випуску нерентабельної продукції. Кайзен-костинг виник у Японії та набув популярності у США та Європі.
5	Кост-кілінг	Полягає у швидкому зниженні витрат підприємства, зокрема на оплату праці, скороченням персоналу, реалізацією непотрібних активів та зменшенням витрат на соціальні потреби. Головною його метою є оперативне скорочення витрат без негативного впливу на господарську діяльність.
6	Таргет-костинг	Базується на визначенні цільової собівартості продукції з урахуванням попередньо встановленої ціни реалізації та планового прибутку. На її основі розробники проєктують виробництво, орієнтуючись на досягнення визначеного рівня собівартості. Облік забезпечує інформацією щодо відповідності цільовим показникам.
7	LCC-аналіз	Передбачає розрахунок витрат протягом усього життєвого циклу продукції і застосовується в стратегічному управлінні, оскільки охоплює багаторічний період. Цей метод унікальний тим, що враховує вплив інфляції через дисконтування грошових потоків.
8	Бенчмаркетинг	Дозволяє оцінювати стратегії та цілі підприємства у порівнянні з лідерами ринку для визначення свого місця на ринку. Головна перевага бенчмаркінгу полягає в тому, що він усуває потребу винаходити способи зменшення витрат, надаючи можливість запозичувати практику компаній управління витратами на основі досвіду і технологій лідерів галузі.

Джерело: сформовано автором на основі [31,35]

Найбільш доцільним у контексті оцінки ресурсозбереження залишаються попроцесний та попередільний методи, адже вони дають змогу визначати собівартість на кожному етапі виробничого процесу та відстежувати ефект від використання вторинної сировини й напівфабрикатів, що відповідають установленим стандартам. Водночас їхнє застосування доцільно поєднувати з елементами інших методів, задля забезпечення повноти обліку соціальних витрат.

Наприклад, стандарт-костинг, який знайшов своє відображення у вітчизняному нормативному методі, забезпечує контроль відхилень фактичних витрат від установлених норм і сприяє раціональному використанню ресурсів та підвищенню ефективності виробництва. Методи ABC, LCC-аналіз та таргет-костинг дозволяють не лише аналізувати витрати, а й формувати стратегії їх зниження на основі конкретних процесів, цільових орієнтирів або принципу безперервного удосконалення. Бенчмаркінг дає змогу запозичувати найкращі практики безвідходного виробництва у лідерів галузі, тоді як кайзен-костинг сприяє детальному вивченню витрат через залучення персоналу, чиї практичні спостереження часто впливають на кінцевий результат. Використання кост-кілінгу в таких умовах є малоефективним, оскільки має переважно тимчасовий ефект і не забезпечує довгострокової стратегії розвитку.

Таким чином, виділити один універсальний метод, який повністю відобразив би облік витрат у контексті сталого розвитку, неможливо. Водночас комбінування інструментів різних методів дозволяє отримати комплексний ефект: оцінювати обсяги повторного використання ресурсів, мінімізувати утворення відходів і максимально ефективно організувати виробничі процеси. У межах циркулярної економіки це дозволяє підприємствам точніше визначати величину витрат, ефективно контролювати виробничі процеси та досягати економічної вигоди з одночасним виконанням соціальних цілей.

Висновки до розділу

Управління витратами в умовах сучасних економічних трансформацій набуває стратегічного значення, оскільки саме витрати визначають рівень фінансової стійкості, конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства. Ефективне їх регулювання забезпечує раціональне використання ресурсів, формує підґрунтя для впровадження інноваційних та ресурсозберігаючих технологій і створює умови для сталого розвитку бізнесу.

Перехід до циркулярної економіки вимагає перегляду традиційних підходів до управлінського обліку, передусім у частині класифікації витрат. Вона стає ключовим інструментом, що дозволяє систематизувати інформацію про використання ресурсів, контролювати ефективність виробничих процесів та виокремлювати витрати, пов'язані з безвідходним виробництвом, переробкою та повторним використанням матеріалів. Такий підхід сприяє зниженню матеріаломісткості продукції, оптимізації процесів та підвищенню екологічної стійкості підприємства.

Водночас інтеграція економічних, екологічних і соціальних аспектів у систему обліку потребує застосування комплексних методів. Жоден окремий метод не здатний у повній мірі відобразити специфіку обліку витрат у контексті сталого розвитку, проте їх поєднання дає можливість оцінювати рівень повторного використання ресурсів, мінімізувати обсяги відходів і забезпечувати ефективну організацію виробництва.

Отже, удосконалена класифікація та методика обліку витрат стають необхідними умовами реалізації принципів циркулярної економіки. Вони дозволяють підприємству точніше визначати структуру витрат, підтримувати баланс між економічними та екологічними цілями і досягати стратегічних переваг у довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ У ТОВ “УКР-СНЕКС”

2.1. Організація управлінського обліку на підприємстві харчової промисловості

У ХХІ столітті провідним об’єктом управління виступає вартість підприємства. Зростання ринкової вартості підприємства свідчить про здатність бізнесу у довгостроковій перспективі забезпечувати прибутки, що перевищують вартість залучених ресурсів. Досягнення такого результату можливе завдяки інтеграції знань із різних сфер науки, що зумовило формування концепції управлінського обліку. Актуальність управлінського обліку зростає в контексті конкурентного ринку, технологічних змін і поширення практик соціально відповідального бізнесу.

Згідно із Законом України № 996-XIV від 16.07.1999 р. “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, внутрішньогосподарський (управлінський) облік визначається як система збору, обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством [2]. Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що головною метою управлінського обліку є створення системи стратегічного та тактичного управління підприємством, яка забезпечує ефективне використання ресурсів, формування стійких конкурентних переваг та досягнення фінансових, соціальних, інноваційних та інших стратегічних цілей.

Сьогодні управлінський облік в Україні ще не набув широкого поширення. Більшість бухгалтерів зосереджені на обов’язкових видах обліку – фінансовому та податковому, що обмежує можливості для прийняття ефективних управлінських рішень. Фінансовий облік регламентований стандартами і призначений насамперед для складання звітності, тоді як

управлінський облік дозволяє створювати аналітичну базу, адаптовану до потреб підприємства. Саме тому його впровадження є актуальним, особливо для контролю та оптимізації витрат.

Головною відмінністю фінансового та податкового обліку від управлінського є їх часовий та функціональний вимір. Фінансовий і податковий облік зосереджені на відображенні показників минулих періодів, тоді як управлінський облік орієнтований на аналіз отриманих результатів із метою формування планових і прогнозних показників. Він виступає інформаційною основою для розроблення стратегії розвитку підприємства, складання бюджетів, а також застосування методів і прийомів контролю майбутніх витрат і ефективного використання ресурсів. При цьому сучасна організація управлінського обліку інтегрує принципи сталого розвитку та циркулярної економіки, що передбачає не лише фінансову результативність, а й раціональне споживання ресурсів, мінімізацію відходів та підвищення соціальної відповідальності підприємства [35, с. 48].

В умовах соціально відповідального бізнесу управлінський облік набуває особливого значення, адже враховує не лише економічний, а й соціальний ефект. Підприємства повинні створювати позитивний вплив на суспільство та запобігати негативним наслідкам своєї діяльності, оскільки соціальні витрати залежні від фінансових результатів і водночас впливають на них. Виробництво соціально орієнтованих продуктів не повинно призводити до збитків, тому перед їх випуском необхідно оцінити фінансове навантаження на всіх етапах життєвого циклу для узгодження економічних і соціальних пріоритетів.

Управлінський облік на підприємствах харчової промисловості відіграє особливо важливу роль, оскільки забезпечує формування релевантної інформації для прийняття рішень, контроль за витратами та ресурсами, а також інтеграцію принципів сталого розвитку й циркулярної економіки у господарську діяльність підприємства. З метою досягнення належних результатів у реалізації зазначених завдань доцільно виокремити основні етапи впровадження управлінського обліку на промислових підприємствах. (рис. 2.1)

Для кращого розуміння сутності управлінського обліку доцільно розкрити зміст і значення кожного з перелічених напрямів організації, оскільки їх узгоджена реалізація забезпечує ефективність функціонування системи обліку. Організацію управлінського обліку можна уявити як піраміду, де кожний елемент спирається на попередній: на нижньому рівні застосовуються конкретні методи, прийоми та дії, які формують основу для стійкості та ефективності наступних складових системи.

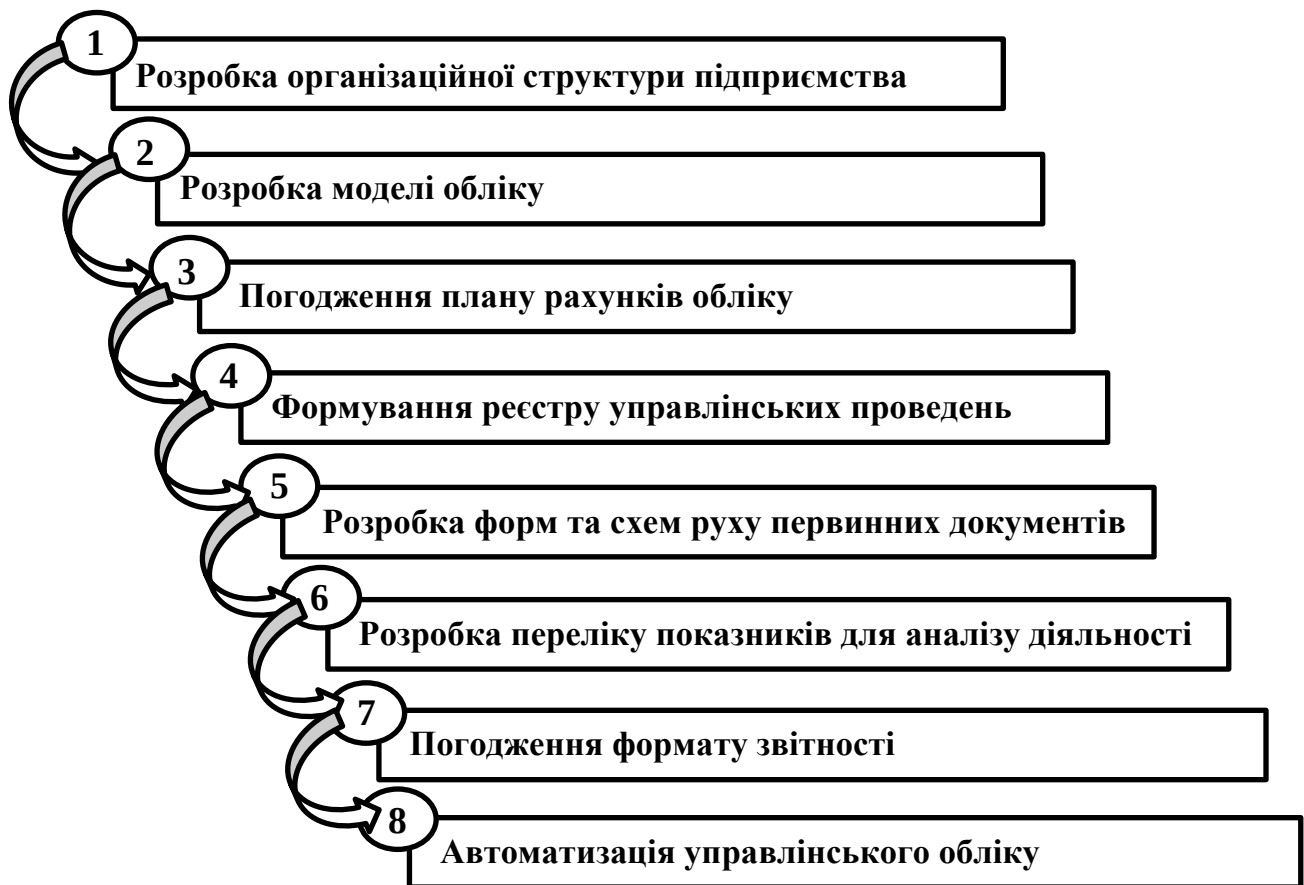

Рис. 2.1. Основні етапи впровадження управлінського обліку на промислових підприємствах

Джерело: самостійно сформовано автором на основі [36, с. 126]

Організаційна структура підприємства формується щодо вимог довготривалого забезпечення конкурентоспроможності, економічної ефективності, доцільності та раціональної кооперації. [37, с. 121]. Оскільки головною метою діяльності підприємств харчової промисловості є виробництво конкурентоспроможної продукції, здатної забезпечити економічну рентабельність, їхня організаційна структура має формуватися як інтеграція

виробничих та управлінських складових. При цьому така структура повинна функціонувати за принципом взаємозамінності, тобто як система взаємопов'язаних елементів, у якій відсутність окремої ланки компенсується іншими, що гарантує безперервність і стабільність роботи підприємства.

Якщо об'єктом організаційної структури виступає господарська діяльність підприємства, то не менш важливим її елементом є суб'єкти. У даному випадку суб'єктами організаційної структури є трудові ресурси, які визначаються за професійним профілем, спеціальністю, рівнем кваліфікації, посадою та навіть рівнем мотивації. Саме ці характеристики зумовлюють поділ працівників на окремі групи, що формують структурні одиниці управління підприємства. Раціональний розподіл трудових ресурсів із урахуванням їхніх професійних та особистісних якостей є ключовим чинником побудови ефективної організаційної структури.

У науковій літературі та практиці господарювання існують різні типи організаційних структур, які класифікують за низкою критеріїв. Зокрема, за часовим критерієм їх поділяють на постійні й тимчасові; за ступенем гнучкості – на механістичну та адаптивну; за рівнем прийняття рішень – на одномірну та багатовимірну; за горизонтальними взаємодіями – на лінійну, функціональну, штабну та дивізіонну; за вертикальними взаємодіями – на ієрархічну та централізовану, тощо. У практиці вітчизняних суб'єктів господарювання найбільшого поширення набули лінійна та функціональна організаційні структури.

Лінійна структура вирізняється простотою організації та налагодженим підпорядкуванням, що сприяє оперативному обміну інформацією між керівником і працівниками, чіткому розподілу обов'язків та визначенню відповідальності за кожним підрозділом. Водночас вона характеризується обмеженою гнучкістю та потенційним ризиком домінування окремих ланок, що може порушувати збалансовану взаємодію. Ці недоліки частково усуваються застосуванням функціональної структури, яка дозволяє вводити спеціалізовані підрозділи, концентрувати компетенції та підвищувати гнучкість управління.

Проте використання лише функціональної моделі також має свої недоліки: іноді підрозділ ставить власні цілі вище за стратегічні завдання підприємства, а комунікація між лініями структури може тривати довше.

Найбільш ефективним підходом є поєднання лінійної та функціональної систем управління. Лінійно-функціональна організаційна структура забезпечує одночасно чіткість підпорядкування та спеціалізацію функцій, що підвищує ефективність управління та точність виконання завдань. Приклад застосування цієї структури є ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “УКР-СНЕКС” основним видом діяльності якого є 10.71 “Виробництво хлібобулочних і борошняних кондитерських виробів нетривалого зберігання”. Для цього виду діяльності лінійно-функціональна структура є оптимальною, оскільки гарантує безперервність процесів і високі стандарти якості, а комунікація між керівництвом і виробничим персоналом дозволяє контролювати всі технологічні аспекти продукції. Організаційна модель водночас створює умови для реалізації цілей сталого розвитку. Зокрема, актуальним є формування окремого підрозділу, орієнтованого на впровадження безвідходних технологій, організацію збуту продукції з урахуванням екологічних вимог і пошук нових рішень для збереження довкілля.

Такий підхід дозволяє інтегрувати принципи циркулярної економіки у виробничо-управлінські процеси та забезпечувати довгострокову конкурентоспроможність підприємства. Рис. 2.2 ілюструє лінійно-функціональну організаційну структуру ТОВ “УКР-СНЕКС” з врахуванням функціонального підрозділу, відповідального за впровадження методів для досягнення цілей сталого розвитку.

Управлінський облік використовує дані фінансового обліку як основу для аналізу та прийняття управлінських рішень, але його завдання виходять за межі звичайного бухгалтерського обліку. Він не регламентується законодавчо, має конфіденційний характер, що дозволяє керівництву підприємства самостійно визначати методи збору та обробки інформації для контролю виробничих процесів.

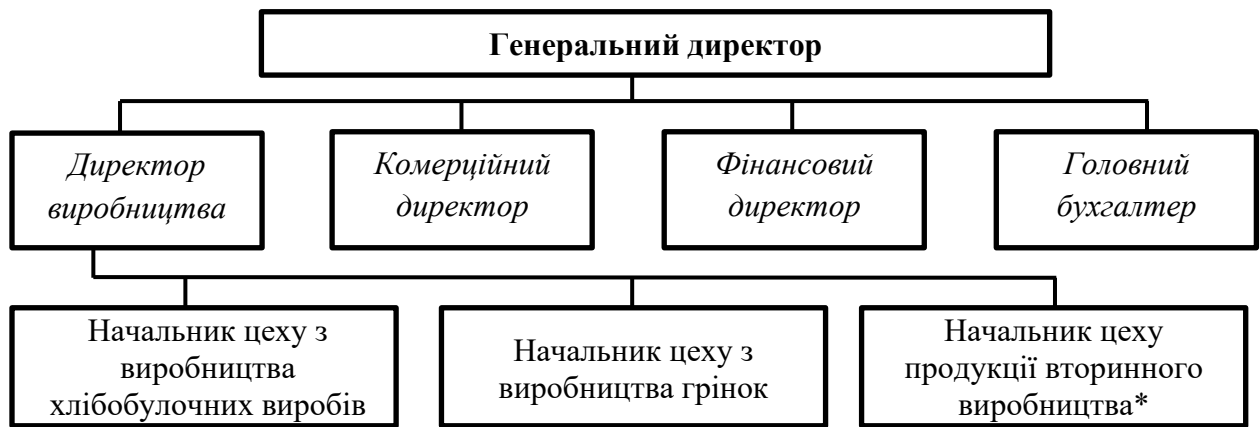

Рис. 2.2. Організаційна структура управління ТОВ “УКР-СНЕКС”

Джерело: самостійно сформовано автором

Передумовою моделювання системи управлінського обліку підприємства, орієнтованої на своєчасне та ефективне прийняття управлінських рішень, є вивчення організаційно-технологічних особливостей діяльності відповідного суб'єкта господарювання. Оскільки об'єктом дослідження в роботі є підприємство харчової промисловості ТОВ “УКР-СНЕКС”, вважається доцільним дослідити його організаційно-технологічні характеристики та визначити їхній вплив на побудову моделі управлінського обліку. Виокремлення цих особливостей сприятиме формуванню системного підходу до організації облікових процесів.

Модель управлінського обліку на досліджуваному підприємстві формується з урахуванням комплексу специфічних факторів, що впливають на структуру витрат і організацію облікових процесів, забезпечуючи достовірність інформації для прийняття управлінських рішень. У випадку ТОВ “УКР-СНЕКС” такими факторами є віддаленість виробничого центру, обмежений термін зберігання сировини та хлібобулочної продукції, сезонність окремих видів продукції, великосерійне виробництво та висока частка нерозподілених витрат, що зумовлює необхідність детального обліку та суворого контролю витрат та інше.

Зокрема, для забезпечення точного ведення обліку з урахуванням перелічених особливостей підприємства було прийнято низку організаційно-облікових рішень. Облік транспортно-заготівельних витрат здійснюється за

первинними записами водіїв у спеціально розроблених бланках із фіксацією маршруту та кілометражу, що порівнюються з навігаційними даними. Для списання продукції застосовується середньозважений метод, а регулярні інвентаризації дозволяють виявляти природний убуток. Через обмежений термін придатності продукції впроваджено методи її переробки та вторинного використання. Великосерійне виробництво потребує застосування нормативного методу обліку витрат із постійним контролем відхилень, які особливо варіюють через значну частку нерозподілених витрат, обмежену виробничу діяльність та невідокремленість складів. Для їх розподілу за основу прийнято питому вагу виробленої продукції певного виду відносно загального обсягу випуску, що забезпечує об'єктивне визначення виробничих витрат.

Запровадження управлінського обліку, дає можливість поєднати фінансовий та управлінський аспекти облікового процесу. в системі єдиного плану рахунків [38, с. 65]. Підприємства можуть здійснювати облік і калькулювання собівартості продукції, а також обліковувати витрати в розрізі центрів витрат та відповідальності. Частина економістів пропонує модернізувати чинний план рахунків бухгалтерського обліку, інтегрувавши центри відповідальності до рахунків 9 класу, що дало б змогу максимально наблизити управлінський облік до фінансового. Водночас відповідно до Інструкції про застосування плану рахунків суб'єкти господарювання мають право, виходячи з потреб своєї діяльності, відкривати до рахунків першого порядку рахунки другого й третього порядків та організовувати аналітичний облік, зокрема за рахунками 23 “Незавершене виробництво” і 26 “Готова продукція”, у розрізі центрів відповідальності та витрат.

Такий підхід забезпечує можливість вести повний і деталізований облік усіх господарських операцій підприємства, своєчасно формувати достовірну та змістовну інформацію для зацікавлених користувачів і об'єктивно відображати результати його діяльності в умовах ринкової економіки.

У табл. 2.1 наведено робочий план рахунків, сформований із урахуванням аналітичних розрізів, що відповідають специфіці ТОВ “УКР-ЧЕКС”.

Таблиця 2.1

**Витяг робочого плану рахунків з аналітикою рахунків відповідно до
цілей управлінського обліку**

Клас 1 “Необоротні активи”		
10 “Основні засоби”	104 “Машини та обладнання”	104.1 “Піч ротаційна”
	105 “Транспортні засоби”	105.1 “Mercedes-Benz Sprinter 313”
Клас 2 “Запаси”		
20 “Виробничі запаси”	201 “Сировина матеріали”	201.21 “Напівфабрикат для грінок”
	203 “Паливо”	203.1 “Дизельне паливо”
23 “Виробництво”	231 “Осн. виробництво”	231.11 “Хліб “Кайзерівський” 0,6 кг”
	232 “Втор. виробництво”	232.21 “Хлібні комплекти”
26 “Готова продукція”	26.1 “Готова продукція осн. виробництва”	26.111 “Хліб “Кайзерівський” 0,6 кг”
	26.2 “Готова продукція втор. виробництва”	26.211 “Хлібні комплекти”
Клас 3 “Кошти, розрахунки та інші активи”		
31 “Рахунки в банках”	АТ “ПУМБ”	UA38354851010256...
	АТ “ОЩАДБАНК”	UA30046554658980...
36 “Розрахунки із покупцями”	Вітчизняні покупці	ТОВ “ТАЙСТРА ГРУП”
	Іноземні покупці	LLC “Solution Company”
Клас 4 “Власний капітал та забезпечення зобов’язань”		
40 “Зареєстрований капітал”	401 “Статутний капітал”	-
Клас 5 “Довгострокові зобов’язання”		
50 “Довгострокові позики”	501 “Кредити банків у нац. валюті”	Кредит за програмою “5-7-9%”
Клас 6 “Поточні зобов’язання”		
63 “Розрахунки із постачальниками”	631 “Вітчизняні постач.”	ТОВ ЗПК “ЮМАС”
	632 “Іноземні постач.”	Ads Meta
Клас 7 “Доходи і результати діяльності”		
70 “Доходи від реалізації”	701 “Доходи від реалізації готової продукції”	701.1 “Дохід від реалізації готової продукції осн. виробництва”
		701.2 “Дохід від реалізації готової продукції втор. виробництва”
79 “Фінансові результати”	791 “Фінансові результати операційної діяльності”	791.1 “Фін. результати від реалізації готової продукції осн. виробництва”
		791.2 “Фін. результати від реалізації готової продукції втор. виробництва”
Клас 9 “Витрати діяльності”		
90 “Собівартість реалізації”	901 “Собівартість реалізації готової продукції”	901.1 “Собівартість реалізованої готової продукції осн. виробництва”
		901.2 “Собівартість реалізованої готової продукції втор. виробництва”

Задля забезпечення прозорого та системного обліку операцій на підприємстві має бути розроблений і затверджений керівництвом Наказ про

облікову політику, який закріплюється для регулярного застосування та передбачає можливість подальшого вдосконалення. У документі слід чітко прописати принципи формування бухгалтерських і управлінських проведення, із урахуванням застосовуваних методів, прийомів та розробленого робочого плану рахунків, що дозволяє забезпечити достовірність обліку та підвищує якість управлінських рішень.

Достовірність кожного проведення підтверджується первинним документом, який містить обов'язкові реквізити, передбачені Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, або відповідає типовим формам первинних документів, затверджених Державним комітетом статистики України.

Серед первинних документів є й ті, що призначені виключно для внутрішнього призначення. Прикладом одного із таких документів виступає довідка про розрахунок і розподіл загальновиробничих витрат (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Відомість розподілу загальновиробничих витрат

№ з/п	Вид продукції	База розподілу, (кг. реалізованої продукції)	Коефіцієнт розподілу	Розподілені загальновиробничі витрати, грн.
1	2	3	4	5
1	Хліб “Кайзерівський”, 0,6 кг.			
2	Булка із шоколадом 0,09 кг.			
3	Грінки зі смаком сиру 0,1 кг.			
...	...			
Разом				

Дотримання положень наказу забезпечує достовірне формування показників звітності, на основі яких керівництво може оцінювати результати діяльності підприємства та здійснювати стратегічний аналіз у довгостроковій перспективі. Водночас стандартні бухгалтерські звіти не завжди є достатньо зрозумілими для управлінців, тому на рівні підприємства затверджуються

типові форми звітності з необхідною деталізацією витрат і доходів відповідно до вимог керівництва та інших учасників управлінського процесу.

Станом на сьогодні Кабінет Міністрів України подав законопроект щодо складання та подання звітності економічних показників із урахуванням досягнення цілей сталого розвитку [39]. Відповідно, на нормативному рівні не існує затвердженої типової форми такої звітності. У зв'язку з цим вітчизняні підприємства, зокрема ТОВ “УКР-СНЕКС”, у своїй діяльності застосовують розроблену внутрішню звітність, яка відповідає вимогам керівництва та забезпечує системне відображення показників збереження ресурсів, змін валового прибутку у контексті впровадження принципів циркулярної економіки, а також реалізації інших соціальних і екологічних заходів.

Надання своєчасної та якісної інформації управлінцям обумовлює необхідність автоматизації управлінського обліку. Сучасним українським підприємствам надано право самостійно розробляти виробничі програми, плани виробничого та соціального розвитку.

На початковому етапі облік часто ведеться в Excel завдяки його поширеності та широкому набору функцій, проте зростання обсягів операцій і складність діяльності потребують більш потужних автоматизованих систем. Наступні етапи автоматизації передбачають розробку власних програм, впровадження спеціалізованих систем та ERP-рішень. Власні програмні продукти гнучко адаптуються до потреб підприємства, проте потребують високої кваліфікації персоналу та постійного супроводу [40, с. 116].

ТОВ “УКР-СНЕКС” у своїй діяльності здійснює паралельне ведення управлінського та бухгалтерського обліку за допомогою програмного забезпечення “BAS Бухгалтерія”, яке дозволяє налаштовувати окремі рахунки, аналітику та проекти для отримання детальних даних для управлінських рішень, тоді як основні записи забезпечують обов’язковий бухгалтерський облік і формування звітності. Таким чином, вибір методу автоматизації залежить від масштабу підприємства, кваліфікації персоналу та обсягу фінансових операцій. Ефективна автоматизація забезпечує достовірність

управлінської інформації, оперативність формування звітності та підтримку стратегічного аналізу.

Отже, управлінський облік виступає ключовим інструментом стратегічного та тактичного управління підприємством, забезпечуючи ефективне використання ресурсів, контроль витрат та підтримку прийняття управлінських рішень. Його впровадження на підприємствах харчової промисловості, зокрема на прикладі ТОВ “УКР-СНЕКС”, демонструє необхідність інтеграції фінансового та управлінського обліку, застосування спеціалізованих програмних рішень та автоматизації процесів для формування достовірної та своєчасної інформації. Організаційна структура підприємства та методи обліку мають відповідати специфіці виробництва, особливостям продукції та вимогам сталого розвитку. Паралельне ведення управлінського та бухгалтерського обліку з використанням сучасного програмного забезпечення дозволяє оптимізувати управлінські процеси, підвищити якість аналітичної інформації та забезпечити ефективну підтримку стратегічного аналізу, що є запорукою довгострокової конкурентоспроможності підприємства.

2.2. Система обліку виробничих витрат на підприємстві, орієнтована на інтеграцію класичних методів з концепцією циркулярної економіки

Належно організована система обліку забезпечує створення достовірної, своєчасної, повної та доцільної інформації, для прийняття управлінських рішень на всіх рівнях діяльності підприємства. Зважаючи на помітний вплив промислових підприємств на соціальну сферу, актуальним є дослідження теоретичних і методичних засад відображення соціальних витрат у системі обліку як складової розвитку соціально відповідального підприємництва. У цьому контексті важливим кроком стало ухвалення Урядом України законопроекту про обов’язкове складання звітності зі сталого розвитку для підприємств із чисельністю понад 500 працівників, починаючи з 2027 року. Це

сприятиме реформуванню системи обліку та інтеграції сучасних підходів до висвітлення показників, пов'язаних із реалізацією принципів сталого розвитку.

Досліджуване підприємство ТОВ “УКР-СНЕКС” не входить до переліку суб'єктів, на які поширюється зазначена вимога, проте здійснює зовнішньоекономічну діяльність, орієнтовану на європейський ринок. З метою підвищення конкурентоспроможності продукції та відповідності очікуванням міжнародних партнерів підприємство впроваджує екологічно орієнтовані підходи у своїй діяльності: використовує екологічне пакування та поступово інтегрує у виробничий процес принципи циркулярної економіки, спрямовані на збереження ресурсів і мінімізацію негативного впливу на довкілля.

Впровадження соціально-відповідальних підходів у діяльність підприємства має важливе значення не лише для зміцнення його місця на ринку, а й для збереження довкілля та забезпечення сталого розвитку суспільства. Проте основною метою власника залишається отримання прибутку від господарської діяльності, адже саме фінансова результативність є основою стабільності бізнесу. Якщо діяльність підприємства є збитковою, воно не може забезпечувати ні власний розвиток, ні виконання соціальних зобов'язань. Таким чином, реалізація принципу “Better business – better world” можлива за умови ефективного функціонування підприємства, що має прибуткову діяльність і спроможне фінансувати соціально відповідальні ініціативи, у тому числі через належно організовану систему обліку, яка відображає їхні результати та вплив на розвиток [41, с. 43].

Як згадувалося раніше основним видами діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” є 10.71 “Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання” та 10.72 “Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання”. Проведення даної діяльності не можливе без утворення браку продукції, надлишкового виробництва та відходів. Конкурентні підприємства, прагнучи утримати провідні позиції на ринку, часто пропонують обмін реалізованої продукції на

свіжу. Подібні дії конкурентів змушують підприємство здійснювати аналогічний обмін. Враховуючи всі зазначені фактори, можна констатувати, що вони спричиняють не лише значне використання обмежених ресурсів, а й формують збиткову діяльність підприємства.

Однчасне здійснення перелічених видів діяльності дало можливість керівництву підприємства прийняти низку управлінських рішень, спрямованих на зменшення обсягів відходів та браку продукції. Відходи й надлишки виробництва хлібобулочних виробів почали розглядати як сировину для створення нових видів продукції. У такий спосіб утворюється замкнений виробничий цикл, де відходи стають новим елементом технологічного процесу (рис. 2.3).

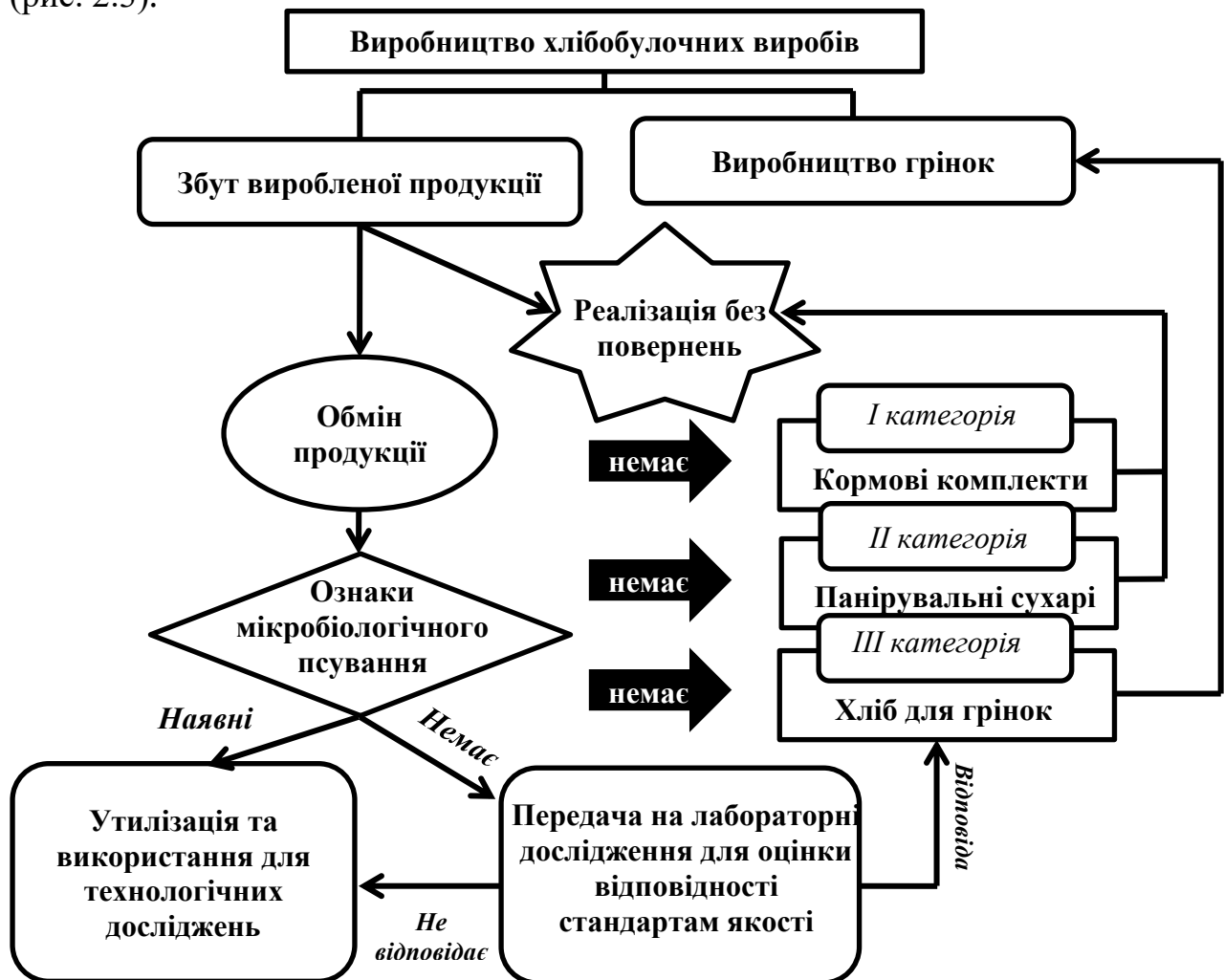

Рис. 2.3. Схема виробничого процесу з повторним використанням сировинних ресурсів на ТОВ “УКР-СНЕКС”

Джерело : самостійно розроблено автором

Також, управліннями виявлено, що ключовими чинниками, які зумовлюють здорожчання собівартості продукції та накопичення відходів, є технологічна застарілість обладнання й недосконалість виробничих процесів. Реагуючи на ці виклики, підприємство здійснило технічне переоснащення – оновлено виробничу лінію та реформовано технологічні операції. Унаслідок цього відбулося зниження рівня екологічного навантаження та кількості відходів, хоча отримані результати наразі мають частковий ефект.

Найбільш суттєвих результатів вдалося досягти завдяки впровадженню практики повторного використання відходів і застосуванню вторинної сировини для виготовлення нових видів продукції. Водночас, враховуючи специфіку харчової промисловості, де якість і безпека продукції є пріоритетними, підприємство у своїй діяльності суворо дотримується принципів системи НАССР.

У контексті НАССР повторне використання відходів або сировини можливе лише у разі дотримання вимог безпечної утилізації та переробки відповідно до чинного законодавства, без ризику повторного включення небезпечних компонентів у виробничий цикл. Система спрямована на виявлення, оцінку та контроль небезпечних чинників, тому процеси управління відходами передбачають їх належне зберігання, транспортування або знищення для запобігання будь-якому забрудненню. З метою підвищення ефективності діяльності підприємство впроваджує методи переробки вторинної сировини, поєднуючи економічну доцільність із принципами сталого розвитку.

Приклад господарської діяльності ТОВ “УКР-ЧЕКС” підтверджує, що вторинне використання ресурсів може розглядатися як один із ключових напрямів підвищення ефективності виробництва та скорочення продовольчих відходів. Проте відсутність на загальнодержавному рівні чітко визначених нормативів і методичних рекомендацій щодо обліку таких операцій створює суттєві труднощі для бухгалтерів підприємств. Це зумовлює потребу у самостійному формуванні внутрішніх підходів до організації обліку та виборі оптимальної методології відображення операцій із вторинною сировиною.

Невірне або неповне відображення інформації про процеси переробки може призвести до зниження достовірності фінансових результатів і викликати занепокоєння власників щодо можливих економічних втрат.

Організація обліку на підприємстві має враховувати галузеву специфіку його діяльності та відповідати чинним нормативно-правовим вимогам. Усі методи, принципи та інструменти обліку закріплюються в Наказі про облікову політику. Для забезпечення коректного розрахунку собівартості продукції всі спожиті ресурси повинні бути закріплені за відповідними субрахунками. У зв'язку з цим бухгалтерія ТОВ “УКР-СНЕКС” здійснила розширення аналітичного обліку синтетичного рахунку 20 “Виробничі запаси”, що дозволяє визначити обсяг сировини, наявної на виробництві для подальшого використання, а також виділити ресурси вторинного походження. Отримані показники мають суттєве значення для проведення аналізу в майбутньому, оскільки порівняння витрат сировини первинного та вторинного характеру дає змогу оцінити економію ресурсів у натуральному та грошовому виразі.

Наступним аналітичним об'єктом, який має бути доповнений в обліковій системі підприємства, є рахунок 23 “Виробництво”. Цей рахунок має акумуляційний характер і забезпечує визначення виробничої собівартості продукції. Оскільки підприємство здійснює виробництво вторинної продукції, обов'язковим є паралельне ведення обліку її виробничої собівартості. Звідси, аналітичний облік за рахунком 23 “Виробництво” надає керівництву можливість оцінити обсяг виробленої продукції та фактичні витрати ресурсів, залучених у відповідні виробничі процеси. Розширення аналітики рахунку 23 “Виробництво” вже передбачає удосконалення рахунку 26 “Готова продукція” з урахуванням номенклатурного складу продукції, що відображається у розподілі рахунку 23 “Виробництво”, це забезпечує більш точне формування фінансового результату підприємства.

У табл. 2.3 наведено витяг із робочого плану рахунків 20 “Виробничі запаси”, 23 “Незавершене виробництво” та 26 “Готова продукція”, доповнений з урахуванням вимог впровадження принципів циркулярної економіки.

Таблиця 2.3

Витяг з робочого плану рахунків у розрізі витрат виробництва та готової продукції з врахування аналітики вторинного виробництва

20 “Виробничі запаси”	201 “Сировина й матеріали”	201.1 “Сировина для основного виробництва”	201.11 “Борошно”
			201.12 “Розпушувач”
			201.13 “Олія”
			201.14 “Сухе молоко”
		201.2 “Сировина для вторинного виробництва”	201.21 “Напівфабрикат для грінок”
			201.22 “Напівфабрикат для кормових комплексів”
			201.23 “Напівфабрикат для панірувальних сухарів”
23 “Виробництво”	231 “Основне виробництво”	231.1 “Хліб”	231.11 Хліб “Кайзерівський” 0,6 кг
			231.12 Хліб “Молочний” 0,5 кг
		231.2 “Булочні вироби”	231.21 Булочка з шоколадом 0,090 кг
			231.22 Ватрушка з сиром 0,050 кг
		231.3 “Великодні вироби”	231.31 Паска “Дитяча” 0,250 кг
			231.32 Паска “Ромова Бабка” 0,650 кг
		231.4 “Галицькі пляцки”	231.41 Львівський сирник
			231.42 Пляцок “Вишиванка”
	232 “Вторинне виробництво”	232.1 “Грінки”	232.11 Грінки пшеничні “Краб” 0,1 кг
			232.12 Грінки житні “Аджика” 0,1 кг
		232.2 “Хлібні комплекти”	232.21 Хлібні комплекти житні
			232.22 Хлібні комплекти пшеничні
		232.3 “Панірувальні сухарі та борошно”	232.31 Панірувальні сухарі
			232.32 Панірувальне борошно
26 “Готова продукція”	26.1 “Готова продукція основного виробництва”	26.11 “Хліб”	26.11.1 Хліб “Кайзерівський” 0,6 кг
			26.11.2 Хліб “Молочний” 0,5 кг
		26.12 “Булочні вироби”	26.12.1 Булочка з шоколадом 0,090 кг
			26.12.2 Ватрушка з сиром 0,050 кг
		26.13 “Великодні вироби”	26.13.1 Паска “Дитяча” 0,250 кг
			26.13.2 Паска “Ромова Бабка” 0,650 кг
		26.14 “Галицькі пляцки”	26.14.1 Львівський сирник
			26.14.2 Пляцок “Вишиванка”
	26.2 “Готова продукція вторинного виробництва”	26.21 “Грінки”	26.21.1 Грінки пшеничні “Краб” 0,1 кг
			26.21.2 Грінки житні “Аджика” 0,1 кг
		26.22 “Хлібні комплекти”	26.22.1 Хлібні комплекти житні
			26.22.2 Хлібні комплекти пшеничні
		26.23 “Панірувальні сухарі та борошно”	26.23.1 Панірувальні сухарі
			26.23.2 Панірувальне борошно

Використання зазначених субрахунків дозволяє оцінити вартість господарських засобів та джерел їх походження, а також здійснити аналіз динаміки та структури їх використання. Проте для комплексної оцінки

ефективності та рентабельності вторинного виробництва цієї інформації недостатньо. У зв'язку з цим бухгалтерією підприємства було прийнято рішення про розширення аналітичного обліку 7 і 9 класів робочого плану рахунків відповідно до рахунку 26 “Готова продукція” та його номенклатурного складу, для визначення фінансових результатів за кожним видом продукції. За основу такого рішення взято п. 7 НП(С)БО 16 “Витрати”, згідно з яким витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони були здійснені. Відповідно, аналітичне розширення тільки витратних рахунків не забезпечило б повноти та достовірності обліку вторинного виробництва. Витяг робочого плану рахунків 7 і 9 класів наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Витяг з робочого плану рахунків у розрізі 7-9 класу з урахуванням елементів циркулярної економіки

701 “Дохід від реалізації готової продукції”	701.1 “Дохід від реалізації готової продукції основного виробництва”	701.11 “Хліб”
		701.12 “Булочні вироби”
		701.13 “Великодні вироби”
		701.14 “Галицькі пляцки”
	701.2 “Дохід від реалізації готової продукції вторинного виробництва”	701.21 “Грінки”
		701.22 “Хлібні комплекти”
		701.23 “Панірувальні сухарі та борошно”
791 “Фінансові результати від реалізації операційної діяльності”	791.1 “Фінансові результати від реалізації готової продукції основного виробництва”	791.11 “Хліб”
		791.12 “Булочні вироби”
		791.13 “Великодні вироби”
		791.14 “Галицькі пляцки”
	791.2 “Фінансові результати від реалізації готової продукції вторинного виробництва”	791.21 “Грінки”
		791.22 “Хлібні комплекти”
		791.23 “Панірувальні сухарі та борошно”
901 “Собівартість реалізованої готової продукції”	901.1 “Собівартість реалізованої готової продукції основного виробництва”	901.11 “Хліб”
		901.12 “Булочні вироби”
		901.13 “Великодні вироби”
		901.14 “Галицькі пляцки”
	901.2 “Собівартість реалізованої готової продукції вторинного виробництва”	901.21 “Грінки”
		901.22 “Хлібні комплекти”
		901.23 “Панірувальні сухарі та борошно”

Доповнення робочого плану рахунків забезпечує систематизацію та спрощення обліку операцій, пов'язаних із вторинним виробництвом, створюючи основу для формування цілісної інформаційної бази управлінського аналізу. Такий підхід підвищує рівень прозорості облікових даних і сприяє своєчасному виявленню резервів підвищення ефективності використання ресурсів.

Розширення аналітичного обліку забезпечує можливість детального відстеження за дебетом рахунку 20 “Виробничі запаси” балансової вартості сировини як первинного, так і вторинного походження, з одночасним відображенням понесених матеріальних, трудових і транспортних витрат, спрямованих на доведення сировини до стану, придатного для подальшого використання у виробничому процесі. На наступному етапі за дебетом рахунку 23 “Виробництво” окремо ведеться облік витрат основного та вторинного виробництва, що дає змогу виокремити виробничу собівартість продукції, сформовану в межах вторинних процесів перероблення відходів чи повторного використання ресурсів. Завершальною стадією є відображення за дебетом рахунку 90 “Собівартість реалізованої продукції” вартості реалізованих виробів, що забезпечує узгодженість між даними управлінського та фінансового обліку й створює інформаційну основу для оцінки ефективності використання вторинних ресурсів у системі сталого виробництва.

Таким чином, запропонована система аналітичних рахунків забезпечує можливість здійснювати детальний і безперервний контроль за витратами на всіх стадіях виробничого процесу, а також дозволяє визначати частку продукції, реалізованої безповоротно, і ту, що підлягає повторній переробці або подальшому використанню у виробництві.

У табл. 2.5 наведено приклад основних господарських операцій обліку безвідходного виробництва на ТОВ “УКР-СНЕКС” із застосуванням удосконаленої аналітики рахунків.

Таблиця 2.5

**Основні кореспонденції господарських операцій з обліку витрат
вторинного виробництва**

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1.	Використано борошно на виробництво хліба	231.11	201.11
2.	Нарахована заробітна плата робітникам робочої зміни	231.11	661
3.	Нараховано єдиний соціальний внесок	231.11	651
4.	Нараховано знос виробничого обладнання	231.11	131
5.	Списано розподілені загальновиробничі витрати	231.11	91
6.	Списано виробничі витрати на готову продукцію	26.11.1	231.11
7.	Списано на собівартість реалізовану продукцію	901.11	26.11.1
8.	Списано нереалізований хліб на сировину для виготовлення грінок	201.21	26.11.1
9.	Відображення доходу від реалізації готової продукції основного виробництва	361	701.11
10.	Сторновано собівартість від реалізації готової продукції	26.11.1	901.11
11.	Сторновано дохід від реалізації готової продукції	701.11	361
12.	Списано повернений хліб на сировину для виготовлення хлібних комплектів	201.22	26.11.1
13.	Включено у первісну вартість вторинної сировини витрати зворотної доставки	201.22	203/661/651
14.	Передано на виробництво нереалізований хліб	232.11	201.21
15.	Передано на виробництво повернений хліб	232.21	201.22
16.	Нараховано заробітну плату працівникам вторинного виробництва	232.11/232.21	661/651
17.	Списано розподілені загальновиробничі витрати на вторинне виробництво	232.11/232.21	91
18.	Списано виробничі витрати на готову продукцію вторинного виробництва	26.22.1	232.21
19.	Списано виробничі витрати на готову продукцію вторинного виробництва	26.21.1	232.11
20.	Списано на собівартість реалізовану продукцію вторинного виробництва	901.2	26.21/26.11
21.	Реалізовано готову продукцію вторинного виробництва	361	701.2

Отже, організація системи обліку витрат на підприємстві ТОВ “УКР-СНЕКС” засвідчує, що удосконалення аналітичного обліку відповідно до принципів циркулярної економіки є необхідною умовою підвищення ефективності управління виробничими процесами. Розширення аналітики робочого плану рахунків дає змогу чітко розмежувати облік операцій основного та вторинного виробництва, забезпечити контроль за рухом ресурсів первинного й вторинного походження та визначати їх вплив на формування

фінансових результатів. Розроблена модель обліку сприяє прозорості інформаційних потоків, підвищує достовірність даних про собівартість продукції. Її впровадження створює передумови для формування цілісної системи моніторингу ефективності використання ресурсів, виявлення внутрішніх резервів зниження витрат і підвищення рентабельності вторинного виробництва.

Практичне значення запропонованих рішень полягає у можливості комплексного відображення безвідходних технологічних процесів, що дає змогу оцінити економічні, екологічні та соціальні результати діяльності підприємства. Упровадження такої системи обліку відповідає сучасним вимогам сталого розвитку, зміцнює конкурентоспроможність підприємства на європейському ринку та сприяє утвердженню моделі соціально відповідального бізнесу.

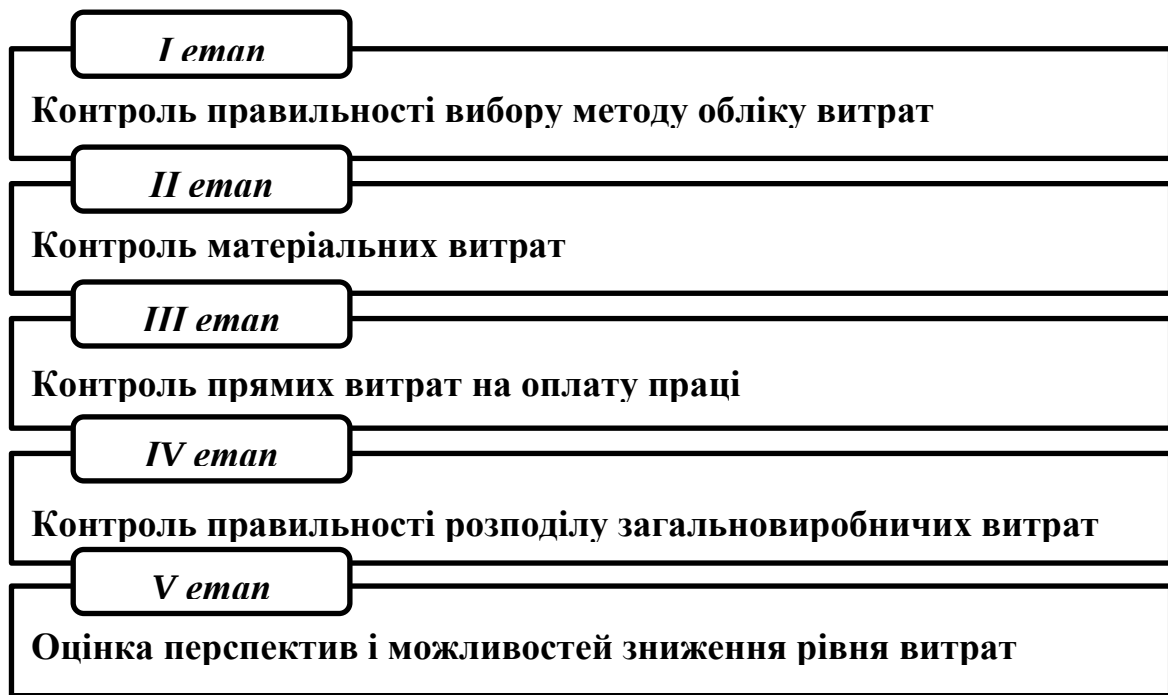
2.3. Контроль і регулювання виробничих витрат у системі управлінського обліку для мінімізації екологічного впливу

Важливою складовою системи управління витратами, без якої неможлива повноцінна реалізація інших управлінських функцій, є контроль. Його основною метою є своєчасне виявлення слабких місць і помилок, їх усунення та запобігання повторенню у майбутньому. З огляду на це, контроль можна розглядати щонайменше з двох точок зору: у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні - це цілісний процес, спрямований на забезпечення відповідності господарської діяльності підприємства вимогам чинного законодавства, внутрішніх нормативів і стратегічних цілей розвитку. У вузькому розумінні контроль розглядається як управлінська функція, що забезпечує реалізацію принципу зворотного зв'язку між плануванням, обліком, аналізом та прийняттям управлінських рішень.

У системі управлінського обліку контроль відіграє роль механізму, який забезпечує постійне спостереження за формуванням і використанням виробничих витрат, дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів та вчасно виявити нераціональні витрати. Саме завдяки контролю формується достовірна інформаційна база для прийняття рішень щодо оптимізації собівартості, підвищення продуктивності праці та ресурсозбереження. Такий підхід особливо важливий у контексті сучасних тенденцій сталого розвитку, коли контроль витрат має не лише економічне, але й екологічне значення, оскільки сприяє впровадженню принципів циркулярної економіки, мінімізації відходів і повторному використанню ресурсів у процесі виробництва.

Одним із найважливіших видів контролю в управлінській системі підприємства є внутрішньогосподарський контроль. Його сутність полягає у системі способів, прийомів та процедур, які застосовуються безпосередньо на підприємстві відповідними службами або посадовими особами для забезпечення збереження майна, ефективного використання матеріальних і фінансових ресурсів, а також для попередження втрат і нераціональних витрат. Особливу роль внутрішньогосподарський контроль відіграє на підприємствах хлібопекарської промисловості, де у процесі виробництва використовується значна кількість сировини, енергоносіїв, пакувальних матеріалів та трудових ресурсів. Ефективний контроль у такій галузі сприяє не лише зниженню собівартості продукції, а й підвищенню якості, дотриманню санітарних норм, оптимізації енергоспоживання та скороченню харчових відходів. Організація внутрішньогосподарського контролю на підприємствах потребує системного підходу та чіткого визначення його стадій. Зазвичай процес контролю включає кілька послідовних етапів, що відображені на рис. 2.4.

У контексті обліку виробничих витрат контроль реалізується шляхом порівняння фактичних показників із плановими або нормативними, а також проведенням аналізу виявлених відхилень. Такий підхід дозволяє не лише своєчасно виявляти причини перевитрат чи економії ресурсів, а й оперативно впливати на ефективність виробничого процесу.

**Рис. 2.4 Етапи контролю виробничих витрат у системі
управлінського обліку**

Джерело: сформовано автором на основі [42, с. 20].

Для забезпечення належного контролю виробничих витрат кваліфіковані фахівці спільно з управлінським апаратом застосовують різні організаційно-методичні підходи, зокрема розробляють норми витрачання ресурсів або планові показники, які беруть за основу для подальшого аналізу та контролю. Встановлення норм здійснюється на основі фактичних показників попередніх періодів, що дозволяє формувати обґрунтовані дані для планування витрат. Такий підхід є відносно простим у практичному застосуванні, забезпечує зручність для аналітичних розрахунків і сприяє стабільності процесу обліку.

Однак за умови оновлення технологічного процесу, впровадження інноваційних методів виробництва або зміни зовнішніх факторів господарювання використання застарілих норм може призвести до викривлення облікової інформації, необґрунтованого збільшення витрат та зниження ефективності виробництва. Практика діяльності досліджуваного підприємства ТОВ “УКР-СНЕКС” підтверджує виявлені особливості нормативного контролю витрат. Під час зміни технологічного процесу на підприємстві спостерігалось перевищення лімітів використання запасів, що зумовило потребу у коригуванні

встановлених норм. Впровадження принципів вторинного виробництва та використання вторинної сировини вимагало значних часових і трудових витрат для встановлення нових нормативів, які б відповідали реальним технологічним умовам. Контроль за вдосконаленням виробничих процесів вторинного використання ресурсів здійснюється під наглядом головного технолога й триває постійно, з метою досягнення оптимального рівня ефективності та екологічної безпеки. Отже, основним недоліком нормативного методу контролю витрат є його висока трудомісткість, пов'язана з необхідністю постійного оновлення нормативної бази та залучення висококваліфікованого персоналу для коректного визначення норм використання ресурсів.

З огляду на це, зарубіжні науковці пропонують впровадження кошторисів виробництва, які формуються на визначені періоди з можливістю їх оперативного коригування відповідно до змін у виробничому процесі. На відміну від традиційного нормативного підходу, що ґрунтується переважно на даних минулих періодів, гнучке бюджетування орієнтоване на планування майбутніх результатів і передбачає постійний моніторинг витрат у реальному часі.

Основною перевагою цього підходу є відсутність жорсткої прив'язки до історичних даних, що дозволяє уникати спотворень, спричинених змінами у виробничих умовах, технологіях або сировинній базі. Навіть за незмінної рецептури продукції, відмінності якісних характеристик різних партій сировини можуть вимагати використання різних її обсягів, що безпосередньо впливає на рівень виробничих витрат і собівартість готової продукції. Такий підхід є особливо актуальним у сучасних умовах циркулярної економіки, коли підприємства дедалі частіше впроваджують технології вторинного використання ресурсів, зниження відходів і підвищення енергоефективності. Використання гнучкого бюджетування у поєднанні з принципами екологічного менеджменту дає змогу не лише забезпечити економію ресурсів, а й підвищити стійкість виробничої системи до зовнішніх змін.

Як уже зазначалося, контроль у системі обліку виробничих витрат полягає у порівнянні фактичних показників із попередньо розрахованими величинами, прийнятими за базу аналізу. У цьому контексті процес складання та належного оформлення первинних документів набуває особливого значення, оскільки саме вони є офіційним підтвердженням реальних даних щодо оприбуткування, зберігання та списання виробничих запасів, забезпечуючи інформаційну основу для подальшого аналізу й управління витратами.

Таблиця 1.8 відображає відповідність первинних документів конкретним господарським операціям.

Таблиця 2.6

Основні первинні документи з обліку витрат виробництва та готової продукції підприємства

№	Господарська операція	Первинний документ
1.	Розрахунок змінних витрат	Планова та фактична калькуляція
2.	Відпуск сировини і матеріалів у виробництво	Лімітно-забірна картка; накладна внутрішньогосп. переміщення, акт-вимога
3.	Списання сировини і матеріалів	Виробничий акт на списання сировини і матеріалів, акт-вимога
4.	Надані послуги сторонніх організацій	Рахунок-фактура, акт виконаних робіт
5.	Розрахунок амортизації	Відомість нарахування амортизації; розрахунок бухгалтерії
6.	Відпуск, реалізація товарів	Товарно-транспортна накладна, видаткова накладна, акт-вимога на відпуск товарів
7.	Розрахунок ЗВВ, адміністративних витрат і витрат на збут	Розрахунок бухгалтерії; відомість розподілу накладних витрат
8.	Нарахування та сплата заробітної плати	Табель обліку робочого часу; відомість нарахування заробітної плати, наряд на виконані роботи; розрахункова відомість на працівника і зведена
9.	Розрахунок ЄСВ	Відомість нарахування заробітної плати
10.	Оприбуткування обміненої продукції	Прибуткова накладна, накладна внутрішньогосподарського переміщення
11.	Передача вторинної сировини у повторне виробництво	Лімітно-забірна картка; накладна внутрішньогосподарського переміщення
12.	Списання виробничого браку	Акт списання сировини, бухгалтерська довідка
13.	Оприбуткування відходів	Накладна внутрішньогосподарського переміщення
14.	Реалізація вторинної продукції	Видаткова накладна, товарно-транспортна накладна, сертифікат якості
15.	Здійснено лабораторні дослідження вторинної сировини	Акт наданих послуг, рахунок-фактура

На підприємстві “УКР-СНЕКС” кожна ділянка обліку закріплена за конкретними працівниками, що забезпечує персональну відповідальність за достовірність первинної інформації. Завдяки впровадженню автоматизованих систем бухгалтерського обліку контроль здійснюється оперативно, прозоро та надійно: електронні системи дозволяють ідентифікувати особу, яка створила або внесла зміни до документа, своєчасно виявляти помилки та оперативно вживати коригувальні заходи. Важливим інструментом контролю матеріальних витрат на підприємстві є інвентаризація, що дає змогу зіставляти облікові дані з фактичними залишками, визначати причини відхилень та приймати управлінські рішення щодо їх усунення.

Особливу увагу на “УКР-СНЕКС” приділяють контролю величини виробничих запасів, оскільки їх надмірне накопичення є економічно недоцільним і може негативно впливати на якість готової продукції. Планові розрахунки та встановлені норми споживання дозволяють визначати оптимальні обсяги замовлення сировини, запобігаючи її псуванню та втраті споживчих властивостей. Практика підприємства підтверджує, що якість хлібобулочних виробів безпосередньо залежить від термінів зберігання сировини, тому ключовим завданням контролю є не лише збереження запасів, а насамперед їх раціональне та ефективне використання.

Якість продукції визначає успіх харчових підприємств, адже задоволений споживач формує репутацію виробника. Тому підприємство бере на себе відповідальність за усунення недоліків, у тому числі через повернення продукції. У разі, коли дана продукція підлягає виключно утилізації, це призводить не тільки до матеріальних і транспортних витрат та зменшення доходу, а й до податкових наслідків, що обумовлює необхідність ретельного контролю. Зокрема, відповідно до п. 198.5 Податкового кодексу України, якщо придбані з ПДВ товари чи послуги використовуються у негосподарських операціях, у платника виникає обов’язок нарахувати податкові зобов’язання з ПДВ або відмовитися від податкового кредиту [43, с. 148]. У таких випадках

складаються зведені податкові накладні на відповідні товари, послуги або необоротні активи.

Отже, для підприємств хлібопекарної промисловості пріоритетним напрямом внутрішньогосподарського контролю є контроль за використанням матеріальних ресурсів і виробничих витрат. Його ефективність ґрунтується на достовірності первинних документів, систематичному моніторингу процесів споживання сировини та впровадженні автоматизованих облікових систем. Саме ці чинники формують інформаційну базу для прийняття управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності виробництва, зниження витрат і реалізацію принципів циркулярної економіки через раціональне використання матеріальних ресурсів та екологічно орієнтовані технології.

Наступним етапом є контроль прямих витрат на оплату праці, що передбачає встановлення відповідності між витраченими трудовими ресурсами та конкретним видом виробленої продукції. Будь-яка невідповідність у цьому процесі може призвести до спотворення облікових даних, завищення витрат на один вид продукції та зниження собівартості іншого, створюючи ризик прийняття помилкових управлінських рішень на рівні підприємства.

Модернізація виробничого обладнання на ТОВ “УКР-СНЕКС” суттєво знизилу потребу у ручній праці, що зумовило необхідність перегляду кадрової політики. Внаслідок цього було прийнято рішення про скорочення частини персоналу та переведення інших працівників на суміжні виробничі ділянки, що забезпечило раціональний розподіл кадрів і підвищення продуктивності праці.

Водночас розвиток вторинного виробництва вимагав залучення кваліфікованих трудових ресурсів, тому замість створення нових робочих місць підприємство здійснило переведення працівників із інших ділянок. Такий підхід дозволив зекономити час на навчання та адаптацію персоналу, скоротити додаткові фінансові витрати та підвищити ефективність використання трудових ресурсів, оскільки досвідчені працівники могли оперативно включитися у виробничий процес на новому місці. Таким чином, контроль прямих витрат на оплату праці на підприємстві “УКР-СНЕКС” поєднує точність бухгалтерського

обліку з ефективним управлінням трудовими ресурсами, що дозволяє одночасно забезпечити достовірність облікових даних, оптимізацію виробничих процесів та ефективну реалізацію принципів вторинного виробництва.

Достовірне ведення обліку загальновиробничих витрат є ключовим елементом ефективного функціонування будь-якого виробничого підприємства, оскільки певні витрати неможливо безпосередньо віднести до собівартості конкретного виду продукції. Це зумовлює необхідність чіткого визначення методів обліку та коректного розподілу таких витрат [44, с. 165].

На ТОВ “УКР-СНЕКС” висока частка загальновиробничих витрат зумовлена особливостями виробництва, зокрема відсутністю чіткого розмежування цехів та однорідним випуском продукції. Загальновиробничі витрати також виникають у процесі вторинного виробництва, оскільки для доведення вторинної сировини до споживчих характеристик необхідно виконати низку технологічних процедур, що потребують використання загальновиробничих ресурсів.

Облік загальновиробничих витрат відрізняється від обліку адміністративних та збутових витрат. Останні визнаються витратами періоду та безпосередньо впливають на фінансовий результат у момент їх понесення. У свою чергу, загальновиробничі витрати підлягають системному обліку та коректному розподілу між об’єктами виробництва.

Процес обліку загальновиробничих витрат розпочинається з визначення бази їх розподілу, яка повинна відповідати специфіці діяльності підприємства. На ТОВ “УКР-СНЕКС” обрано обсяг випуску продукції як базу розподілу, що обґрунтовано однорідністю асортименту. Такий підхід дозволяє мінімізувати спотворення облікових даних та забезпечує точне визначення собівартості кожного виду продукції.

Наступним кроком є чітке визначення величини загальновиробничих витрат, що накопичується на дебеті рахунку 91 “Загальновиробничі витрати”. Розподіл цієї величини здійснюється з урахуванням нормальної потужності

виробництва. У разі **перевищення** фактичних витрат над нормативною величиною, нерозподілені витрати обліковуються окремо і включаються до собівартості реалізованої продукції у період їх фактичного понесення. У іншому випадку всі загальні витрати включаються до виробничої собівартості та пропорційно розподіляються на об'єкти обліку. Основні господарські операцій по загальновиробничих витратах наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Основні господарські операцій по загальновиробничих витратах ТОВ
“УКР-СНЕКС”**

№	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1.	Отримано рахунок за використані електроенергію	91	685
2.	Нарахована заробітна плата директору виробництва	91	661
3.	Використано паливно-мастильні матеріали для виробничого обладнання	91	203
4.	Нараховано амортизація загальновиробничого обладнання	91	131
5.	Нараховано єдиний соціальний внесок	91	651
6.	Списано частину загальновиробничих витрат на Хліб “Кайзерівський” 0,6 кг	231.11	91
7.	Списано частину загальновиробничих витрат на Грінки пшеничні “Краб” 0,1 кг	232.11	91
8.	Списано нерозподілені загальновиробничі витрати на собівартість реалізації	901.1/901.2	91

Заключним етапом є оцінка перспектив і можливостей зниження витрат. Аналіз організації та регулювання обліку на ТОВ “УКР-СНЕКС” свідчить, що управлінський персонал системно оцінює ефективність діяльності та виявляє резерви для оптимізації витрат. Розгляд контролю за кожною ділянкою обліку демонструє, що підприємство реалізує цілеспрямовані заходи щодо зменшення нераціональних витрат. Особлива увага приділяється вторинному виробництву, де оптимізація технологічних процесів і раціональне використання ресурсів дозволяють мінімізувати витрати на обробку вторинної сировини, підвищуючи економічну ефективність та екологічну безпеку виробництва. Таким чином, заходи з контролю та аналізу витрат створюють надійну основу для прийняття

управлінських рішень, спрямованих на підвищення продуктивності та конкурентоспроможності підприємства.

Отже, система контролю витрат на ТОВ “УКР-СНЕКС” забезпечує своєчасне виявлення відхилень, достовірність облікових даних і формування інформаційної бази для управлінських рішень. Комплексний підхід до контролю, що охоплює матеріальні, трудові та загальновиробничі витрати, дозволяє підприємству ефективно реагувати на зміни у виробничому процесі. Впровадження автоматизованих систем обліку та принципів екологічного менеджменту підвищує оперативність і точність контролю. Особливе значення має розвиток вторинного виробництва, яке сприяє зниженню нераціональних витрат та впровадженню елементів циркулярної економіки. Загалом, система внутрішньогосподарського контролю на підприємстві не лише забезпечує дотримання нормативних вимог, а й створює реальні передумови для підвищення ефективності виробництва та стійкого розвитку підприємства.

Висновки до розділу

Управлінський облік є ключовим елементом стратегічного та операційного управління підприємством, забезпечуючи ефективний контроль за витратами, раціональне використання ресурсів та формування інформаційної бази для обґрунтованих управлінських рішень. Аналіз організації управлінського обліку на ТОВ “УКР-СНЕКС” засвідчує важливість інтеграції фінансового та управлінського обліку, застосування спеціалізованих програмних продуктів та автоматизації облікових процесів, що дозволяє значно підвищити точність, оперативність і достовірність облікової інформації.

Особливе значення для підприємств харчової промисловості має адаптація системи обліку до специфіки виробництва та вимог сталого розвитку. Впровадження удосконаленої системи аналітичного обліку витрат, орієнтованої на принципи циркулярної економіки, забезпечує чітке розмежування операцій

основного та вторинного виробництва, покращує контроль за рухом ресурсів первинного та вторинного походження та дозволяє точніше визначати їх вплив на фінансові результати. Запропонована модель обліку формує прозорі інформаційні потоки, підвищує точність калькулювання собівартості продукції та створює передумови для системного моніторингу ефективності використання ресурсів.

Практичне значення запропонованих рішень полягає у можливості комплексного відображення безвідходних технологічних процесів, що дає змогу оцінити економічні, екологічні й соціальні результати діяльності підприємства. Така система контролю витрат, реалізована на ТОВ “УКР-СНЕКС” забезпечує своєчасне виявлення відхилень, підвищує достовірність облікових даних і підтримує управлінські процеси на всіх рівнях.

Комплексний підхід до контролю, який охоплює матеріальні, трудові та загальновиробничі витрати, дозволяє підприємству оперативно реагувати на зміни у виробництві та підвищувати ефективність технологічних процесів. Особлива роль належить розвитку вторинного виробництва, що сприяє зниженню нераціональних витрат та впровадженню підходів циркулярної економіки. Таким чином, організація управлінського обліку та системи контролю на підприємстві формує надійну основу для підвищення ефективності виробництва, зміцнення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧИХ ВИТРАТ ТА ШЛЯХИ ЇХ ОПТИМІЗАЦІЇ У ТОВ “УКР-СНЕКС”

3.1. Аналіз структури та динаміки виробничих витрат в умовах застосування підходів циркулярної економіки

Західний регіон України характеризується відсутністю підприємств важкої переробної промисловості, що зумовлено історичним розвитком і природно-географічним розташуванням. Економічний потенціал регіону переважно зосереджений у галузях харчової та легкої промисловості, які формують основу його економіки. Така структура виробництва спричиняє високий рівень конкурентного середовища, оскільки на ринку представлено значну кількість підприємств, що випускають однорідну продукцію. Відповідно, в умовах жорсткої конкуренції за споживача, рівень цін формується під впливом ринкових чинників – попиту та пропозиції. Це підкреслює роль ефективного управління ресурсами, адже виробничі потреби практично необмежені, тоді як обсяг наявних ресурсів – обмежений. Тому раціональне використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів набуває особливої актуальності, оскільки саме ефективність їх застосування визначає рівень собівартості продукції та безпосередньо впливає на конкурентоспроможність підприємства і його стійкість у ринковому середовищі.

Це зумовлює потребу у впровадженні сучасних підходів до управління витратами, спрямованих на підвищення ефективності використання ресурсів, зниження собівартості та скорочення непродуктивних затрат. У контексті євроінтеграційних процесів, вітчизняні підприємства поступово впроваджують в свою діяльність принципи циркулярної економіки, що передбачають вторинне використання ресурсів і мінімізацію відходів. Такі підходи сприяють не лише зменшенню негативного впливу на довкілля, а й досягненню економічного ефекту за рахунок зниження витрат і підвищення рентабельності виробництва.

Збереження ресурсів у процесі вторинного виробництва розглядається як досягнення однієї з головних цілей сталого розвитку.

Ключовим інструментом підвищення ефективності управління витратами є аналіз їх складу, структури та динаміки, який дозволяє своєчасно виявляти нераціональні витрати, оцінювати ефективність використання ресурсів і прогнозувати зміни собівартості продукції. Результати такого аналізу стають основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, визначення резервів оптимізації витрат та формування дієвої цінової політики підприємства. Отже, систематичне проведення аналітичної оцінки витрат сприяє підвищенню прибутковості, зміцненню фінансової стабільності та зростанню конкурентоспроможності підприємств [45, с. 272].

Достовірність даних є обов'язковою умовою для проведення якісного аналізу. Тому облік на підприємстві має здійснюватися структуровано, із суворим дотриманням організаційних вимог та встановлених термінів, а чітка послідовність кроків дозволяє уникнути пропусків і дублювання роботи, забезпечуючи комплексний та всебічний огляд об'єкта дослідження.

Під час проведення аналізу працівники ТОВ "УКР-СНЕКС" використовують дані бухгалтерського та управлінського обліку, фінансову, податкову та статистичну звітність підприємства, а також норми й стандарти, що регулюють використання ресурсів. До таких джерел належать видаткові та прибуткові накладні, акти наданих послуг, платіжні інструкції, табелі обліку робочого часу чи наряди на відрядну роботу, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до річної фінансової звітності, а також відповідні документи, що містять інформацію про використання ресурсів.

Перш ніж аналізувати структуру виробничих витрат, доцільно оцінити їхню питому вагу у загальному обсязі витрат. Такий підхід дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів у різних сферах діяльності. Для виробничого підприємства логічно очікувати, що найбільшу частку складатимуть витрати на виробництво. Якщо спостерігається переважання

адміністративних або збутових витрат, це потребує детального аналізу характеру такої структури. Зокрема, слід з'ясувати, чому значні ресурси спрямовуються на збут продукції, якщо її якість відповідає стандартам, та чому адміністративні витрати, які зазвичай формуються за рахунок праці адміністративного персоналу та обладнання, що забезпечує його роботу, мають таку значну величину. Проведення такого аналізу дозволяє виявити непродуктивні витрати та обґрунтовано визначити напрями оптимізації ресурсів, підвищуючи ефективність виробництва та рентабельність підприємства. Отже, для визначення поведінки витрат господарської діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” спочатку проведено оцінку їхнього рівня та динаміки. Детальні показники та розрахунки понесених витрат наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Аналіз рівня та динаміки змін витрат діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС”
за 2022-2024 рр.**

Показники	Величина, тис. грн.			Відхилення			
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	2023/2022 р		2024/2023 р	
				грн.	%	грн.	%
Собівартість реалізованої продукції	43549	43125	46148	-424	-0,97	3023	7,01
Адміністративні витрати	2025	2182	2597	157	7,75	415	19,02
Витрати на збут	12345	12133	15450	-212	-1,72	3317	27,34
Інші операційні витрати	206	266	145	60	29,13	-121	-45,49
Витрати з податку на прибуток	635	891	685	256	40,31	-206	-23,12
Всього витрати	58760	58597	65025	-163	-0,28	6428	10,97

За розрахунками, поданими у табл. 3.1, можна зробити висновок, що загальна величина витрат у 2023 році порівняно з 2022 роком зменшилася на 163 тис. грн, або на 0,28%. Отже, спостерігається незначне скорочення загального рівня витрат підприємства. Однак слід зауважити, що відбулося істотне зменшення собівартості реалізованої продукції – на 424 тис. грн, що майже утричі перевищує загальний темп скорочення витрат. Така динаміка

потребує детальнішого аналізу, адже виникає питання, які саме статті витрат зросли настільки, що компенсували зменшення основних, виробничих витрат, і тим самим не допустили відповідного зниження загального показника.

Однією з можливих причин зниження собівартості реалізованої продукції у 2023 році є використання сировини, закупленої у 2022 році, оскільки за даними балансу спостерігалось стрімке збільшення виробничих запасів у 2022 році та помірне їх зростання у 2023 році. Крім того, у звітному періоді разом із собівартістю реалізованої продукції спостерігається зменшення витрат на збут, що може свідчити як про скорочення обсягів реалізації готової продукції, так і про оптимізацію витрат, пов'язаних із логістикою та просуванням продукції. Зниження витрат безпосередньо впливає на величину прибутку до оподаткування, що, у свою чергу, спричинило підвищення витрат з податку на прибуток. Одночасно спостерігається збільшення адміністративних витрат, яке можна оцінювати з двох позицій: з одного боку, це може свідчити про модернізацію адміністративного обладнання та автоматизацію управлінських процесів; з іншого – ці витрати є непродуктивними з точки зору безпосереднього виробничого процесу.

Ситуація у 2024 році суттєво відрізняється від попереднього періоду, оскільки загальна величина витрат зросла на 6428 тис. грн, або на 10,97% порівняно з 2023 роком. Основними факторами цього зростання стали збільшення витрат на збут на 3317 тис. грн, що становить 51,6% від загального приросту, та зростання собівартості реалізованої продукції на 3023 тис. грн, або 47,02%. Зростання собівартості продукції, ймовірно, обумовлене, підвищенням цін на сировину та енергоносії, впровадженням елементів вторинного виробництва, а також збільшенням амортизаційних відрахувань через оновлення обладнання. Такі зміни можуть свідчити про збільшення обсягів реалізації продукції, що призвело до додаткових логістичних витрат, або про необхідність стимулювання персоналу відділу збуту в умовах кадрового дефіциту. Як наслідок, збільшення загальних витрат негативно вплинуло на прибутковість діяльності, що відобразилося у зменшенні витрат на податок з

прибутку у 2024 році. Для кращого сприйняття та аналізу динаміки витрат у досліджувані періоди на рис. 3.1 представлено їх графічне відображення.

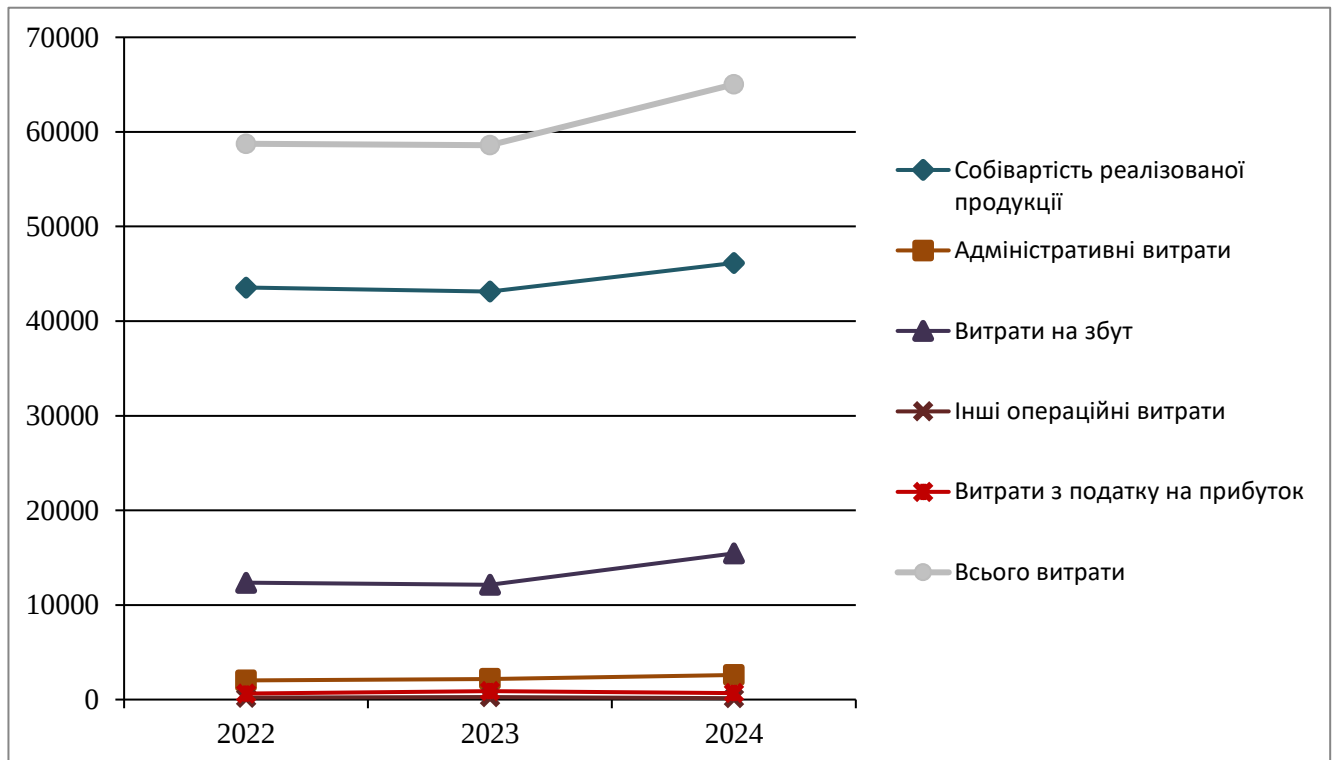

Рис. 3.1. Графічне відображення рівня витрат підприємства за 2022-2024 р.

Проведений аналіз дозволяє простежити динаміку зміни витрат та визначити взаємозалежність між окремими їх складовими. Для більш глибокого розуміння причин зростання або зниження доцільно здійснити подальший аналіз структури витрат підприємства (табл. 3.2)

Аналіз структури витрат підприємства у 2022–2024 рр. демонструє її відносну стабільність. Основну частку загальних витрат займає собівартість реалізованої продукції, що відображає пріоритетність виробничих витрат у діяльності підприємства. У 2023 році спостерігалось незначне зниження питомої ваги собівартості реалізованої продукції на 0,52%, при одночасному зростанні адміністративних та інших операційних витрат, що практично не вплинуло на загальну структуру витрат.

Таблиця 3.2

Аналіз структури і складу витрат ТОВ “УКР-СНЕКС” за 2022-2024 рр.

Показники	Величина, тис. грн.			Питома вага у %			Абсолютне відхилення (+/-)	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	23/22	24/22
Собівартість реалізованої продукції	43549	43125	46148	74,11	73,60	70,97	-0,52	-2,63
Адміністративні витрати	2025	2182	2597	3,45	3,72	3,99	0,28	0,27
Витрати на збут	12345	12133	15450	21,01	20,71	23,76	-0,30	3,05
Інші операційні витрати	206	266	145	0,35	0,45	0,22	0,10	-0,23
Витрати з податку на прибуток	635	891	685	1,08	1,52	1,05	0,44	-0,47
Всього витрати	58760	58597	65025	100	100	100	-	-

У 2024 році загальні витрати зросли, переважно за рахунок збільшення збутових витрат на 3317 тис. грн., що призвело до підвищення їхньої питомої ваги на 3,05%. Зростання збутових витрат пояснюється реалізацією маркетингової стратегії, спрямованої на оновлення пакувальних матеріалів. Нове пакування містить відмітку про впровадження екологічних технологій у виробничий процес, що сприяє стимулюванню споживацького попиту, враховуючи зростаючу свідомість споживачів щодо вибору чистих і безпечних для довкілля продуктів.

Водночас собівартість реалізованої продукції зросла на 3023 тис. грн., але її частка зменшилася на 2,63%, що свідчить про відносне зростання інших видів витрат. Адміністративні витрати продовжили помірно зростати, а частка інших операційних витрат скоротилася до мінімального рівня – 0,22%, що не є критичним для підприємства. Витрати з податку на прибуток у 2024 році зменшилися на 206 тис. грн., а їхня питома вага знизилася до 1,05%.

Таким чином, незважаючи на зростання окремих видів витрат, основна частка витрат залишається за собівартістю продукції, а зміни у структурі витрат є контрольованими та економічно обґрунтованими, що свідчить про

ефективність управлінської політики підприємства. Наочне відображення питомої ваги витрат відносно загального показника подано на рис. 3.2.

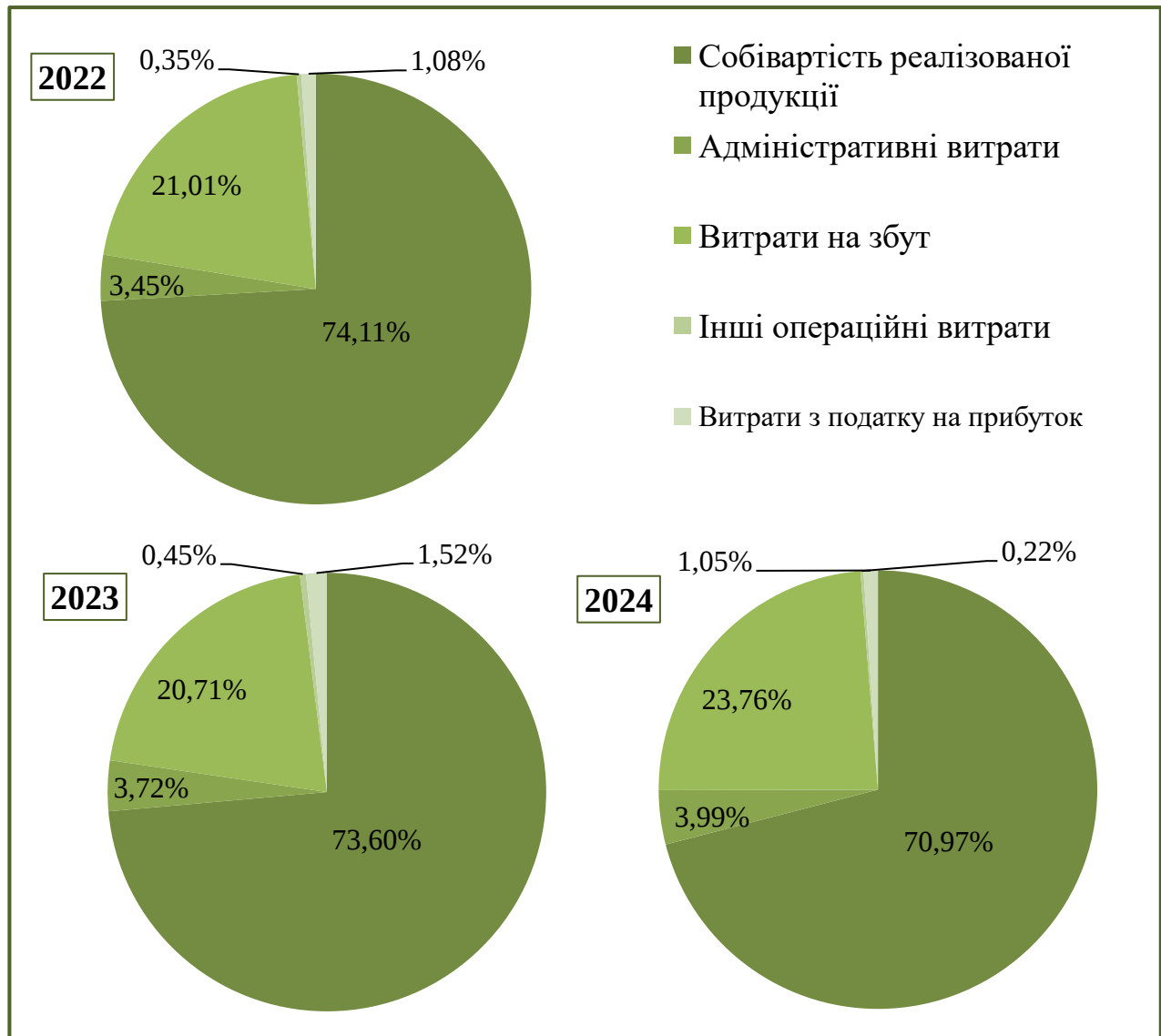

Рис. 3.2. Склад та структура витрат підприємства за 2022-2024 рр.

Для визначення ключових елементів витрат, які формують виробничі витрати та безпосередньо включаються до калькуляції виробничої собівартості продукції, доцільно здійснити комплексний аналіз структури та динаміки витрат за економічними елементами. Проведення такого аналізу дозволяє ідентифікувати основні складові виробничих витрат, оцінити їхню питому вагову частку у загальному обсязі витрат, а також визначити вплив структурних змін на рівень собівартості продукції та економічну ефективність витрат підприємства. Особливу актуальність такий аналіз набуває при формуванні показників ефективності впровадження циркулярних підходів, оскільки він

дозволяє визначити економічні результати зменшення ресурсоспоживання, оптимізації витрат та підвищення екологічної ефективності виробничих процесів. (табл.3.3).

Таблиця 3.3

**Аналіз структури витрат за економічними елементами
ТОВ “УКР-СНЕКС” за 2022-2024 рр.**

Види витрат	Структура витрат, %					
	2022 р.		2023 р.		2024 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Матеріальні витрати	35721	82,7 1	32406	75,62	33999	74,06
<i>в т.ч. вторинна сировина</i>	-	-	-	-	6427	14
Витрати на оплату праці	4958	11,4 8	7402	17,27	8356	18,2
<i>в т.ч. оплата праці робітників зайнятих у виробництві вторинної продукції</i>	-	-	-	-	1169	2,55
Відрахування на соціальні заходи	1091	2,53	1628	3,80	1832	3,99
<i>в т.ч працівників пов'язаних із вторинним виробництвом</i>	-	-	-	-	257	0,56
Амортизація	1211	2,80	1139	2,66	1420	3,1
<i>в т.ч. амортизація обладнання, залученого до виробництва продукції втор.. виробництва</i>	-	-	-	-	194	0,42
Інші витрати виробничої діяльності	205	0,47	276	0,64	297	0,65
<i>в т.ч. операційні витрати на вторинну продукцію.</i>	-	-	-	-	23	0,05
Разом	43186	100	42851	100	45904	100

З аналізу динаміки витрат за 2022–2024 рр. видно, що їх структура за економічними елементами зазнала помітних трансформацій, зумовлених упровадженням елементів циркулярної економіки у виробничу діяльність підприємства. Основну частку у структурі витрат, як і раніше, становлять матеріальні витрати, однак їх питома вага має тенденцію до зниження. Якщо у 2022 році вони складали 35 721 тис. грн або 82,71% загальних витрат, то у 2023 році зменшилися до 32 406 тис. грн (75,62%). У 2024 році спостерігається певне відновлення – до 33 999 тис. грн (74,06%), що на 1 593 тис. грн (4,91%) більше, ніж попереднього року. Водночас за весь аналізований період частка

матеріальних витрат знизилася на 8,65%, що свідчить про більш раціональне використання ресурсів.

Важливим результатом переходу до циркулярних принципів є використання вторинної сировини, обсяг якої у 2024 році становив 6427 тис. грн, або 18,9% від загальних матеріальних витрат. Це демонструє можливості підприємства щодо зниження потреби у первинних ресурсах і формування внутрішніх резервів економії. Разом із тим, упровадження технологій вторинного виробництва потребувало додаткових трудових ресурсів, що позначилося на структурі витрат на оплату праці. Протягом трьох років вони зросли з 4958 тис. грн (11,48%) у 2022 році до 7402 тис. грн (17,27%) у 2023 році, що відповідає приросту на 2444 тис. грн або 49,3%. У 2024 році витрати на оплату праці збільшилися до 8356 тис. грн (18,2%), що на 954 тис. грн (12,88%) більше, ніж попереднього року. З них 1169 тис. грн (2,55%) припадає на оплату праці працівників, залучених до процесів вторинного виробництва. Це свідчить про поступове зростання значення цього напрямку у виробничій діяльності та необхідність формування нової системи мотивації персоналу в умовах переходу до циркулярних підходів.

Відрахування на соціальні заходи, які формуються на основі нарахованої заробітної плати, демонструють тенденцію, подібну до динаміки витрат на оплату праці. У 2022 році їх обсяг становив 1091 тис. грн (2,53%), у 2023 році – 1628 тис. грн (3,8%), тобто збільшився на 537 тис. грн. або 49,2%. У 2024 році відрахування зросли до 1 832 тис. грн (3,99%), що відповідає приросту на 204 тис. грн. або 12,53% порівняно з попереднім роком.

Амортизаційні витрати протягом аналізованого періоду зазнали незначних коливань. У 2022 році вони становили 1211 тис. грн (2,80%), у 2023 році зменшилися до 1139 тис. грн (2,66%), що означає скорочення на 72 тис. грн. або 5,95%. У 2024 році відбулося їхнє зростання до 1420 тис. грн (3,1%), тобто на 281 тис. грн. або 24,67% більше, ніж у попередньому році. Збільшення амортизаційних відрахувань зумовлене модернізацією виробничих потужностей та придбанням спеціалізованого обладнання, необхідного для

обробки вторинної сировини. Зокрема, амортизація основних засобів, залучених до виробництва вторинної продукції, у 2024 році становила 194 тис. грн (0,42%), що підтверджує технологічну адаптацію підприємства до нових напрямів діяльності.

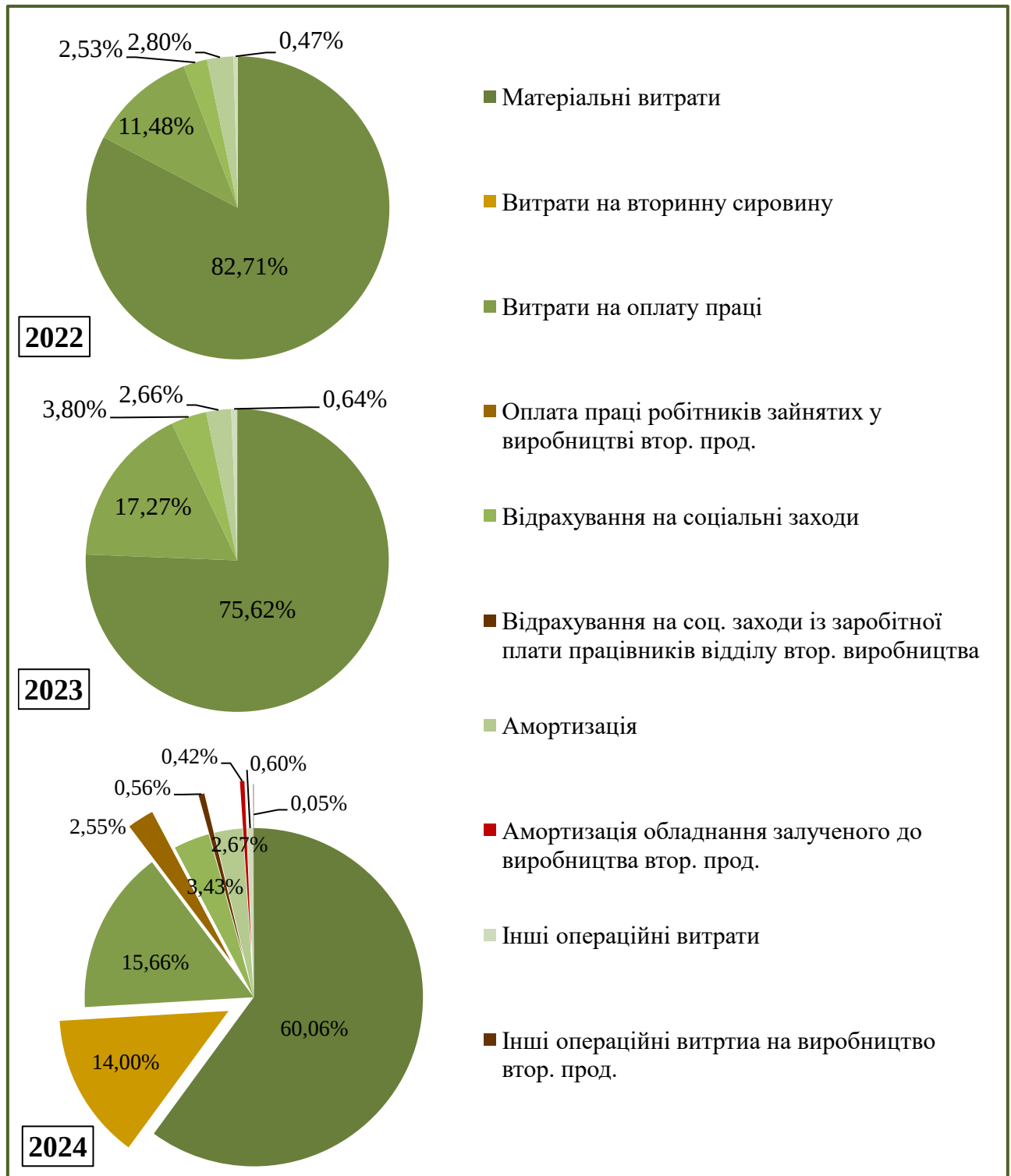

Рис. 3.3. Питома вага витрат за елементами у 2022-2024 рр.

Інші витрати виробничої діяльності залишаються незначними у загальній структурі, однак демонструють стабільну тенденцію до зростання. У 2022 році їхній обсяг становив 205 тис. грн (0,47%), у 2023 році – 276 тис. грн (0,64%), що означає збільшення на 71 тис. грн або 34,6%. У 2024 році витрати зросли до 297 тис. грн (0,65%), тобто на 21 тис. грн або 7,6% порівняно з 2023 роком. Водночас у 2024 році з'явилася нова складова – операційні витрати, пов'язані з виробництвом вторинної продукції, які становили 23 тис. грн (0,05%). Їхня поява свідчить про розширення економічної діяльності підприємства та формування нових витратних напрямів, зумовлених розвитком циркулярних виробничих процесів. На рис. 3.4 представлено зміну структури виробничих витрат підприємства за аналізований період.

Проведене дослідження структури та динаміки виробничих витрат ТОВ “УКР-СНЕКС” демонструє важливість системного аналізу витрат як ключового інструменту управлінської діяльності. Аналітичне оцінювання складу, питомої ваги та тенденцій змін окремих статей витрат дозволяє не лише виявляти напрями нераціонального використання ресурсів, а й обґрунтовувати рішення щодо їх оптимізації, підвищення ефективності виробничих процесів та зниження собівартості продукції. Особливо актуальним такий аналіз стає у контексті впровадження циркулярних принципів виробництва, де ефективність використання вторинних ресурсів та мінімізація відходів стає стратегічним фактором економічної і екологічної стійкості підприємства. Результати аналізу дозволяють визначати економічний ефект від скорочення первинних витрат, оцінювати внесок вторинного виробництва у загальну структуру витрат і формувати раціональну політику ресурсного планування. Таким чином, систематичне дослідження витрат у виробничій діяльності забезпечує основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, підвищення фінансової стійкості підприємства та зміцнення його конкурентних позицій на ринку.

3.2. Факторний аналіз витрат та собівартості окремих продуктів харчування з позиції безвідходного управління ресурсами

В умовах сучасного ведення бізнесу господарська діяльність підприємства зазнає впливу численних зовнішніх і внутрішніх факторів. Тому кожне комерційне підприємство, зокрема ТОВ “УКР-СНЕКС”, прагне забезпечити стабільний розвиток, підвищити ефективність використання ресурсів та впровадити дієві шляхи вдосконалення своєї діяльності. Одним із ключових чинників, що визначає успішність функціонування бізнесу, є собівартість продукції, оскільки саме вона безпосередньо впливає на рівень прибутковості підприємства та конкурентоспроможність його продукції на ринку.

Процес калькулювання собівартості дає змогу отримати достовірну інформацію про фактичну вартість виробленої продукції, визначити частку кожної статті витрат та оцінити ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Результати такого аналізу створюють підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо формування цінової політики, оптимізації витрат та прогнозування фінансових результатів діяльності.

Усі процеси та явища господарської діяльності взаємопов’язані, взаємозалежні та взаємообумовлені, тому кожен результативний показник формується під впливом багатьох чинників. Вивчення й кількісне вимірювання цього впливу є важливою складовою економічного аналізу. Факторний аналіз у цьому контексті виступає методикою комплексного і системного дослідження, яка дає змогу виявити, оцінити та кількісно виміряти вплив окремих факторів на зміну виробничої собівартості. Його застосування дозволяє визначити основні напрями підвищення ефективності виробництва, обґрунтувати резерви зниження витрат і забезпечити зростання результативності діяльності підприємства в умовах переходу до принципів циркулярної економіки.

Початковим і водночас одним із найважливіших показників, що формує уявлення про ефективність виробничої діяльності підприємства, є рентабельність виробництва. Саме цей показник слугує відправною точкою для подальшого аналітичного дослідження, оскільки дозволяє визначити напрями пошуку резервів зниження витрат, підвищення прибутковості та удосконалення економічних результатів діяльності.

Для підприємства ТОВ “УКР-СНЕКС” визначення показника рентабельності виробництва є особливо актуальним, оскільки у 2024 році підприємство впровадило у свою діяльність елементи вторинного виробництва. У зв’язку з цим доцільно проаналізувати, як такі зміни вплинули на загальний фінансово-економічний результат та визначити можливі резерви скорочення витрат. Оскільки на сьогодні не передбачено окремої звітності за показниками сталого розвитку, для проведення аналізу було використано аналітичні дані бухгалтерського обліку підприємства, згруповані за основними показниками, що відображені у його фінансовій звітності.

З метою урахування специфіки вторинного виробництва пропонується вдосконалена формула рентабельності, що комплексно враховує вплив повторного використання ресурсів і скорочення відходів на кінцеві результати виробничої діяльності. Такий підхід дає змогу більш повно оцінити ефективність використання матеріальних і енергетичних ресурсів у межах замкнених виробничих циклів, що, у свою чергу, сприяє зниженню екологічного навантаження та підвищенню конкурентоспроможності підприємства. Отже, для визначення рентабельності в умовах циркулярної економіки доцільно застосувати наступну формулу:

$$P_{\text{ц}} = \frac{ЗД + АД - ЗВ + ЗР - ЗВ}{ЗВ + ЕВ} \times 100\%$$

де:

$P_{\text{ц}}$ – показник рентабельності виробництва, що відображає ефективність діяльності підприємства в умовах циркулярної економіки (%);

ЗД - сукупний дохід, отриманий від основного виду діяльності, у тому числі від реалізації продукції;

АД - додаткові (альтернативні) доходи, сформовані за рахунок реалізації залишкових матеріалів, переробленої сировини, відходів або виробленої енергії;

ЗВ - сукупність традиційних виробничих витрат, до яких належать як постійні, так і змінні складові, пов'язані з процесом виготовлення продукції;

ЗР - обсяг зекономлених ресурсів, що відображає вартість матеріалів чи енергоресурсів, збережених завдяки повторному використанню або переробці;

ЕВ - витрати екологічного спрямування, до яких відносяться видатки на утилізацію відходів, екологічну сертифікацію та впровадження екотехнологій.

У табл. 3.4 наведено вихідні показники, необхідні для визначення рівня рентабельності виробництва, а також представлено розрахунки за звітний період і відповідний період попереднього року.

Таблиця 3.4

**Розрахунок рентабельності виробництва ТОВ “УКР-СНЕКС”
за 2023-2024 рр.**

Показники	2023	2024	+/-
Загальний дохід, тис. грн	62539	66722	+4183
В т.ч. дохід від реалізації продукції вторинного виробництва, тис. грн	-	10769	+10769
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	43125	46148	+3023
В т.ч. собівартість реалізації продукції вторинного виробництва, тис. грн	-	8284	+8284
Зекономлені ресурси, тис. грн	-	7936	+7936
Екологічні витрати, тис. грн	68	182	+114
в т. ч. на утилізацію відходів, тис. грн	68	14	-54
Рентабельність виробництва, %	44,79	61,14	+16,35

За отриманими показниками спостерігається позитивна тенденція зростання рівня рентабельності виробництва на 16,35 % у 2024 році порівняно з

попереднім періодом. Подальший аналіз із застосуванням методу ланцюгових підстановок дозволить визначити, які фактори найбільше вплинули на підвищення рентабельності та які чинники могли стримати її зростання.

	ЗД	АД	ЗВ	ЗР	ЕВ	Р _ц	+/-
2023 рік	62539	-	43125	-	68	44,79	-
1 підстановка	55953	10769	43125	-	68	54,47	+9,68
2 підстановка	55953	10769	46148	-	68	44,36	-10,11
3 підстановка	55953	10769	46148	7936	68	61,54	+17,18
2024 рік	55953	10769	46148	7936	182	61,14	-0,4
Разом							+16,35

З проведеного аналізу підстановок видно, що основними резервами підвищення рентабельності є зниження собівартості продукції та оптимізація екологічних витрат. Зокрема, при поверненні величини собівартості до рівня 2023 року рентабельність виробництва могла б зрости на 10,11 %, що є суттєвим результатом для ТОВ “УКР-СНЕКС”. Це підкреслює доцільність перегляду витратних статей та впровадження заходів із економії ресурсів і скорочення екологічних видатків для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Тому наступним кроком доцільно здійснити детальний аналіз собівартості продукції на 1 грн. товарної продукції, що дозволить виявити ключові статті витрат, які мають найбільший вплив на загальний рівень собівартості, та визначити додаткові резерви для її зниження. Проведення такого аналізу є логічним продовженням попереднього дослідження та сприятиме більш точній оцінці ефективності використання ресурсів на підприємстві. В табл. 3.5 наведені показники які формують виробничу собівартість у звітному та минулому роках.

За здійсненими розрахунками видно, що витрати на 1 грн. товарної продукції у звітному періоді збільшилися на 0,003 грн. Для визначення які фактори вплинули на формування такого показника проведено аналіз за допомогою ланцюгових підстановок.

Таблиця 3.5

Розрахунок понесених витрат на 1 гривню товарної продукції
ТОВ “УКР-СНЕКС” за 2023-2024 рр.

Показники	2023 рік	2024 рік	+/-
Матеріальні витрати	32406	33999	+1593
<i>в т.ч. вторинна сировина</i>	-	6427	+6427
Витрати на оплату праці	7402	8356	+954
<i>В т.ч. оплата праці робітників зайнятих у виробництві продукції вторинного виробництва</i>	-	1169	+1169
Відрахування на соціальні заходи	1628	1832	+204
<i>В т.ч пов'язаних із вторинним виробництвом</i>	-	257	+257
Амортизація	1139	1420	+281
<i>Амортизація обладнання, залученого до виробництва продукції вторинного походження</i>	-	194	+194
Інші витрати виробничої діяльності	276	297	+21
<i>в т.ч. операційні витрати на виробництво вторинної продукції</i>	-	23	+23
Всього виробничих витрат	42851	45904	3053
Вартість товарної продукції	62539	66722	4183
Витрати на 1 грн. товарної продукції	0,685	0,688	0,003

Аналіз результатів проведених підстановок дозволяє стверджувати, що резерви для зниження собівартості продукції представлені практично всіма статтями витрат, за винятком “Інших виробничих витрат”. Це свідчить про те, що впровадження вторинного виробництва не забезпечує автоматичного зменшення собівартості реалізації продукції. Такий ефект обумовлений необхідністю здійснення додаткових витрат на продукцію, що підлягає повторному використанню, які включаються до величини її собівартості. Водночас використання вторинної сировини зменшує потребу у закупівлі матеріалів для виробництва свіжої продукції, що сприяє збереженню виробничих запасів та створює можливість спрямувати зекономлені грошові ресурси прибутковіші напрямки діяльності.

	МВ	ОП	СВ	А	ІВ		В-ти на 1 грн.	+/-
2023 рік	32406	7402	1628	1139	276	62539	0,685	
1 підстанова	33999	7402	1628	1139	276	62539	0,711	+0,025
2 підстанова	33999	8356	1628	1139	276	62539	0,726	+0,015
3 підстанова	33999	8356	1832	1139	276	62539	0,729	+0,003
4 підстанова	33999	8356	1832	1420	276	62539	0,734	+0,004
5 підстанова	33999	8356	1832	1420	297	62539	0,734	0
2024 рік	33999	8356	1832	1420	297	66722	0,688	-0,046
Разом								+0,003

Серед суттєвих резервів зниження собівартості продукції слід відзначити витрати на оплату праці. У 2024 році їх зростання було зумовлене проведенням навчання та перекваліфікації персоналу. Для оптимізації цих витрат у 2025 році управлінським апаратом було впроваджено комплекс заходів, зокрема модернізацію обладнання, що частково замінила трудові ресурси, а також удосконалення організаційних процесів, спрямоване на підвищення продуктивності праці та ефективності використання ресурсів.

Оновлення виробничого обладнання спричинило зростання частки амортизаційних нарахувань, що включаються до собівартості продукції. Амортизаційні витрати належать до постійних статей і не залежать від обсягу виробництва, тому з метою зниження їх питомої ваги доцільним є нарощування обсягу випуску готової продукції, що забезпечує більш ефективний розподіл витрат. Водночас специфіка хлібопекарського виробництва обмежує тривалість зберігання готової продукції через швидку втрату її споживчих властивостей. Це визначає необхідність активного пошуку нових каналів збуту, розширення дистрибуції та залучення додаткових покупців з метою підвищення ефективності використання вироблених ресурсів. Таким чином, оптимізація додаткових витрат на доведення продукції до готовності, модернізація виробничого обладнання та раціональний розподіл амортизаційних нарахувань виступають ключовими резервами підвищення економічних показників підприємства та ефективності використання його ресурсного потенціалу.

Важливу роль у зниженні виробничої собівартості відіграє калькулювання собівартості окремих виробів, яке дає змогу вирішувати низку ключових завдань: визначати цінову політику за окремими видами продукції,

оцінювати рівень їх рентабельності та здійснювати порівняльний аналіз витрат на виготовлення аналогічних виробів.

Для забезпечення більш глибокої та об'єктивної оцінки собівартості одиниці продукції доцільно здійснити факторний аналіз нормативних і фактичних показників, що дає змогу визначити вплив окремих чинників на формування витрат і виявити потенційні резерви їх зниження. За основу розрахунків використано нормативну калькуляційну відомість (табл. 3.6.) та фактичні витрати на продукцію, яка користується найбільшим попитом серед споживачів.

Таблиця 3.6

Типова калькуляційна відомість ТОВ “УКР-СНЕКС”

Грінки Пшеничні зі смаком “СИР” 0,100 кг			
Собівартість од.			17,153751
Кількість випуску			10000
Вартість випуску			171537,51
Виробничі витрати	Норма л/кг/год	Ціна, Грн	Сума, грн
Прямі матеріальні витрати			140707,60
Напівфабрикат для грінок	5000	7,1	35500,00
Борошно пшеничне 1 гат.	1600	14,48	23168,00
Вода	400	0,1	40,00
Дріжджі	45	48,5	2182,50
Сіль	60	11,96	717,60
Олія	54	45,87	2476,98
Суміш смакова “СИР”	46	355,52	16353,92
Висококлеїнова олія	380	80,97	30768,60
Пакувальні матеріали	10000	2,95	29500,00
Прямі витрати на оплату праці			23444,74
Заробітна плата працівника зайнятого у вторинному виробництві	-	-	19217,00
Відрахування на соціальні заходи	-	-	4227,74
Розподілені загальновиробничі витрати			7056,25
Електроенергія	151,33	12,53	1593,55
Заробітна плата загальновиробничого персоналу	-	-	3241,40
Охорона праці	-	-	626,00
Газ	18,13	26,11	455,30
Лабораторні дослідження	-	-	356,00
Амортизація	-	-	784,00
Інші прямі витрати			328,92

Розрахунок собівартості одиниці продукції здійснюється за наступною формулою:

$$\text{Собівартість одиниці продукції} = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Обсяг виробництва}} + \text{Змінні витрати}$$

Таким чином, основними факторами, що визначають зміну собівартості одиниці продукції, є:

- зміна обсягу виробництва, яка впливає на розподіл постійних витрат на одиницю продукції;
- коливання величини постійних витрат, що безпосередньо відображаються на питомій собівартості;
- зміни суми змінних витрат, зумовлені матеріаломісткістю, трудомісткістю та іншими змінними компонентами виробничого процесу

Проведені обчислення, щодо визначення собівартості одиниці продукції наведено у табл.3.7.

Таблиця 3.7

Розрахунок собівартості одиниці продукції ТОВ “УКР-СНЕКС”

Показники	За нормою	Фактично	Відхилення від плану
Обсяг виробництва, шт.	10000	11768	+1768
Сума постійних витрат, грн.	7400	7683	+283
Змінні витрати на од. продукції, грн.	16,41	17,04	+0,63
Собівартість од. продукції, грн.	17,15	17,69	+0,53

Оскільки для визначення цього показника враховуються кілька факторів, розрахунок їх впливу на зміну собівартості продукції буде здійснено методом ланцюгових підстановок.

	Постійні витрати	Обсяг виробництва	Змінні витрати	Собівартість од. продукції	+/-
2023 рік	7400	10000	16,41	17,15	
1 підстановка	7683	10000	16,41	17,18	+0,03
2 підстановка	7683	11768	16,41	17,05	-0,12
2024 рік	7683	11768	17,04	17,69	+0,62
Разом					+0,53

З проведеного аналізу видно, що ключовими резервами зниження собівартості продукції є оптимізація постійних і змінних витрат та збільшення обсягу виробництва. Зокрема, зростання обсягу реалізації зменшує питому частку постійних витрат, а ефективне управління матеріаломісткими та трудомісткими складовими змінних витрат дозволяє підвищити економічну ефективність виробництва. Попередні дослідження підтверджують, що контроль та оптимізація собівартості є важливим резервом підвищення прибутковості підприємства.

Оскільки розглянутий вид продукції користується високим попитом, виникає необхідність оцінити взаємозв'язок між його собівартістю та встановленою реалізаційною ціною, адже саме цей взаємозв'язок визначає рівень прибутковості підприємства. У зв'язку з цим доцільно провести розрахунок рентабельності собівартості даного виду продукції, що дозволить визначити його економічну привабливість, порівняти з аналогічними товарами на ринку та виявити резерви підвищення фінансових результатів. Отримані результати будуть методологічною основою для визначення прибуткових відділів виробництва та його процесу.

Для врахування всіх чинників, що позначаються на рентабельності продукції, доцільно удосконалити методику її розрахунку шляхом включення додаткових елементів, які безпосередньо впливають на загальний фінансовий результат господарської діяльності.

Отже, розрахунок рентабельності окремого виду продукції пропонується здійснювати за такою формулою:

$$P_{\text{ц}} = \frac{Ц_{\text{од}} - C_{\text{од}} + ЗР - ЕВ}{C_{\text{од}} + ЕВ} \times 100\%$$

де:

$Ц_{\text{од}}$ – ціна реалізації одиниці продукції;

$C_{\text{од}}$ – собівартість реалізації одиниці продукції;

$ЗР$ – зекономлені ресурси, що були використані на виробництво продукції;

$ЕВ$ – екологічні витрати, пов'язані із виробництвом продукції.

Для детального аналізу проведено розрахунок впливу факторів на рентабельність окремого виду продукції досліджуваного підприємства.

У табл. 3.8 відображено розрахунок рентабельності окремого виду продукції ТОВ “УКР-СНЕКС”.

Таблиця 3.8

Розрахунок рентабельності виробу Грінки пшеничні зі смаком “Сир”

№	Показник	За нормою	Фактично	+/-
1	Ціна одиниці продукції, грн.	28,5	31,2	+2,7
2	Собівартість одиниці продукції, грн.	17,15	17,69	+0,54
3	Зекономлені ресурси, грн.	5,72	5,03	-0,69
4	Екологічні витрати, грн.	0,09	0,11	+0,02
5	Рентабельність виробу, %	98,49	103,54	5,05

Отже, рентабельність продукції підвищилася на 5,05 %, на це вплинуло декілька факторів, які саме можна визначити за допомогою ланцюгових підстановок:

	Ц _{од}	С _{од}	ЗР	ЕВ	Р _{од}	+/-
2023 рік	28,5	17,15	5,72	0,09	98,49	-
1 підстановка	31,2	17,15	5,72	0,09	114,15	+15,66
2 підстановка	31,2	17,69	5,72	0,09	107,65	-6,5
3 підстановка	31,2	17,69	5,03	0,09	104,22	-3,43
2024 рік	31,2	17,69	5,03	0,11	103,54	-0,68

Отже, фактична рентабельність виробу перевищила нормативну на 5,05%. Оскільки продукт користується високим попитом, контроль і оптимізація його собівартості мають значний вплив на економічні результати підприємства. Основними резервами підвищення рентабельності є зниження собівартості реалізації, оптимізація екологічних витрат та дотримання норм ефективного використання ресурсів. Впровадження заходів, що передбачені як резерви зниження величини собівартості, могло б забезпечити додаткове збільшення рентабельності цього виду продукції на 10,61 %.

Проведений факторний аналіз виробничої діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” дозволяє зробити обґрунтовані висновки щодо господарської діяльності підприємства. У 2024 році спостерігається позитивна динаміка фінансово-економічних показників, зокрема зростання рентабельності на 16,35 %

порівняно з попереднім періодом. Основним чинником підвищення ефективності стало впровадження елементів вторинного виробництва, що забезпечило отримання додаткових доходів і економію ресурсів. Водночас це впровадження не знизило собівартість продукції через необхідність додаткових витрат для забезпечення відмінної якості продукції.

Проведене дослідження допомогло дослідити, що ключовими резервами підвищення ефективності є контроль матеріальних і трудових витрат, а також збільшення обсягів виробництва для зменшення питомої частки постійних витрат. Вторинне виробництво зменшує потребу у первинних матеріалах і сприяє збереженню запасів, що позитивно впливає на економічну ефективність. Реалізація заходів із економії ресурсів і контролю витрат підвищує конкурентоспроможність підприємства, а провадження системного підходу до управління виробничими витратами забезпечує стійкий розвиток ТОВ “УКР-СНЕКС” в умовах сталого розвитку.

3.3. Шляхи оптимізації виробничих витрат на підприємстві харчової галузі з урахуванням цілей сталого розвитку

Ефективне управління доходами та витратами є ключовим чинником формування прибутку будь-якого підприємства. Відповідно, збільшення фінансового результату можливе шляхом реалізації двох стратегічних напрямів: зменшення витрат та підвищення доходів. Зростання доходів забезпечується через підвищення ціни реалізації або розширення обсягів збуту. Однак підвищення цін є ризикованим кроком для підприємств, що функціонують в умовах високої конкуренції, оскільки може призвести до втрати частки ринку та зменшення попиту на продукцію. У зв'язку з цим більш ефективним та безпечним напрямом підвищення прибутковості є зниження витрат за рахунок підвищення ефективності використання наявних ресурсів і вдосконалення внутрішніх процесів.

Підприємство ТОВ “УКР-СНЕКС”, діяльність якого здійснюється в умовах насиченого конкурентного середовища, пріоритетно спрямовує управлінські зусилля на застосування сучасних методів оптимізації витрат. Оскільки зменшення собівартості продукції без втрати її якості є одним із найрезультативніших способів підвищення прибутковості, забезпечення фінансової стійкості та досягнення цілей сталого розвитку, що передбачають раціональне використання ресурсів і мінімізацію негативного впливу на довкілля.

Першочерговим завданням при впровадженні заходів з оптимізації витрат є визначення їх оптимального рівня з урахуванням особливостей досліджуваного підприємства. На практиці це досягається за допомогою маржинального аналізу, який дозволяє встановити допустимий рівень витрат і оцінити фінансовий стан підприємства.

У зв'язку з впровадженням вторинного виробництва на ТОВ “УКР-СНЕКС” маржинальний аналіз є важливим інструментом для оцінки раціонального використання ресурсів. Результати цього аналізу стануть основою для подальшого впровадження заходів щодо оптимізації витрат і підвищення прибутковості.

У контексті циркулярної економіки традиційне визначення точки беззбитковості вже не забезпечує повної об'єктивності оцінки, тому запропоновано вдосконалену формулу порогу рентабельності, яка додатково враховує зекономлені ресурси, екологічні витрати та альтернативні доходи. Це дозволяє більш точно відобразити реальний фінансовий стан підприємства.

З урахуванням зазначених факторів точку беззбитковості визначено за наступною формулою [46, с. 369]:

$$ТБ = \frac{ПВ + ЕВ}{КВ}$$

де:

ТБ – точка беззбитковості в циркулярної економіки;

ПВ – постійні витрати;

КВ – коефіцієнт виручки.

Відповідно, формулу розрахунку коефіцієнта виручки також було вдосконалено з урахуванням специфіки виробничого процесу.

$$КВ = \frac{МД + ЗР}{Д_{осн} + Д_{альт}}$$

де:

МД – маржинальний дохід;

ЗР – зекономлені ресурси, які вдалось зберегти, використовуючи натомість вторинну сировину;

Д_{осн} – дохід підприємства від реалізації продукції основного виробництва;

Д_{альт} – дохід підприємства від реалізації продукції вторинного походження.

Вихідні дані для розрахунку точки беззбитковості наведені у табл. 3.9

Таблиця 3.9

Вихідні дані для проведення маржинального аналізу в умовах впровадження циркулярної економіки діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС”

№	Показники	2024 р.
1	Дохід підприємства від реалізації продукції основного виробництва, тис. грн.	57375
2	Дохід підприємства від реалізації продукції вторинного походження, тис. грн.	10769
3	Змінні витрати, тис. грн	48117
4	Екологічні витрати, тис. грн.	182
5	Маржинальний дохід, тис. грн.	20027
6	Постійні витрати, тис. грн.	16041
7	Прибуток звітного періоду, тис. грн.	3804

Окрім цього, було розраховано запас фінансової міцності, який часто аналітики розраховують під час проведення маржинального аналізу на основі формули:

$$ЗФМ = \frac{СД - ТБ}{СД} \times 100\%$$

де :

ЗФМ – запас фінансової міцності;

СД – сукупні доходи;

ТБ – точка беззбитковості.

Отримані результати проведеного маржинального аналізу неведені у табл. 3.10.

Таблиця 3.10

Результати проведеного маржинального аналізу діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” в умовах застосування елементів циркулярної економіки

№	Показники	2024 р.
1	Коефіцієнт виручки	0,41035161
2	Точка беззбитковості, тис. грн	39090,87
4	Запас фінансової міцності, %	42,63%

Графічне відображення точки беззбитковості діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” наведено на рис. 3.4.

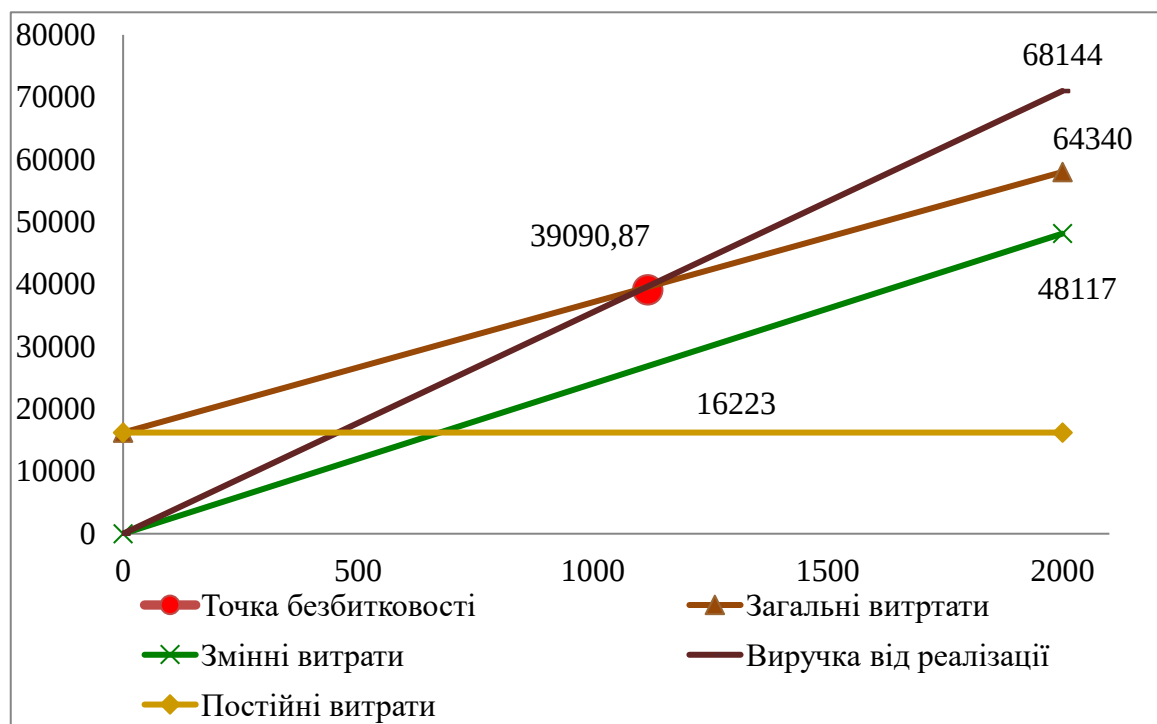

Рис. 3.5. Графічне відображення визначеної точки беззбитковості діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС”

Для побудови даного графіка було визначено обсяг реалізації продукції у натуральному вимірі. Оскільки реалізаційна ціна окремих видів продукції відрізняється, попередньо розраховано середню ціну реалізації, яка стала основою для визначення умовного обсягу продажу

З графіка бачимо, що поріг беззбитковості підприємства є досить високим. При цьому змінні витрати, які залежать від обсягу реалізації, складають близько 75% загальних витрат, а постійні витрати – лише близько 35%. Це свідчить про гнучкість витратної структури підприємства.

Для оцінки ефекту впровадження елементів циркулярної економіки доцільно визначити поріг беззбитковості за три попередні аналогічні періоди та проаналізувати динаміку його зміни, що дозволить оцінити вплив структурних витрат на фінансовий результат та тенденції розвитку підприємства. Необхідні показники для проведення розрахунків, а також самі результати обчислень за три останні роки наведено у табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Розрахунок точки беззбитковості діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” у періоді 2022-2024 р.

Показники	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Дохід підприємства від реалізації продукції основного виробництва, тис. грн.	61653	62656	57375
Дохід підприємства від реалізації продукції вторинного походження, тис. грн.	-	-	10769
Змінні витрати, тис. грн.	42432	42780	48117
Екологічні витрати, тис. грн.	-	-	182
Постійні витрати, тис. грн.	15693	14926	16041
Маржинальний дохід, тис. грн.	19221	19876	20027
Коефіцієнт маржинальності	0,31176098	0,31722421	0,41035161
Точка беззбитковості, тис. грн.	50336,64	47051,89	39090,87

Для наочності проведеного дослідження на рис. 3.6 подано графік, який ілюструє динаміку отриманих розрахункових показників.

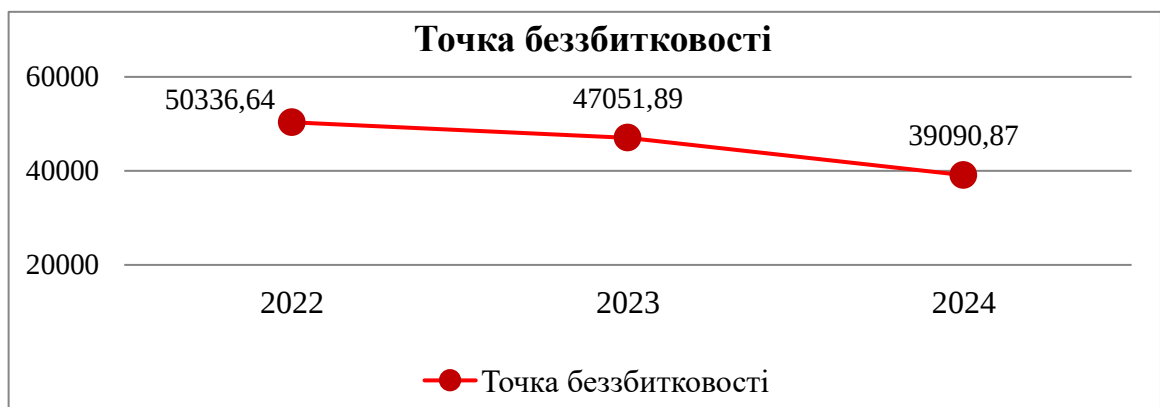

Рис. 3.6. Динаміка зміни точки беззбитковості протягом 2022-2024 рр.

За результатами проведеного аналізу та побудованого графіка спостерігається позитивна динаміка точки беззбитковості. Це свідчить про те, що впровадження елементів вторинного виробництва сприяє покращенню фінансового стану підприємства, підвищує ефективність використання ресурсів і знижує рівень витрат. Можна зробити висновок, що зниження точки беззбитковості досягається за умови скорочення постійних витрат і збільшення маржинального доходу, який безпосередньо залежить від рівня змінних витрат. Отже, важливим резервом підвищення ефективності діяльності підприємства у майбутніх періодах є впровадження різних методів оптимізації витрат. Оптимізацію витрат доцільно розглядати як стратегічний напрям розвитку підприємства, оскільки саме витрати формують фінансовий результат і визначають можливості реалізації інших стратегій для досягнення поставлених цілей.

Під методами оптимізації витрат підприємства розуміють поетапне застосування фінансових, математичних та статистичних прийомів, які допомагають приймати управлінські рішення щодо зменшення витрат чи зміни їхньої структури. Слід зазначити, що серед таких методів оптимізації найбільш поширеними та ефективними є ABC-аналіз, XYZ-аналіз, вартісний аналіз та метод Just in Time.

В основі функціонально-вартісного аналізу лежить принцип взаємозв'язку “витрати – результат”, згідно з яким збільшення витрат повинно супроводжуватися відповідним якісним або вартісним покращенням. Для промислових підприємств зазначений аналіз є одним із найефективніших методів оцінювання економічної діяльності, оскільки його застосування дозволяє визначити резерви економії матеріальних, фінансових і трудових ресурсів у процесі виробництва готової продукції [47, с. 95].

При застосуванні даного методу оптимізації витрат, інформація подається у вигляді системи вартісних показників, які відображають ефективність роботи як окремих напрямів господарської діяльності, так і підприємства в цілому. Проведений факторний аналіз виробничих витрат ТОВ “УКР-ЧЕККС” є

прикладом практичного застосування одного з прийомів функціонально-вартісного аналізу.

Результати аналізу дали змогу виявити причини виникнення непродуктивних витрат, ідентифікувати процеси, що їх зумовлюють, а також запропонувати заходи для підвищення ефективності роботи підприємства. Отже, здійснення функціонально-вартісного аналізу забезпечує високу достовірність інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень, спрямованих на скорочення витрат та підвищення ефективності виробництва. Водночас цей метод має і свої недоліки: він є трудомістким, потребує залучення висококваліфікованих спеціалістів та значних часових витрат на оброблення інформації.

Наступний метод є особливо доцільним при впровадженні соціально-відповідальних принципів у господарську діяльність підприємств. Метод “Just in Time” є ефективним засобом оптимізації виробничих витрат, сутність якого полягає у зменшенні відходів і забезпеченні раціонального використання ресурсів. Для успішного застосування цього методу необхідно чітко організувати виробничі та логістичні процеси, налагодити взаємодію з постачальниками та забезпечити точне прогнозування потреб у ресурсах. Через обмеженість складських запасів продукція має відповідати високим стандартам якості, оскільки дефектні вироби неможливо замінити [48, с. 23].

Даний метод є особливо актуальним при позамовному обліку виробничих витрат, коли для виготовлення кожного виду продукції чітко визначені планові витрати. У інших випадках цей метод доцільно поєднувати з елементами альтернативних методів оптимізації або виділяти пріоритетні сегменти бізнесу та формувати прогнози на основі їхньої рентабельності задля досягнення максимального результату.

Аналіз кожного сегменту бізнесу та визначення його внеску у загальний фінансовий результат є важливим і для двох наступних методів оптимізації витрат, таких як ABC-аналіз та XYZ-аналіз. Перелічені методи ґрунтуються на принципі Парето, згідно з яким 20% ресурсів забезпечують 80% результату, а

решта 80% – лише 20%. Впровадження методів ABC- та XYZ-аналізу передбачає класифікацію підрозділів і секторів бізнесу за рівнем їх ефективності та використання ресурсів з урахуванням показників рентабельності. Для наочного представлення цього розподілу доцільно застосовувати матрицю Бостонської консалтингової групи.

Модель BCG є системою у вигляді матриці розміром 2×2 , на полях якої сектори бізнесу відображаються колами, центри яких розташовуються на перетині координат, що формуються відповідними темпами зростання ринку та величинами відносної частки підприємства на ньому. Кожен квадрант матриці має умовну назву та характеристику. На основі цієї моделі проведемо аналіз секторів бізнесу компанії ТОВ “УКР-СНЕКС”. У табл. 3.12 наведено результати позиціонування окремих напрямів діяльності підприємства за матрицею BCG, що дає змогу оцінити їхній стратегічний потенціал, рівень конкурентоспроможності та перспективи подальшого розвитку.

Таблиця 3.12

Характеристика секторів бізнесу ТОВ “УКР-СНЕКС” за матрицею BCG

Сектор бізнесу	Обсяг збуту, тис. грн	Річні темпи росту, %	Найбільші конкуренти	Обсяги збуту у лідера, тис. грн.	Відносна частка на ринку
Хлібобулочні вироби	20684	11	ТДВ “Івано-Франківський хлібокомбінат”, ТМ “ЦарХліб”	187576	0,11026
Грінки	38699	24	ТОВ “КЛУБ ЧІПСІВ”, ТМ “FLINT”	38147	1,01446
Кондитерські вироби	2669	5	ТОВ “КД “ВАЦАК””	835700	0,00319
Печиво	4671	3	ТОВ “БІСКОТТИ”	512736	0,00911

Аналіз секторів бізнесу ТОВ “УКР-СНЕКС” за допомогою матриці BCG показує, що найвищу рентабельність і динаміку зростання демонструє виробництво грінок, яке відноситься до категорії “зірки”. Виробництво хлібобулочних виробів має стабільний обсяг збуту, але низьку відносну частку ринку, тому належить до категорії “важкі діти”. Виробництво кондитерських

виробів і печива характеризується низькою ринковою часткою та високими обсягами збуту лідерів галузі, що відносить їх до категорії “собаки”.

Для наочного представлення побудовано систему координат, у якій кожен сектор бізнесу розташовано відповідно до отриманих результатів (див. рис. 3.7).

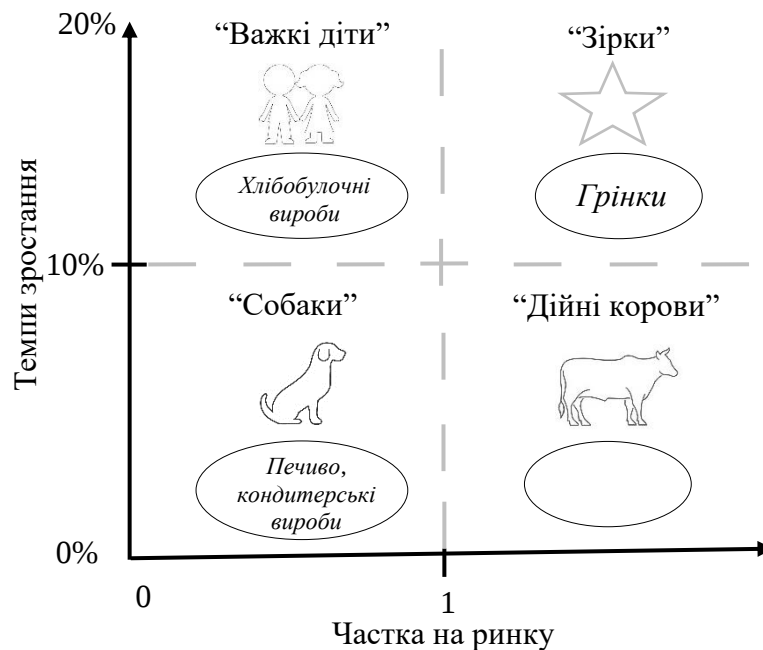

Рис. 3.7. Позичіонування секторів діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” за матрицею Бостонської консалтингової групи

Результатом будь-якої господарської діяльності є створення готової продукції, що в майбутньому забезпечує економічну вигоду для підприємства. Використання АВС-аналізу дозволяє класифікувати продукцію за рівнем рентабельності та раціонально розподіляти ресурси між центрами її виробництва. Відповідно до проведеного аналізу досліджуваного підприємства, до категорії “А” відноситься номенклатурна група “Грінки”, яка формує найбільшу частку загального прибутку підприємства. Виробництво цього продукту потребує відносно невеликих витрат та передбачає використання вторинної сировини, що дозволяє зберігати ресурси та перенаправляти їх на інші виробничі процеси. Продукція категорії “В”, до якої належить хліб, характеризується середнім рівнем прибутковості, що обумовлено додатковими витратами на збут через високі обсяги постачання конкурентів. Кондитерські торти та печиво віднесено до категорії “С” як низькорентабельні види продукції

через високу конкуренцію та обмежений обсяг збуту, який забезпечує менше 20 % загального результату при значних затратах ресурсів. Отже, застосування ABC-аналізу дозволяє ефективно спрямовувати ресурси на виробництво продукції з найвищою економічною ефективністю та переглянути доцільність виробництва менш рентабельних видів продукції.

Метод XYZ дозволяє групувати готову продукцію підприємства залежно від споживчої активності на ринку та прогнозованого попиту. До групи “X” відносяться товари зі стабільним рівнем споживання та високою передбачуваністю попиту. До цієї групи належить хліб, який характеризується постійним споживанням і забезпечує стабільну частку фінансового результату, а також демонструє задовільні темпи зростання обсягів постачання. Сектор печива також показує стабільні, хоча й невисокі, показники споживання, що дозволяє прогнозувати попит і раціонально розподіляти ресурси на виробництво продукції.

Група “Y” включає продукцію із сезонним споживанням та середньою прогнозованістю попиту, до якої на досліджуваному підприємстві належать грінки. Попит на цю продукцію не завжди передбачуваний, оскільки вона не відноситься до продуктів першої необхідності, на відміну від хлібної продукції. Хоча грінки формують значну частку фінансового результату та характеризуються високими показниками постачання, на частину доходу все ж впливає сезонність. Група “Z” охоплює продукцію з нерегулярним рівнем реалізації та низькою прогнозованістю попиту. До цієї категорії відносяться кондитерські вироби, велика частка яких припадає на торти, попит на які зростає переважно під час різдвяних та великодніх свят, що ускладнює прогнозування обсягів закупівель і виробництва.

Для вибору оптимального методу оптимізації витрат необхідно враховувати фактори, що впливають на діяльність підприємства та його специфіку. SWOT-аналіз дозволяє визначити сильні та слабкі сторони, зовнішні можливості та загрози, що сприяє обранню найбільш доцільного методу оптимізації. Хоча результати аналізу мають суб’єктивний характер і не є

абсолютно достовірними, вони допомагають оцінити специфіку підприємства та визначити напрями підвищення його ефективності.

Отже, для початку проведемо аналіз зовнішніх можливостей і загроз господарської діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” у табл. 3.13.

Таблиця 3.13

Оцінка зовнішніх можливостей і загроз ТОВ “УКР-СНЕКС”

Можливості				Загрози			
Фактори	M_i	P_{mi}	$M_i \times P_{mi}$	Фактори	Z_i	P_{zi}	$Z_i \times P_{zi}$
Розширення ринків збуту	7	0,7	4,9	Скорочення ринків збуту	7	0,3	2,1
Модернізацію виробничої лінії	8	0,9	7,2	Застаріле обладнання	8	0,1	0,8
Провадження діяльності за принципами циркулярної економіки	10	0,8	8	Провадження діяльності за принципами традиційної економіки	10	0,2	2
Зниження податкового тиску	7	0,1	0,7	Зростання податкового тиску	7	0,9	6,3
Можливість залучення “зелених” інвестицій	9	0,6	5,4	Відсутність державної та міжнародної підтримки	9	0,4	3,6
Розширення асортименту продукції	4	0,5	2	Скорочення асортименту продукції	4	0,5	2
Використання альтернативних джерел енергії	5	0,3	1,5	Зростання залежності від традиційних енергоносіїв	5	0,7	3,5
Автоматизація обліку витрат через ERP-системи	7	0,8	5,6	Відсутність автоматизованих процесів обліку витрат	7	0,2	1,4
Послаблення конкуренції на ринку	9	0,2	1,8	Посилення конкуренції на ринку	9	0,8	7,2
Сприятлива політика держави	8	0,6	4,8	Нестабільна ситуація економіки держави	8	0,4	3,2
Зниження цін на енергоносії, сировину та транспортні послуги.	6	0,5	3	Зростання цін на енергоносії, сировину та транспортні послуги.	6	0,5	3
Разом	80	-	44,9	Разом	80	-	35,1

За результатами SWOT-аналізу зовнішніх факторів діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” встановлено, що підприємство має значний потенціал розвитку. Сума показників можливостей становить 44,9, тоді як загроз – 35,1, що свідчить про переважання позитивних чинників. Основними можливостями є впровадження принципів циркулярної економіки, модернізація виробництва та залучення “зелених” інвестицій. Серед загроз визначено зростання податкового тиску й

посилення конкуренції на ринку, що слід враховувати під час стратегічного планування. Загалом, перевага можливостей над загрозами підтверджує наявність сприятливих умов для подальшого розвитку підприємства.

Наступним етапом доцільно здійснити аналіз внутрішніх факторів, що дозволить більш точно визначити потенціал підприємства та окреслити основні напрями удосконалення його діяльності (табл. 3.14).

Таблиця 3.14

Визначення загальної і абсолютної конкурентної сили ТОВ “УКР-СНЕКС”

№	Фактор	Оцінка					ТОВ “УКР-СНЕКС” + / –
		ТОВ “УКР-СНЕКС”	К1	К2	К3	К4	
1.	Рентабельність	5	8	8	6	8	-3
2.	Пізнаваність на ринку	9	7	6	7	8	1
3.	Продуктивність	7	8	4	7	4	-1
4.	Продукція	8	4	8	5	5	0
5.	Фінансові ресурси	5	6	4	5	6	-1
6.	Виробнича потужність	8	7	8	8	7	0
7.	Дослідження і впровадження новинок	9	5	9	8	7	0
8.	Організація фірми	7	7	8	5	4	-1
9.	Трудові ресурси	7	9	4	6	9	-2
10.	Соціальна відповідальність	10	6	7	5	9	5
Разом		75	67	66	62	67	-2

За результатами аналізу внутрішніх факторів діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” видно, що загальна оцінка підприємства становить 75 балів, тоді як у конкурентів цей показник коливається від 62 до 67 балів. Це свідчить про помірну перевагу підприємства на ринку. Серед найсильніших сторін ТОВ “УКР-СНЕКС” – пізнаваність на ринку, високий рівень соціальної відповідальності та активність у впровадженні новинок. Ці фактори забезпечують підприємству позитивний імідж і сприяють зміцненню конкурентних позицій. Водночас слабкими сторонами залишаються залучення фінансових ресурсів та ефективність використання трудового потенціалу, що потребує оптимізації витрат і вдосконалення системи мотивації персоналу.

Загалом, загальний свідчить про незначну перевагу конкурентів у окремих напрямках, однак ТОВ “УКР-СНЕКС” має достатній внутрішній потенціал для зміцнення позицій за умови ефективного використання наявних можливостей та підвищення рентабельності діяльності. На рис. 3.8 відображено позицію ТОВ “УКР-СНЕКС” у матриці взаємозв’язків сильних і слабких сторін, можливостей та загроз, що дає змогу візуально оцінити стратегічне становище підприємства.

	Можливості	Загрози
Сильні сторони		
Слабкі сторони	ТОВ “УКР-СНЕКС”	

Рис. 3.8. Визначення стратегічного положення ТОВ “УКР-СНЕКС” у матричній моделі методу SWOT

Таким чином, ключова стратегія діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС” полягає у мінімізації слабких сторін підприємства шляхом ефективного використання зовнішніх можливостей. Основною можливістю розвитку підприємства являється впровадження принципів циркулярної економіки, тоді як найбільш слабкою стороною залишається недостатній рівень фінансового забезпечення. З огляду на це, керівництву підприємства доцільно активізувати діяльність на міжнародному ринку з метою залучення “зелених” інвестицій та впровадження сучасних технологій вторинного виробництва, що підвищить інвестиційну привабливість і стійкість бізнесу.

З огляду на результати проведених досліджень, для поточної оптимізації витрат доцільно застосовувати метод “Just in Time”, основною метою якого є скорочення витрат шляхом зменшення відходів та зайвого виробництва, що особливо важливо при досягненні цілей сталого розвитку. Для максимального ефекту його рекомендується поєднувати з ABC-аналізом, який дозволяє визначити найрентабельніші ділянки виробництва та скласти план використання ресурсів відповідно до прибутковості таких ділянок. Для формування більш точних і довгострокових стратегій управління витратами доцільно застосовувати функціонально-вартісний аналіз, який дозволяє

детально оцінити кожну статтю витрат та підвищити результативність системи обліку.

Витрати є ключовим формуючим елементом прибутку, і їхній рівень безпосередньо впливає на фінансовий результат підприємства. Тому перед керівництвом стоїть завдання забезпечувати якісний контроль рівня витрат та впроваджувати різні практики їх скорочення. Проведений маржинальний аналіз ТОВ “УКР-СНЕКС” засвідчив зниження точки беззбитковості після впровадження принципів циркулярної економіки, що вказує на підвищення ефективності ресурсоспоживання, скорочення відходів та зростання маржинального доходу підприємства.

Практика управління витратами передбачає використання різних методів щодо їх оптимізації, серед яких для ТОВ “УКР-СНЕКС” найбільш актуальними є метод “Just in Time”, ABC-аналіз та функціонально-вартісний аналіз. Найрентабельнішим сектором досліджуваного підприємства є виробництво грінок, що формує основну частку прибутку та передбачає використання вторинної сировини. Що являється ключовою можливістю для покращення фінансового стану фірми, підтверджену результатами SWOT-аналізу.

Постійне вдосконалення технології виробництва вторинної продукції надає підприємству можливість отримання грантів та залучення зарубіжних інвестицій для розвитку бізнесу і зміцнення фінансової стійкості. Таким чином, інтегроване застосування методів оптимізації витрат у поєднанні з впровадженням принципів циркулярної економіки забезпечує підвищення прибутковості діяльності ТОВ “УКР-СНЕКС”, зміцнення його конкурентоспроможності та досягнення стратегічних цілей сталого розвитку.

Висновки до розділу

Проведене дослідження динаміки та структури витрат ТОВ “УКР-СНЕКС”.у 2022–2024 рр. дозволило виявити важливі тенденції, що впливають на ефективність діяльності підприємства. У 2023 році загальна сума витрат

зменшилася на 163 тис. грн (0,28%), насамперед за рахунок скорочення собівартості реалізованої продукції на 424 тис. грн. Проте вже у 2024 році спостерігається різке зростання витрат – на 6428 тис. грн (10,97%), зумовлене підвищенням витрат на збут на 3317 тис. грн та збільшенням собівартості продукції на 3023 тис. грн, що відображає вплив цінових факторів та оновлення виробничих процесів.

Структурний аналіз витрат підтвердив поступові зміни під впливом принципів циркулярної економіки. Частка матеріальних витрат, хоча й залишалася домінуючою, знизилася з 82,71% у 2022 році до 74,06% у 2024 році, що свідчить про раціональніше використання ресурсів та розширення застосування вторинної сировини. Значне зростання збутових витрат на 3317 тис. грн та збільшення їх питомої ваги на 3,05% пов'язане з модернізацією пакування і маркуванням екотехнологій, що відповідає трендам сталого споживання й сприяє підвищенню ринкової привабливості продукції.

Аналіз точки беззбитковості продемонстрував, що використання елементів вторинного виробництва позитивно впливає на фінансову стійкість підприємства: зменшення порогу беззбитковості стало можливим завдяки оптимізації постійних витрат та зростанню маржинального доходу. Проведені підстановки показали, що основний потенціал підвищення рентабельності полягає у зниженні собівартості – повернення її до рівня 2023 року забезпечило б приріст рентабельності на 10,11%.

Стратегічний аналіз підтвердив перспективність напряму виробництва грінок, яке демонструє найвищий рівень рентабельності та успішно інтегрує вторинну сировину. Перевага можливостей над загрозами у SWOT-аналізі свідчить про сприятливі умови для розвитку підприємства, включаючи залучення «зелених» інвестицій, подальшу модернізацію технологій і посилення екологічної орієнтації виробництва. Узагальнення цих результатів підтверджує, що ефективне управління витратами в умовах циркулярної економіки є ключовою передумовою стійкого розвитку та зміцнення конкурентоспроможності ТОВ «УКР-ЧЕКС».

ВИСНОВКИ

Отже, витрати формують фінансову стійкість, конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість підприємства. Раціональне управління ними забезпечує економічну обґрунтованість діяльності, оптимізує використання ресурсів та створює умови для впровадження інноваційних технологій і ресурсозберігаючих заходів. Особлива актуальність цього питання проявляється в умовах переходу до циркулярної економіки, де ефективність витрат безпосередньо впливає на економічні, екологічні та соціальні результати діяльності підприємства.

У рамках циркулярної економіки особлива увага приділяється витратам на безвідходне виробництво, переробку відходів та повторне використання ресурсів, що сприяє зниженню матеріаломісткості та досягненню стратегічних цілей підприємства. Це підкреслює потребу у веденні послідовного обліку витрат, який передбачає реєстрацію витрат та їх класифікацію за видами, джерелами та виробничими процесами, що дозволяє контролювати використання ресурсів і оцінювати раціональність застосування матеріалів у межах циркулярної економіки.

Виділити один універсальний метод обліку витрат у контексті сталого розвитку неможливо, проте комбінування різних підходів дозволяє комплексно оцінювати повторне використання ресурсів, мінімізувати відходи та контролювати виробничі процеси, одночасно досягаючи економічної вигоди й соціальних цілей.

Управлінський облік у ТОВ “УКР-СНЕКС” дозволяє детальніше оптимізувати використання ресурсів, відстежувати витрати та створювати надійну інформаційну базу для прийняття рішень. Використання спеціалізованого програмного забезпечення і автоматизація процесів дозволяє оптимізувати управлінські процеси та підтримувати стратегічний аналіз, що сприяє довгостроковій конкурентоспроможності підприємства.

В свою чергу, удосконалений аналітичний облік дозволяє чітко розмежувати операції основного та вторинного виробництва, контролювати рух

ресурсів і визначати їх вплив на фінансові результати. Це забезпечує прозорість інформаційних потоків, дозволяє своєчасно виявляти відхилення та оцінювати використання матеріальних і трудових ресурсів, підтримуючи стабільний розвиток підприємства та досягнення його стратегічних цілей.

Система контролю витрат на ТОВ “УКР-СНЕКС” забезпечує своєчасне виявлення відхилень, достовірність облікових даних і формування інформаційної бази для управлінських рішень. Комплексний підхід до контролю, що охоплює матеріальні, трудові та загальновиробничі витрати, дозволяє підприємству ефективно реагувати на зміни у виробничому процесі. Впровадження автоматизованих систем обліку та принципів екологічного менеджменту підвищує оперативність і точність контролю. Особливе значення має розвиток вторинного виробництва, яке сприяє зниженню нераціональних витрат та впровадженню елементів циркулярної економіки. Загалом, система внутрішньогосподарського контролю на підприємстві не лише забезпечує дотримання нормативних вимог, а й створює реальні передумови для підвищення ефективності виробництва та стійкого розвитку підприємства.

Аналіз динаміки та структури витрат ТОВ “УКР-СНЕКС” за період 2022–2024 рр. дозволив виділити ключові тенденції, що формують ефективність діяльності підприємства. У 2023 році спостерігалось незначне зниження загальної суми витрат на 163 тис. грн (0,28%), зокрема через суттєве скорочення собівартості реалізованої продукції на 424 тис. грн. У 2024 році ситуація кардинально змінилася – витрати зросли на 6428 тис. грн (10,97%), переважно завдяки збільшенню витрат на збут на 3317 тис. грн і зростанню собівартості продукції на 3023 тис. грн, що свідчить про вплив зовнішніх цінових чинників та модернізацію виробничих процесів. Аналіз структури витрат показав поступову трансформацію під впливом принципів циркулярної економіки. Матеріальні витрати залишаються найбільшою складовою, проте їхня частка скоротилася з 82,71% у 2022 році до 74,06% у 2024 році, що свідчить про більш економне використання ресурсів і активніше застосування вторинної сировини. Зростання збутових витрат на 3317 тис. грн та збільшення

їх питомої ваги на 3,05% пов'язане з оновленням пакування та маркуванням екотехнологій, що відповідає сучасним трендам екологічно відповідального споживання і підвищує привабливість продукції на ринку.

Отже, проведене дослідження дозволило визначити ключові резерви підвищення рентабельності ТОВ “УКР-СНЕКС” в умовах циркулярної економіки. Вдосконалена формула рентабельності демонструє комплексний вплив повторного використання ресурсів та скорочення відходів на фінансові результати підприємства, що дозволяє більш повно оцінити ефективність використання матеріальних і енергетичних ресурсів у замкнених виробничих циклах. Метод підстановок засвідчив, що основними резервами підвищення рентабельності є оптимізація собівартості продукції та екологічних витрат, а повернення собівартості до рівня 2023 року потенційно могло б забезпечити приріст рентабельності на 10,11 %, що є суттєвим показником для підприємства. Детальний розгляд структури витрат показав, що впровадження вторинного виробництва не гарантує автоматичного зниження собівартості, оскільки включає додаткові витрати на продукцію, призначену для повторного використання. Водночас застосування вторинної сировини сприяє зменшенню потреби у закупівлі первинних матеріалів та збереженню виробничих запасів, що дозволяє перенаправити зекономлені кошти на інші напрями діяльності.

Аналіз точки беззбитковості підтвердив позитивний ефект від впровадження елементів циркулярної економіки: зменшення порогу беззбитковості досягається за рахунок скорочення постійних витрат і підвищення маржинального доходу, що залежить від рівня змінних витрат. Гнучкість витратної структури підприємства, де змінні витрати складають близько 75 % загальних витрат, а постійні – 35 %, дозволяє ефективно реагувати на коливання обсягів реалізації та оптимізувати фінансові результати. Використання таких підходів сприяє підвищенню економічної ефективності, зниженню собівартості продукції та збереженню ресурсів, що створює умови для стійкого розвитку підприємства.

Стратегічний аналіз за допомогою матриці BCG та SWOT засвідчив високу перспективність виробництва грінок, яке забезпечує максимальну рентабельність та ефективне використання вторинної сировини. Перевага можливостей над загрозами відкриває сприятливі умови для залучення “зелених” інвестицій, модернізації виробництва та підвищення екологічної орієнтації підприємства. Таким чином, інтегроване застосування методів оптимізації витрат у поєднанні з принципами циркулярної економіки формує надійну платформу для підвищення прибутковості, конкурентоспроможності та реалізації стратегічних цілей сталого розвитку ТОВ “УКР-ЧЕКС”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
2. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 “Витрати”, сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
4. Текст Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), включаючи Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) та Тлумачення (КТМФЗ, ПКТ), виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012 року. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>
5. Податковий кодекс України від № 2755-VI, Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Фаріон І. Д., Писаренко Т. М. Управлінський облік: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 792с.
7. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності “Облік і аудит”. 7-ме вид., доп. І перероб. Житомир: ПП “Рута”, 2016. 832 с.
8. Лень В. С. Фінансовий облік: навч. посіб. Київ: Академія, 2015. 608 с.
9. Турило А. А, Турило А. М. Нова концепція ефективності: навч. посіб Кривий Ріг, 2021. 132 с.
10. Кобилянська О. І. Фінансовий облік: навчальний посібник. Київ: Знання, 2018. 473 с.
11. Дерій В., Мельничук І. Бухгалтерський облік, аналіз і аудит у системі управління витратами на економічну безпеку. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. Вип. 1. С. 197-208.

12. Котлер Ф. Основи маркетингу: коротк. курс. Ф. Котлер; пер. з англ. Видавництво “Вільямс”, 2017. 656 с.
13. Пилипенко А. А., Дзьобко І. П., Писарчук О. В. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об’єднань: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2019. 344 с.
14. Фаріон В. Я., Фаріон Я. М. Принципи формування собівартості продукції на підприємствах. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., 31 травня 01 червня 2018 р. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 371 с.
15. Бутинець Ф. Ф. Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2015. №1. С. 11-18.
16. Верига Ю. А. Фінансовий облік [текст]: навч. посіб. Київ: “Центр навчальної літератури”, 2024. 438 с.
17. Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія. Київ : УСБ НБУ, 2018. 219 с.
18. Атамас П. Й. Фінансовий облік: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 356 с.
19. Скрипник М. І., Радіонова Н. Й. Систематизація витратоутворюючих чинників для управління витратами підприємства на тактичному та стратегічному рівнях. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. Серія: Економічні науки. 2021. Вип. 3. С. 38-46.
20. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. 534 с.
21. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність: підручник. Київ : Алерта, 2016. 928 с.
22. Як перехід від GRI до ESRS/CSRD змінює функціонал еколога на підприємстві, фіндиректора, економіста, HR-а? URL: <https://ukraine-oss.com/yak-perehid-vid-gri-do-esrs-csrd-zminyuye-funkczional-ekologa-na-pidpryyemstvi-findyrektora-ekonomista-hr-a/>

23. Кузьміна О. Є., Мельник О. Г., Горбаль Н. І. Підвищення конкурентоспроможності ЄС: циркулярна економіка: монографія. Львів: Міські інформаційні системи, 2021. 190 с.
24. Цюман Є. С., Зюзюн В. І. Циркулярна економіка: навчальний посібник. Київ: НТУ, 2023. 133 с.
25. Коба О. В., Миронова Ю. Ю. Витрати підприємства та їх класифікація для потреб управління й економічного аналізу. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 4. С. 99-103.
26. Радіонова Н. Й. Класифікація витрат підприємства як інструмент управління. *Вісник економіки промисловості*. 2018. №64. С.74-80.
27. Ахновська І. О., Болгов В. Є. Управління витратами: навч. посіб. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с.
28. Назаренко Т. П., Франчук І. Б., Вітер С. А. Методичні аспекти обліку та управління витратами на виробництво продукції. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 83-89.
29. Гуріна Н. В. Класифікація витрат підприємства для потреб управління. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2015. Вип. 10. С. 268-271.
30. Фостолович В. А., Сімаков О. О. Місце управління витратами в сучасній системі управління підприємством. *Економіка та держава*. 2019. № 10. С. 36-45.
31. Глушач Ю. С., Фальченко О. О. Методичні аспекти обліку витрат та калькулювання собівартості продукції у вітчизняній та зарубіжній обліковій практиці. *Економіка та суспільство*. 2021. № 29. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-49>
32. Дробишева О. О., Сопіна С. Л. Сучасні методи управління витратами на підприємстві. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 5. С. 90-94.

33. Демчук О. М. Особливості формування собівартості продукції рослинництва в системі управлінського обліку. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-85>
34. Дубова В. В. Концептуальна основа методів обліку витрат у промисловості. *Причорноморські економічні студії*. 2016. № 12-2 С. 154-158.
35. Шкроміда Н. Я., Мочернюк Н. В. Інструменти управлінського обліку у контексті оптимізації виробничих витрат. : матеріали міжн. мультидисц. наук. інтернет-конф. Тернопіль. 2025. Вип. 37. С. 48-50.
36. Нападовська Л. В. Управлінський облік: монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2016. 450 с.
37. Карпенко О. В. Неповна собівартість: теорія і практика обліку, аналізу, контролю : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2017. 241 с.
38. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 647 с.
39. Звітність зі сталого розвитку: нові вимоги в Україні: веб-сайт. URL: <https://factor.academy/blog/zvitnist-zi-stalogo-rozvitku-novi-vimogi-v-ukrayini-2>
40. Злотнік М. Л., Мельник О. Г. Стратегічне управління впровадження принципів циркулярної економіки на вітчизняних підприємствах. *Підприємництво та інновації*. 2019 р. №12. С. 112-119.
41. Гавриленко В. Облік як засіб забезпечення комунікативних зв'язків у досягненні цілей сталого розвитку. Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку : Зб. Матеріалів IV Міжнар. науково-практ. конф., м. Київ, 10 груд. 2020 р. С. 43-44.
42. Скибінська З., Іщук Е., Пукаляк М. Зарубіжний досвід оцінювання ефективності ризик-менеджменту в управлінні підприємством. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-19>
43. Шкроміда Н. Я., Мочернюк Н. В. Оподаткування в Україні та країнах європейського союзу: спільні риси та відмінності. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-146>

- 44.Сарапіна О. А., Пінчук Т. А., Шрам Т. В. Облік загальновиробничих витрат в управлінні сільськогосподарським підприємством. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2020. Т.31. №3. С.165-171.
- 45.Шкроміда Н. Я., Максимів Ю. В. Аналітичний облік витрат в умовах циркулярної економіки: трансформація підходів задля забезпечення потреб управління. *Регіональна економіка*. 2025. №2(116). С. 102-112.
46. Остапенко Я. О., Купріянова А.О. Аналіз точки беззбитковості в малому бізнесі: роль точки беззбитковості ERP-систем у сучасному управлінні витратами. *XVII Міжнародна науково-практична конференція*. 2025. № 17. С. 369-372.
- 47.Шкроміда В. В., Василюк М. М., Гнатюк Т. М. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016. 219 с.
- 48.Брагіна О. С., Забродна І. О. Розробка стратегічного підходу до управління витратами підприємства. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2021. № 3. С. 19-25.

Додатки

Додаток А

Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УКР-СНЕКС"
Територія: ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

Організаційно-правова форма господарювання: Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності: Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання

Середня кількість працівників (2): 158

Адреса, телефон: вулиця Богдана Хмельницького, буд. 1, смт. ОБЕРТИН, Івано-Франківський, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 78060, Україна

+380967502556

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)

(форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за за КАТОТТГ(1)

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ
31.12.2022
45620358
UA2600000000069363
240
10.71

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31 грудня 2022 р.

Форма № 1 Код за ДКУД

1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	6	6
Основні засоби	1010	5 678	5 380
первісна вартість	1011	10 749	11 685
знос	1012	5 071	6 305
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:		-	-
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	5 684	5 386
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2 652	3 670
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	751	975
Дебіторська заборгованість за розрахунками:		-	-
за виданими авансами	1130	-	5 148
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7	3
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	430	430
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	3 840	10 226
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	9 524	15 612

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	4 000	7 000
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	237	237
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	2 096	3 624
Неоплачений капітал	1425	(854)	(2820)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	5 479	8 041

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		3 580
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	3 227	2 555
розрахунками з бюджетом	1620	156	685
у тому числі з податку на прибуток	1621	143	165
розрахунками зі страхування	1625	-	16
розрахунками з оплати праці	1630	517	503
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	232
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
Усього за розділом III	1695	4 045	7 571
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	9 524	15 612

Керівник

Станіславський Олег Богданович

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УКР-СНЕКС"

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
28.02.2023
45620358

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
За Рік 2022 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	61 641	53 142
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(43 549)	(39 955)
Валовий: прибуток	2090	18 092	13 187
збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	12	28
Адміністративні витрати	2130	(2 025)	(1 885)
Витрати на збут	2150	(12 345)	(8 085)
Інші операційні витрати	2180	(206)	(260)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3 528	2 985
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	3 528	2 985
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(635)	(537)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	2 893	2 448
збиток	2355	(-)	(-)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	2 893	2 448
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	35 721	27 082
Витрати на оплату праці	2505	13 954	15 140
Відрахування на соціальні заходи	2510	3 011	3 267

Амортизація	2515	1 234	571
Інші операційні витрати	2520	4 205	4 125
Разом	2550	58 125	50 185
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Станіславський Олег Богданович

(ініціали, прізвище)

Додаток В

Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УКР-СНЕКС"
Територія: ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

Організаційно-правова форма господарювання: Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності: Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання

Середня кількість працівників (2): 151

Адреса, телефон: вулиця Богдана Хмельницького, буд. 1, смт. ОБЕРТИН, Івано-Франківський, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 78060, Україна

+380967502556

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)

(форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ
за за КАТОТТГ(1)

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ
31.12.2023
45620358
UA26000000000069363
240
10.71

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2023 р.

		Форма № 1 Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	6	181
Основні засоби	1010	5 380	5 825
первісна вартість	1011	11 685	13 352
знос	1012	6 305	7 527
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:		-	
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	--	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	5 386	6 006
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	3 670	4 185
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	975	1 234
Дебіторська заборгованість за розрахунками:		-	-
за виданими авансами	1130	5 148	5 654
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	430	459
Витрати майбутніх періодів	1170	-	188
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	10 226	11 720
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття			
	1200	-	-
Баланс	1300	15 612	17 726

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	7 000	7 000
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	237	237
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3 624	5 647
Неоплачений капітал	1425	(2820)	(2191)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	8 041	10 693

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	3 580	2 132
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	2 555	2 986
розрахунками з бюджетом	1620	685	695
у тому числі з податку на прибуток	1621	165	213
розрахунками зі страхування	1625	16	181
розрахунками з оплати праці	1630	503	700
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	28
Усього за розділом III	1695	7 571	7 033
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	15 612	17 726

Керівник

Станіславський Олег Богданович

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УКР-СНЕКС"

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
29.02.2024
45620358

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

За Рік 2023 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	62 539	61 641
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(43 125)	(43 549)
Валовий: прибуток	2090	19 414	18 092
збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	117	12
Адміністративні витрати	2130	(2 182)	(2 025)
Витрати на збут	2150	(12 133)	(12 345)
Інші операційні витрати	2180	(266)	(206)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	4 950	3 528
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4 950	3 528
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(891)	(635)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	4 059	2 893
збиток	2355	(-)	(-)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	4 059	2 893
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	32 406	35 721
Витрати на оплату праці	2505	17 574	13 954
Відрахування на соціальні заходи	2510	3 766	3 011

Амортизація	2515	1 325	1 234
Інші операційні витрати	2520	2 635	4 205
Разом	2550	57 706	58 125
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Станіславський Олег Богданович

(ініціали, прізвище)

Додаток Г

Додаток 1 до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УКР-СНЕКС"

Територія: ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

Організаційно-правова форма господарювання: Товариство з обмеженою відповідальністю

Вид економічної діяльності: Виробництво хліба та хлібобулочних виробів; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання

Середня кількість працівників (2): 138

Адреса, телефон: вулиця Богдана Хмельницького, буд. 1, смт. ОБЕРТИН, Івано-Франківський, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА обл., 78060, Україна

+380967502556

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма№2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

за за КАТОТТГ(1)

за КОПФГ

за КВЕД

КОДИ
31.12.2024
45620358
UA26000000000069363
240
10.71

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2024 р.

		Форма № 1 Код за ДКУД	1801001
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	181	6 933
Основні засоби	1010	5 825	5 456
первісна вартість	1011	13 352	14 477
знос	1012	7 527	9 021
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Заборгованість за внесками до статутного капіталу інших підприємств	1036	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	6 006	12 389
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4 185	6 577
виробничі запаси	1101	4 185	6 577
незавершене будівництво	1102	-	-
готова продукція	1103	-	-
товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 234	1 461

Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	5 654	-
з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	459	834
готівка	1166	-	2
рахунки в банках	1167	459	832
Витрати майбутніх періодів	1170	188	568
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	11 720	9 440
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	17 726	21 829

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400	7 000	7 000
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	237	237
емісійний дохід	1411	-	-
накопичені курсові різниці	1415	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5 647	5 840
Неоплачений капітал	1425	(2191)	(2142)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	10 693	10 935
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2 132	5 112

Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	2 986	3 820
розрахунками з бюджетом	1620	695	795
у тому числі з податку на прибуток	1621	213	186
розрахунками зі страхування	1625	181	187
розрахунками з оплати праці	1630	700	751
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	311	229
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	28	-
Усього за розділом III	1695	7 033	10 894
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	17 726	21 829

Керівник

Станіславський Олег Богданович

1 Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад.

2 Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство: ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "УКР-СНЕКС"

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ
28.02.2025
45620358

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

За Рік 2024 р.

Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	66 722	62 539
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(46 148)	(43 125)
Валовий: прибуток	2090	20 574	19 414
збиток	2095	(-)	(-)
Інші операційні доходи	2120	1 422	117
Адміністративні витрати	2130	(2 597)	(2 182)
Витрати на збут	2150	(15 450)	(12 133)
Інші операційні витрати	2180	(145)	(266)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	3 804	4 950
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	4 950	4 950
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(685)	(891)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	3 119	4 059
збиток	2355	(-)	(-)
II. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	3 119	4 059
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	33 999	32 406
Витрати на оплату праці	2505	21 155	17 574
Відрахування на соціальні заходи	2510	4 650	3 766

Амортизація	2515	1 503	1 325
Інші операційні витрати	2520	3 033	2 635
Разом	2550	64 340	57 706
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Станіславський Олег Богданович

(ініціали, прізвище)